

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**OKUL YÖNETİCİLERİNİN VE
ÖĞRETMENLERİN UZAKTAN EĞİTİM SÜRESİNDE
EĞİTİM YÖNETİMİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ**

Bekir VURAL

Zonguldak 2023

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**OKUL YÖNETİCİLERİNİN VE ÖĞRETMENLERİN
UZAKTAN EĞİTİM SÜRESİNDE EĞİTİM YÖNETİMİ
HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ**

**Hazırlayan
Bekir VURAL**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hasan Yücel ERTEM**

Zonguldak 2023

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda ve basımda enstitü tez yazım ve basım yönergesine uygun davranıldığını taahhüt ederim.

Bekir VURAL

25.09.2023

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Eğitim Yönetimi Anabilim Dalında 205282127008 numaralı Bekir VURAL'ın hazırladığı “Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Süresinde Eğitim Yönetimi Hakkındaki Görüşleri” başlıklı YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 28/08/2023 Pazartesi günü saat 11:30'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Yeliz ÇELEN
Başkan

Doç. Dr. Hasan Yücel ERTEM
(Tez Danışmanı)
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk TURAN
Üye

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2023

Doç. Dr. Yücel NAMAL
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum	: ZBEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı
Tez Başlığı	: Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Süresinde Eğitim Yönetimi Hakkındaki Görüşleri
Tez Yazarı	: Bekir VURAL
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Hasan Yücel ERTEM
Türü, Yılı	: Yüksek Lisans, 2023
Sayfa Adedi	: 126

Bu çalışmanın amacı okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim süresinde eğitim yönetimi hakkındaki görüşlerini incelemek ve uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetiminin iyileştirilmesi için önerilerde bulunmaktır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 5 okul yöneticisi ve 10 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Görüşme yoluyla elde edilen veriler içerik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma verilerinden elde edilen kodlar dâhilinde uzaktan eğitimin öğrenim süreçlerine etkisi, uzaktan eğitimde notlandırma süreci, uzaktan eğitimde öğretmen yeterlilikleri, uzaktan eğitimin olumlu yönleri, uzaktan eğitimin olumsuz yönleri, uzaktan eğitimi daha verimli kılmak için öneriler, uzaktan eğitimde Milli Eğitim Bakanlığı'nın uygulamaları hakkındaki görüşler, uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörler şeklinde sekiz tema altında yapılandırılmıştır. Elde edilen bulgular belirlenen kodlar, alt temalar, temalar üzerinden, katılımcıların cevaplarından birebir alıntı yapılarak yorumlanmıştır. Araştırmanın bulgularında okul yöneticileri ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinin başlarında eğitim yönetiminde zorlandıkları görülmüştür. Bu zorlanmanın nedenleri ise materyal eksikliği, yeni yönetime uyum sorunu, teknolojik alt yapı yetersizliği ve öğrencilerin derslere aktif katılamaması olarak görülmüştür. İlerleyen süreçlerde bu sorunların bazılarının çözüme kavuştuğu belirtilse de yüz yüze eğitime kıyasla uzaktan eğitimin eksiklerinin olduğu belirtilmiştir. Uzaktan eğitimin etkili ve verimli yönetilmesi için önerilerde bulunulmuştur. Eğitim yönetimi açısından uzaktan eğitimden kriz durumlarında telafi eğitimi, diğer zamanlarda ise yüz yüze eğitimin destekleyicisi olarak yararlanılabileceği fakat uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar etkili olamayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, eğitim yönetimi, yönetici, öğretmen

ABSTRACT

Institution	: ZBEU Institute of Social Sciences, Department of Educational Administration
Thesis Title	: Opinions of School Administrators and Teachers on Educational Management in Distance Education Process
Thesis Author	: Bekir VURAL
Thesis Adviser	: Assoc. Prof. Dr. Hasan Yücel ERTEM
Type, Year	: MSc Thesis, 2023
Number of Pages	: 126

The aim of this study is to examine the opinions of school administrators and teachers about education management in the distance education process and to make suggestions for the improvement of education management in the distance education process. The research was carried out with the phenomenology design, which is one of the qualitative research methods. The study group of the research consists of 5 school administrators and 10 teachers. Research data were collected with a semi-structured interview form. The data obtained through interviews were analyzed by content analysis method. Within the codes obtained from the research data, the effect of distance education on learning processes, grading process in distance education, teacher competencies in distance education, positive aspects of distance education, negative aspects of distance education, suggestions to make distance education more efficient, Opinions on the practices of the Ministry of National Education in distance education. The findings were interpreted through the determined codes, sub-themes and themes by quoting the answers of the participants. In the findings of the study, it was seen that school administrators and teachers had difficulties in education management at the beginning of the distance education process. The reasons for this difficulty were the lack of materials, the problem of adaptation to the new method, the inadequacy of the technological infrastructure and the inability of the students to actively participate in the lessons. Although it is stated that some of these problems have been resolved in the following processes, it has been stated that distance education has shortcomings compared to face-to-face education. Suggestions were made for an effective and efficient management of distance education. In terms of education management, it has been concluded that distance education can be used as a compensatory education in crisis situations and as a supporter of face-to-face education at other times, but distance education cannot be as effective as face-to-face education.

Keywords: Distance Learning, Education Management, manager, teacher

ÖN SÖZ

Uzaktan eğitim sürecinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin eğitim yönetimine ilişkin görüşleri oldukça önemlidir. Uzaktan eğitimde iş yükü artan okul yöneticileri ve öğretmenlerin bu süreçte yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara üretilen çözüm önerilerinin eğitim sistemine önemli katkıları olacaktır. Bu araştırmada, eğitimin temeli olan okullardaki yöneticilerin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde değişen rolleri ve eğitim yönetimi hakkındaki görüşleri üzerinde durulmuştur. Çalışmada uzaktan eğitim sürecinin etkililiği, süreçte yaşanan problemler araştırılmış ve bu problemlere çözüm önerileri sunulmuştur.

Araştırmam sürecinde, bilgileri ile bana destek veren değerli hocam Doç. Dr. Hasan Yücel ERTEM'e teşekkür ederim. Aynı zamanda görüşme formlarının uygulanması aşamasında yaptıkları katkılardan dolayı; meslektaşlarıma, beni hiç yalnız bırakmayan sevgili eşim Belkıs, kızlarım Belinay ile Büşra, oğlum Muhammed Kağan'a ve canım yeğenim Furkan'a anlayış, destek, ilgi ve katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Sevgi ve saygılarımla...

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1
1. GENEL BİLGİLER.....	3
1.1. Araştırmanın Amacı.....	3
1.1.1. Problem Cümlesi.....	3
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Önemi	4
1.3. Varsayımlar.....	5
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Tanımlar.....	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Uzaktan Eğitim	6
2.1.1. Uzaktan Eğitimin Tarihçesi	7
2.1.2. Uzaktan Eğitim Modelleri.....	9
2.1.3. Uzaktan Eğitimin Özellikleri	10
2.1.4. Uzaktan Eğitimin Avantajları	12
2.1.5. Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları.....	13
2.2. Eğitim Yönetimi	14
2.2.1. Eğitim Yönetiminin Bilimsel Yolculuğu	15
2.2.2. Eğitim Yönetimi Alanının Dünyadaki Tarihsel Gelişimi	16
2.2.3. Eğitim Yönetimi Alanının Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi.....	18
2.2.4. Eğitim Yönetiminde Ekoller	21
2.2.5. Eğitim Yönetiminin Tarihsel ve Felsefi Temelleri	23
2.2.6. Eğitim Yönetimi Alanında Çalışılan Konular.....	24
2.3. İlgili Çalışmalar	30
2.3.1. Uzaktan Eğitim İle İlgili Araştırmalar	30
2.3.2. Eğitim Yönetimi İle İlgili Araştırmalar	31
2.3.3. Uzaktan Eğitim İle Eğitim Yönetimi Arasındaki İlişki İle İlgili Araştırmalar.....	32
3. YÖNTEM.....	34
3.1. Araştırma Modeli.....	34
3.2. Çalışma Grubu	34

3.3. Veri Toplama Araçları	36
3.4. Verilerin Analizi	37
3.5. Araştırmada Kullanılan Geçerlik Güvenirlik Stratejileri.....	38
4. BULGULAR VE YORUM.....	40
4.1. Uzaktan Eğitimin Öğrenim Süreçlerine Etkisi Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum	40
4.1.1. Derse Katılım Oranı Azlığı Alt Temasına İlişkin Bulgular	41
4.1.2. Öğrencilerin İlgisizliği Alt Temasına İlişkin Bulgular	43
4.1.3. Teknolojik İmkanlardan Daha Verimli Yararlanma Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	45
4.2. Uzaktan Eğitimde Ders Değerlendirme Süreci Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum	48
4.2.1. Normalden Farklı Yöntemlerle Değerlendirme Alt Temasına İlişkin Bulgular	49
4.2.2. Objektif Olamama Alt Temasına İlişkin Bulgular	50
4.2.3. Yüz Yüze Değerlendirme Olmamasının Dezavantajları Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	52
4.3. Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlilikleri Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum.....	53
4.3.1. Eğitim Alt Temasına İlişkin Bulgular	54
4.3.2. Tecrübe Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	55
4.3.3. Sistem Alt Temasına İlişkin Bulgular	57
4.4. Uzaktan Eğitimin Olumlu Yönleri Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum.....	59
4.4.1 Teknoloji Alt Temasına İlişkin Bulgular	59
4.4.2 Diğer Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	61
4.5. Uzaktan Eğitimin Olumsuz Yönlerin İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum.....	63
4.5.1. Altyapı Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	64
4.5.2. İletişim Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	66
4.5.3. Aile Alt Temasına İlişkin Bulgular	68
4.6. Uzaktan Eğitimi Daha Verimli Kılmak İçin Öneriler Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum	70
4.6.1. Öğrenci Motivasyonu Alt Temasına İlişkin Bulgular	71
4.6.2. Uzaktan Eğitim Hakkında Bilinçlendirme Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	73
4.6.3. Diğer Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	76
4.7. Uzaktan Eğitimde MEB'in Uygulamaları Hakkındaki Görüşler Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum.....	77
4.7.1. Prosedür Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	78
4.7.2. Altyapı Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	80
4.7.3. Eğitim Alt Temasına İlişkin Bulgular	82

4.8. Uzaktan Eğitimde Eğitim Yönetiminin Kalitesini Etkileyen Faktörler Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum	84
4.8.1. Öğrenciyle İlişkili Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular	86
4.8.2. Öğretmene Yönelik Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular	88
4.8.3. Altyapıya İlişkin Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular	90
4.8.4. Çevreyle İlgili Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular	92
SONUÇ.....	95
KAYNAKÇA	108
EKLER.....	120
ÖZ GEÇMİŞ.....	125

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Katılımcıların Demografik Özellikleri	37
Tablo 4.1: Uzaktan Eğitimin Öğrenim Süreçlerine Etkisine İlişkin Bulgular	42
Tablo 4.2: Uzaktan Eğitimde Ders Değerlendirme Sürecine İlişkin Bulgular	50
Tablo 4.3: Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterliliklerine İlişkin Bulgular	56
Tablo 4.4: Uzaktan Eğitimin Olumlu Yönlerine İlişkin Bulgular	62
Tablo 4.5: Uzaktan Eğitimin Olumsuz Yönlerine İlişkin Bulgular	67
Tablo 4.6: Uzaktan Eğitimi Daha Verimli Kılmak İçin Önerilere İlişkin Bulgular	74
Tablo 4.7: Uzaktan Eğitimde MEB'in Uygulamaları Hakkındaki Görüşlere İlişkin Bulgular	81
Tablo 4.8: Uzaktan Eğitimde Eğitim Yönetiminin Kalitesini Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulgular	89

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1: Derse Katılım Oranı Azlığı Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	40
Şekil 4.2: Öğrencilerin İlgisizliği Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	42
Şekil 4.3: Teknolojik İmkanlardan Daha Verimli Yararlanma Alt Temasına İlişkin Bulgular	44
Şekil 4.4: Normalden Farklı Yöntemlerle Değerlendirme Alt Temasına İlişkin Bulgular	47
Şekil 4.5: Objektif Olamama Alt Temasına İlişkin Bulgular	49
Şekil 4.6: Yüz Yüze Değerlendirme Olmamasının Dezavantajları Alt Temasına İlişkin Bulgular	50
Şekil 4.7: Eğitim Alt Temasına İlişkin Bulgular	52
Şekil 4.8: Tecrübe Alt Temasına İlişkin Bulgular	54
Şekil 4.9: Sistem Alt Temasına İlişkin Bulgular	56
Şekil 4.10: Teknoloji Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	59
Şekil 4.11: Diğer Alt Temasına İlişkin Bulgular	61
Şekil 4.12: Altyapı Alt Temasına İlişkin Bulgular	64
Şekil 4.13: İletişim Alt Temasına İlişkin Bulgular	66
Şekil 4.14: Aile Alt Temasına İlişkin Bulgular	68
Şekil 4.15: Öğrenci Motivasyonu Alt Temasına İlişkin Bulgular	71
Şekil 4.16: Uzaktan Eğitim Hakkında Bilinçlendirme Alt Temasına İlişkin Bulgular	73
Şekil 4.17: Diğer Alt Temasına İlişkin Bulgular	75
Şekil 4.18: Prosedür Alt Temasına İlişkin Bulgular	78
Şekil 4.19: Altyapı Alt Temasına İlişkin Bulgular	80
Şekil 4.20: Eğitim Alt Temasına İlişkin Bulgular	82
Şekil 4.21: Öğrenciye İlişkin Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	86
Şekil 4.22: Öğretmene Yönelik Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular	88
Şekil 4.23: Altyapıya İlişkin Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	91
Şekil 4.24: Çevreyle İlgili Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular	93

KISALTMALAR LİSTESİ

EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
FATİH	: Fırsatları Artırma Teknoloji İyileştirme Hareketi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde çalışmanın amacı, problem durumu, problem cümlesi, çalışmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar açıklanmıştır.

Eğitim, insanların bilgi ve becerilerini geliştirmek, yeteneklerini ortaya çıkarmak ve topluma katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilen önemli bir süreçtir. Geleneksel eğitim modelleri uzun yıllardır kullanılan ve öğrencilerin sınıf ortamında öğretmenlerle etkileşim içinde oldukları bir yapıya dayanırken, son yıllarda teknolojinin hızlı gelişimiyle birlikte uzaktan eğitim modelleri ön plana çıkmıştır.

Uzaktan eğitim, öğrencilerin ve öğretmenlerin fiziksel olarak aynı ortamda bulunmadığı bir şekilde gerçekleşen eğitim sürecini ifade etmektedir. Bu süreçte, öğrenciler internet veya diğer teknolojik araçlar vasıtasıyla derslere katılarak öğrenmeyi sürdürürken, öğretmenler de uzaktan eğitim platformları üzerinden derslerini planlamak, sunmak ve öğrencilerle etkileşimde bulunmak durumundadır. Uzaktan eğitim; gelenekselleşmiş eğitim-öğretimlerin sınırlı kapsamı sebebiyle yüz yüze eğitimlerin yürütülemeyeceği durumlarda, eğitim-öğretim planları ile öğrencilerle devamlı iletişim ve etkileşimlerini sağlamak ve konu kazanımlarını aktararak üzere gerçekleştirilen birçok etkinlik ve ders anlatımını farklı yöntemlerle bir merkezden gerçekleştirilen öğretim yöntemidir (Alkan, 1987). Uzaktan eğitim, eğitim sürecinin desteklenip yapılandırılması için öğretmen ve öğrenciler arasındaki karşılıklı iletişimin uzaktan sağlandığı ve iki yönlü iletimde teknolojiden yararlanılan eğitimidir (Bozkurt, Önder & Topçuoğlu, 2021). Başka bir tanımlamaya göre ise uzaktan eğitim, bireylerin zaman ve mekândan bağımsız olarak hem yazılı hem de dijital eğitim materyalleri ile birlikte eğitim-öğretim sürecinin düzenli bir şekilde yürütüldüğü sistemdir (Gökmen, Duman & Horzum, 2016). Bu sistemin belirleyicisi olan zaman ve mekâna bağlı kalmaksızın yapılan eğitimde öğretmen ve öğrenci etkileşimi oldukça önemlidir.

Uzaktan eğitim süreci, eğitim yöneticileri ve öğretmenler için bir dizi zorlukları beraberinde getirmektedir. Bu süreçte, eğitim yöneticileri okulun veya kurumun uzaktan eğitim altyapısını hazırlamak, öğretmenlerin teknolojik araçları kullanabilmesi için destek sağlamak ve öğrencilerin eğitim sürecinde sorunsuz bir

şekilde ilerleyebilmesini sağlamak gibi görevler üstlenmektedir. Öğretmenler ise uzaktan eğitim ortamında ders planlaması yapmak, öğrencilerin dikkatini çekebilecek etkili materyaller oluşturmak, ödevlerini değerlendirmek ve öğrencilere geri bildirim sağlamak gibi yeni beceriler edinmek durumundadır. Ayrıca uzaktan eğitim süreci; öğretmenlerin mesleki bilgi, beceri ve tutum ve değerleri anlamında yeterlilik alanlarında kendilerini sorgulamalarına ve buna bağlı olarak da iş yüklerinde farklılaşmalara neden olmuştur. Uzaktan eğitimde hiçbir tecrübesi ve hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi olmayan öğretmenler ve okul yöneticileri bu süreci yürütmekte zorlanmaktadırlar (Aydın, 2020). Bu nedenle uzaktan eğitim sürecini yürütecek okul yönetici ve öğretmenlere süreç başlamadan önce gerekli olan hizmet içi eğitimlerin sağlanması gerekmektedir. Uzaktan eğitim ile ilgili verilecek olan hizmet içi seminerlerin çevrimiçi yöntemlerle değil uygulamalı olarak verilmesi gerekmektedir.

Eğitim, önceden belirlenmiş esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizesidir. Yönetim ise belirli bir sistemi oluşturan parçaların eşgüdümlemesi olarak tanımlanabilir. Eğitimin de bir sistem olarak kabul edilmesi eğitim sisteminin yönetilmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Bu bağlamda eğitim yönetimi, eğitim sistemi içerisinde yer alan örgütlerin önceden belirlenen amaçlara göre yönetilmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi süreci olarak tanımlanabilir (Can, 2013). Eğitim yönetimi, yönetim biliminin alt dalları olan kamu ve işletme yönetimleri ile ortak yönlelere sahip olmasına rağmen, amaç ve işlev açısından kamu ve işletme yönetimlerinden ayrılır (Aydın, 2014). Kamu ve işletme yönetimleri birçok farklı kurumlarda uygulanırken eğitim yönetimi ise sadece eğitim kurumları olan okullar ile sınırlıdır.

Bu tez çalışması, uzaktan eğitim sürecinde eğitim yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler arasındaki etkileşimi ve görüşleri ele almaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde eğitim yöneticilerinin karşılaştığı zorluklar, yapmış oldukları düzenlemeler ve sağladıkları destekler incelenmiş olup aynı zamanda öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar, kullandıkları stratejiler ve deneyimlerine de yer verilmiştir. Böylece, uzaktan eğitimin eğitim yönetimi üzerindeki etkisi ve bu süreçteki deneyimlerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimi hakkındaki görüşlerini incelemek ve uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetiminin iyileştirilmesi için önerilerde bulunmaktır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimi hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

1. Uzaktan eğitimle yürütülen derslerin verilme durumları ve öğrenme süreçlerine etkisi hakkında okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

2. Uzaktan eğitimde ders değerlendirme süreçlerine dair okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

3. Uzaktan eğitimle dersleri yürütmede öğretmenlerin yeterlilikleri (hizmetiçi eğitim ihtiyaçları) hakkında görüşleri nelerdir?

4. Yüz yüze eğitim ile karşılaştırıldığında uzaktan eğitimin olumlu yönleri nelerdir?

5. Yüz yüze eğitim ile karşılaştırıldığında uzaktan eğitimin olumsuz yönleri nelerdir?

6. Uzaktan eğitim sürecinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesine yönelik okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin önerileri nelerdir?

7. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin Millî Eğitim Bakanlığı'nın uzaktan eğitim uygulamaları hakkındaki görüşleri nelerdir?

8. Uzaktan eğitim sisteminde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörler nelerdir?

1.2. Çalışmanın Önemi

Küresel salgınların etki alanları çok farklı boyutlarda olsa da eğitimi etkileme gücü oldukça yüksektir. Uzaktan eğitim süreci, yüz yüze eğitimle karşılaştırıldığında birçok problemi de beraberinde getirmekte ve eğitim-öğretime bazı engeller ve sınırlılıklar koyarak eğitim-öğretim sürecinin verimini oldukça düşürebilmektedir. Bu süreçten doğrudan etkilenen okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecindeki eğitim yönetimi hakkındaki görüşleri süreçte yaşanan eksikliklerin ve engellerin belirlenmesi açısından oldukça önemlidir.

Bu çalışmada uzaktan eğitim sürecinde hem okul yöneticilerinin hem de öğretmenlerin eğitim yönetimi ile ilgili görüşleri birlikte ele alınmıştır. Alanyazın incelendiğinde uzaktan eğitim ve eğitim yönetimi ile ilgili birçok çalışmaya rastlanılmasına karşın uzaktan eğitimle eğitim yönetimini birlikte ele alan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Çalışmanın uzaktan eğitimin etkili bir şekilde uygulanması boyutundaki önemi eğitim politikalarına, eğitim yöneticilerine ve uygulayıcılarına katkı sağlayacak alanlar ile ilgilidir.

Çalışmanın kuramsal önemi, bireylerin deneyimlerine ve duygularına ilişkin anlatılarından yola çıkılarak gerçekliği aramak ve derinlemesine betimlemeler üretmek amacı güden fenomenolojik araştırma yöntemi doğrultusunda okul yöneticileri ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimi hakkındaki görüşlerini değerlendirmektir. Çalışmada fenomenolojik yaklaşımın esas alınmasının nedeni, uzaktan eğitim sürecini bizzat yaşayan okul yöneticileri ve öğretmenlerin deneyimlerini ve duygularını doğrudan yansıtmaktır. Bu süreçte yaşanan deneyimler gelecekte çıkabilecek olumsuz durumlara karşı gerekli tedbirlerin alınması ve eksikliklerin giderilmesi açısından önem arz etmektedir.

Çalışmanın uygulama boyutundaki önemi, ilköğretim ve ortaöğretim kademesindeki eğitim kurumlarının uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları öngörülemeyen durumlara karşı sergiledikleri eğitim yönetimi anlayışları bundan sonraki süreçte uygulanabilecek eğitim politikalarına büyük bir katkı sağlayacaktır. Politika yapıcılar Türkiye'deki uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetiminin aksayan ve geliştirilmesi gereken yönlerini göz önüne alarak strateji ve politika

belirleyebileceklerdir. Ayrıca bu çalışmanın uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticileri ve öğretmenlerin daha etkili ve verimli bir eğitim yönetimi uygulayabilecekleri noktasında önem arz edeceği düşünülmektedir. Bu anlamda Türkiye’de uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimi için ulusal sorunlara çözüm üreten ve sürecin etkili ve verimli olmasını sağlayan görüş ve öneriler geliştirilecektir.

1.3. Varsayımlar

Çalışmaya katılan ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara samimi ve doğru bir şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışma; 2020-2021 öğretim yılında Hatay ili İskenderun ilçesine bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan 5 okul yöneticisi ve 10 öğretmenin görüşleri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Okul: İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitim-öğretim veren kamu okullarıdır.

Öğretmen: İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitim-öğretim veren kamu okullarında görevli öğretmenlerdir.

Okul yöneticisi: İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitim-öğretim veren kamu okullarının yöneticileridir (müdür, müdür başyardımcısı ve yardımcıları).

Pandemi: Bir hastalığın veya enfeksiyon etkeninin ülkelerde, kıtalarda, hatta tüm dünyaya gibi çok geniş bir alanda yayılım göstermesidir (Sağlık Bakanlığı)

Uzaktan Eğitim: Öğrenci ile öğretmenin yüz yüze olmadan çeşitli iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimidir (TDK).

Covid-19: İlk olarak Çin’in Vuhan şehrinde 2019 yılı Aralık ayının sonlarında ortaya çıkan, bulaştığı kişilerde ateş, öksürük, nefes darlığı gibi belirtilere neden olan hastalık. (Sağlık Bakanlığı)

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde; uzaktan eğitim kavramı, uzaktan eğitimin tarihi, uzaktan eğitimin yararlılıkları ve sınırlılıkları, eğitim yönetimi ve işlevleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim, örgün eğitimin gerçekleştirildiği ortamlardan farklı olarak kurumsal ve iletişim teknolojileri vasıtalarıyla gerçekleştirilen eğitim şeklidir (Moore & Kearsley, 2012). Bir başka deyişle uzaktan eğitim, iletişim teknolojilerinden yararlanılarak öğrenci, öğretmen ve eğitim materyalleri arasında etkileşimin gerçekleştirildiği eğitim anlayışıdır (Özgöl, Sarıkaya & Öztürk, 2017). Uzaktan eğitim dijitalleşmenin çok hızlı yaşandığı günümüzde çağa ayak uydurabilme adına önemli uygulamalardan biri olarak görülmektedir (Aktaş vd., 2020).

Uşun'a (2006) göre uzaktan eğitim ise; kaynak ve alıcıların öğrenme-öğretme süreci boyunca birbirlerinden ayrı ortamlarda bulundukları, öğrenme sürecinde öğrenenlere daha esnek ve özgür bir öğrenme fırsatı tanıyan, alıcılar ve kaynak arasındaki etkileşim ve iletişimin bilgisayar, tablet gibi teknolojik araçlar ile yapıldığı sistematik ve planlı bir eğitim modelidir. İçten (2006)' e göre ise uzaktan eğitim; Geleneksel eğitim anlayışındaki programlara alternatif olarak ortaya çıkmış, eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlı bir biçimde gerçekleştirildiği ve öğrenenlerle öğrenciler arası etkileşim ve iletişimin farklı ortamlar yolu ile belli bir merkezden yürütüldüğü öğretim yöntemidir. Bu tanımlamalara ek olarak uzaktan eğitim, geleneksel öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerinin eksik ve sınırlı kalması gibi sebeplerden dolayı öğretim sürecinin teknolojik aletler aracılığıyla sanal ortamda gerçekleştirilmesidir (İşman, 2015).

Yapılan tanımlamalarda da anlatıldığı gibi uzaktan eğitimin çeşitli araç ve gereçlerle yapılabilmesi mümkündür. Öğretici ve öğrenenin aynı yerde bulunması zorunluluğu olmadığı için aradaki iletişim televizyon, radyo, bilgisayar, internet, video konferans gibi çeşitli materyaller ile sağlanabilmektedir. Ancak günümüzde internet altyapıları ve sistemleri önemli bir gelişme gösterdiği için uzaktan eğitim denince akla gelen ilk araç internet olmuştur. Hangi yolla sağlanırsa sağlansın

uzaktan eğitimin genel olarak toplumdaki eğitime çeşitli olanaklar sağladığı ve eğitime ulaşılabilirliği kolaylaştırdığı yadsınamaz bir gerçektir (Enfiyeci & Büyükelan Filiz, 2019).

2.1.1. Uzaktan Eğitimin Tarihçesi

Uzaktan eğitimin dünyadaki ilk uygulamasının 1840 yılında İngiltere’de Isaac Pitman tarafından yapıldığı kabul görmektedir (Mshvidobadze & Gogoladze, 2012). Isaac Pitman mektup aracılığıyla steno derslerini başlatmış ve öğrencileri değerlendirmek için not vermiştir.

Tuncer ve Taşpınar (2008), uzaktan eğitimin tarihsel gelişimini üç aşamada ele almaktadır. Birinci aşamada öğrenci-öğretmen iletişimi yazışmalar yoluyla sağlanmış, bu aşama geleneksel olarak tanımlanmıştır. İkinci aşama sanayileşmiş multimedya uzaktan eğitimi olarak da bilinmektedir. Bu aşamada ses ve video ağırlıklı bir uzaktan eğitim yapısı vardır. Üçüncü aşamada ise eğitimde bilgisayar ve modem kullanılmaya başlanmıştır. Birinci ve ikinci aşamada temel amaç öğrenme materyallerinin üretimi ve dağıtımıdır. Bu iki aşamada etkileşim oldukça sınırlıdır veya öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen etkileşimi neredeyse yok gibidir. Üçüncü aşamada ise iletişim ve öğrenme sosyal bir süreç olarak kabul edilerek etkileşimli eğitim imkânı sağlanmış, bilgisayar yoluyla iletişim, ses ve video konferans gibi etkileşimli medya kullanılmıştır.

Moore ve Kearsley (2012) ise uzaktan eğitim sürecini beş döneme ayırmıştır:

1. 1880 yılında başlayan yazışma dönemi,
2. 1920 yılında başlayan radyo ve televizyon yazışma dönemi,
3. 1964 yılında başlayan açık üniversiteler dönemi,
4. 1980 yılında başlayan telekonferans dönemi,
5. 1990 yılında başlayan bilgisayar ve internet dönemi.

1991 yılında ise internet ağının Tim Bernards Lee tarafından Cern’de kullanılmasıyla birlikte, artık uzaktan eğitim için de yeni bir dönüm noktasına gelinmiş olmakla birlikte, bu durum uzaktan eğitimde köklü bir değişikliğe de neden olmuştur (Casey, 2008).

2019 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi nedeniyle dünyanın birçok ülkesi eğitimin sürekliliğini sağlamak adına zorunlu olarak

uzaktan eğitime geçmişlerdir. Uzaktan eğitime geçişin sağlanabilmesi için bir alt yapının olması bazı ülkelerin eğitime geçişini kolaylaştırırken bazı ülkelerin sorunlar yaşamasına neden olmuştur (UNESCO, 2020).

Türkiye’de ilk olarak uzaktan eğitim 1924 yılında John Dewey’in ülkemize ziyarete geldiği sırada “Öğretmen Eğitim Raporu”nda dile getirilmiştir (İşman, 2008). Dewey’in raporundaki önerilerden biri, mektup yoluyla uzaktan eğitimin, öğretmen yetiştirmede kullanılabileceği düşüncesidir. Fakat daha yaygın bir kanaat olan öğretmenin yüz yüze öğretimi olmadan eğitimin yapılamayacağı yaklaşımı sebebiyle, uzaktan eğitim fikri tartışma safhasında kalmıştır (Rüzgar, 2004).

Türkiye’de uzaktan eğitim, 1956 yılına kadar sadece tasarı ve düşünce aşamasında kalmıştır. 1956’dan sonra uzaktan eğitim düşüncesi tasarı olmaktan çıkmış ve 1960’da “Mektupla Öğretim Merkezi” İstatistik ve Yayın müdürlüğü bünyesinde kurulmuştur (Özarslan ve Ozan, 2014). 1966 yılında bakanlığın uzaktan eğitim ile ilgili yapılan çalışmaları tek bir merkeze toplama adına “Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. Bu girişimin amacı, yükseköğretimde oluşan birikmeyi azaltmak, öğrenim süreçlerindeki etkinliği artırmak ve ülkedeki kalkınmanın gerektirdiği insan gücü ihtiyacını karşılamaktır (Alkan, 1981).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1978’de kurulması önerilen “Açık Üniversite” fikri ancak 1981’de hayata geçirilmiş olup “Anadolu Üniversitesi” bünyesinde üniversite düzeyinde eğitim veren ilk “Açık Öğretim Fakültesi” kurulmuştur (Gelişli, 2015). İlk olarak İktisat ve İş İdaresi programlarıyla uzaktan eğitime başlamış, sonraki yıllarda ise program sayıları sürekli artmıştır (Kırık, 2015). İlk “Açık Öğretim Lisesi” 1992 ve ortaokul bünyesinde eğitim verecek ilk “Açık İlköğretim Okulu” 1998 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından açılmıştır (Demiray & Adıyaman, 2002). Uzaktan eğitimin gelişmesi için yapılan bu çalışmalar ülkemizde okuma yazma oranının kısa sürede artmasına katkı sağlamıştır.

Günümüz Türkiye’sinde uzaktan eğitim faaliyetleri teknolojinin de gelişimiyle hem televizyon yayınıyla hem de internet uygulamaları aracılığıyla sürdürülmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde en çok kullanılan kaynaklardan biri olan EBA, e-içerik konusunda öğretmen ve öğrencilere destek olması amacı ile Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından tasarlanmış olup

FATİH (Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) projesinin önemli unsurlarından bir tanesidir (Bal & Boz, 2017).

EBA, tüm eğitim paydaşlarının kullanabileceği bir web platformudur. Kullanıcıya yönelik eğitim araçları, eğitsel içerikler, dergiler, yazılar, resimler, videolar, bulut depolama teknolojisi ve canlı ders uygulamaları çok fonksiyonlu sosyal web platformudur (Aztekin, 2020). EBA ile öğretmen ve öğrenciler güvenilir e-içeriklere ulaşma şansı bulmaktadır. (Türker & Dünder, 2020). Pandemi sürecinde yüz yüze eğitime ara verilmesi nedeniyle uzaktan eğitim sürecinde EBA sisteminde uygulanan, öğretmen ve öğrencilerin kullanımına sunulan çevrimiçi bir araya gelmelerini sağlayan “EBA Canlı Sınıf” uygulaması hayata geçirilmiştir. EBA Canlı Sınıf uygulamasında müdür, müdür yardımcısı veya öğretmenler kendi ders programlarına göre herhangi bir sınıfa belirlenen tarih ve saatte ders atayabilmektedir (MEB, 2020a).

Ülkemizde 2021-2022 eğitim öğretim döneminde hibrit eğitim modeli uygulamaya konulmuş ve hala da devam etmektedir. Bu modele göre, Covid -19 tedbirleri gereğince bir sınıfta iki öğrencinin koronavirüs testi pozitif çıkması halinde o sınıf karantinaya alınarak uzaktan eğitime devam etmektedir. Uzaktan eğitime geçen sınıfta 7 günlük karantina sonunda herhangi bir vaka tespit edilmezse yüz yüze eğitime tekrar başlanmaktadır. Bu 7 günlük karantina süresi içerisinde yüz yüze gerçekleştirilemeyen eğitim, EBA ve eğitim-öğretim programlarıyla yayın hayatına devam eden üç televizyon kanalı (TRT İlkokul, TRT Ortaokul ve TRT Lise) ile uzaktan sürdürülmektedir.

2.1.2. Uzaktan Eğitim Modelleri

Uzaktan eğitim süreci farklı teknolojiler kullanılarak senkron (eş zamanlı), asenkron (eş zamanlı olmayan) ve karma olarak yürütülmektedir. Farklı teknolojiler kullanılarak gerçekleştirilen uzaktan eğitim modelleri üç başlık altında incelenmektedir.

Senkron (eş zamanlı) model: Eş zamanlı model farklı mekanlarda olan öğrenen ve öğreticilerin aynı anda bir araya gelerek, etkileşimli olarak eğitim sürecini gerçekleştirmeleridir. Bu modele dayalı eğitim faaliyetlerinde öğrenciler daha fazla sınıf ortamında bulundukları hissini yaşayacaklarından topluluk hisleri

daha yüksek seviyede olmaktadır. Uzaktan eğitimde eş zamanlı eğitim öğretim uygulamaları daha fazla sanal sınıflar ve canlı dersler şeklinde etkileşimli olarak yürütülmektedir. Öğrencilerin öğretim sürecinde dahil olabilmeleri için mikrofon, kulaklık, webcam gibi teknolojik donanımlara sahip olmaları gereklidir. Her ne kadar farklı ortamlarda eğitim sürecine dahil olma imkanı sağlanmış olsa da öğrencilerin aynı anda eğitim aktivitelerine katılması gerektiğinden, bazı zamanlarda öğrencilerin katılım oranı düşmektedir (Yıldız, 2016).

Asenkron (eş zamanlı olmayan) model: Eş zamanlı olmayan model de tıpkı eş zamanlı model gibi farklı yerlerde olan öğrencilerin eğitim sürecine katılımını kolaylaştırmaktadır. Bu modelde öğrenciler farklı zaman dilimlerinde eğitim faaliyetlerine katılıp süreci kendi öğrenme hızına göre düzenleyebilmesi de söz konusudur. Öğrenci ders içeriğine istediği zaman ulaşabilmektedir. Bu modelde öğrenmenin gerçekleşebilmesi tamamen öğrenene bağlıdır. Öğrenenin rolü öğrenciye doğru bilgiyi aktarmak üzerinedir. Bu modelde mikrofon, kulaklık gibi ek donanımlara ihtiyaç yoktur. Bu modelde e-postalar, forumlar, mesajlar vb. uygulamalar kullanıldığı için öğrencinin sahip olduğu donanım yeterli olacaktır (Yıldız, 2016).

Karma model: Bu model uzaktan eğitim sürecinde hem eş zamanlı (senkron) hem de eş zamanlı olmayan (asenkron) modellerin birlikte kullanılmasıyla gerçekleşmektedir. Bu modelde yürütülen eğitim öğretim faaliyetlerinde bazı etkinlikler eş zamanlı modelde yürütülürken bazı etkinliklerse eş zamanlı olmayan modelle yapılmaktadır. Bu noktada eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan modellerin birbirlerinden üstünlüğünün olmadığı aksine birbirlerini tamamlayan iki model oldukları belirtilmelidir. Günümüzde eğitim kurumlarında eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan modellerin birlikte kullanılması, karma modelin kullanılabilirliğini kanıtlamaktadır (Yıldız, 2016).

2.1.3. Uzaktan Eğitimin Özellikleri

Uzaktan eğitim, geleneksel okulların kurumsal yapı ve işleyişi dışında kullanılmaya başlandıktan sonra farklı ve yenilikçi bir eğitim yaklaşımı olarak kendini gösterir. Uzaktan eğitim, öğrencilere kendi şartlarına göre bir derece veya sertifika kazanmaları için esneklik, kolaylık ve maliyet etkinliği sunar. Uzaktan eğitimde bireye zaman, mekân ve öğrenme hızında esneklik sunulmalı, etkileşimin

çift-tek yönlü ve ölçülebilir olması sağlanmalı, öğrenme-öğretme etkinlikleri bireyin tercihinine göre hazırlanmalı ve gerçekleştirilmelidir.

Uzaktan eğitimi birçok birey için çekici bir seçenek haline getiren bazı temel özellikler vardır. Bunlar:

Esneklik: Uzaktan eğitimin en büyük avantajlarından biri sunduğu esnekliktir. Öğrenciler, okul veya eğitmen tarafından belirlenen son tarihlere veya gereksinimlere uydukları sürece, ne zaman ve nerede eğitim almak istediklerini seçebilirler. Bu, özellikle yoğun programları olan veya yüksek öğrenime erişimin sınırlı olduğu bölgelerde yaşayan öğrenciler için caziptir.

Kolaylık: Uzaktan eğitim, öğrencilerin ders materyallerine ve derslere çevrimiçi olarak erişimlerini sağlar, bu da ders için fiziksel bir yere gidip gelmeleri gerekmediği anlamına gelir. Bu, zamandan ve paradan tasarruf sağlayabilir ve öğrencilerin eğitimlerini yoğun yaşamlarına uydurmalarını kolaylaştırabilir.

Maliyet: Çevrimiçi programlar, genellikle daha düşük eğitim maliyetlerine sahip olduklarından ve öğrencilerin barınma ve ulaşım gibi şeyler için ödeme yapma ihtiyacını ortadan kaldırdığından, geleneksel kampüs içi programlardan daha uygun maliyetli olabilir.

Erişim: Uzaktan eğitim programları, kırsalda, uzak bölgelerde yaşayan veya fiziksel olarak geleneksel bir okula devam etmelerini zorlaştıran engelleri olan öğrenciler için daha erişilebilir olabilir.

Çeşitlilik: Kısa süreli sertifika programlarından, lisans ve yüksek lisans derecelerine kadar çok çeşitli uzaktan eğitim programları mevcuttur. Bu, öğrencilerin ihtiyaçlarına ve hedeflerine uygun bir program bulmalarını sağlar.

Sherry'e göre uzaktan eğitimin özellikleri ise şöyle sıralanabilir (Sherry, 1996):

- Küresel düzeyde eğitim gerçekleşir.
- Değişik zekâ, öğrenme yeteneklerine ve davranışlarına göre esnek olabilme imkânı vardır.
- Her birey için özelleştirilebilir.
- Kalabalık grupların ürüne olan ihtiyacına cevap verilebilir.

- Öğretici ve öğrenen açısından hareket kabiliyetinin yüksekliği söz konusudur.
- Maliyet avantajları açısından uygundur.

2.1.4. Uzaktan Eğitimin Avantajları

Günümüzde eğitimin vazgeçilmez bir parçası haline gelen uzaktan eğitimin avantajlarının olduğu kadar sınırlılıklarının da olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Uzaktan eğitim, öğrenme öğretme ortamı, öğrenim yaşı, öğrenim amacı gibi yönlerden kolaylık ve çeşitlilik sağlamaktadır. Gerek özel gerek kamu kuruluşlarında çalışan bireylerin işlerini aksatmadan eğitim almalarını sağlamakla birlikte mesleki yükselme ile kendilerini geliştirmelerine imkan tanımıştır. Ayrıca ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin kolay güncellenebilir olması öğrenme ve öğretmen ortamlarına çeşitlilik katmıştır (Uşun, 2006).

Yurdakul (2015), uzaktan eğitim modelinin avantajlarını eğitimi demokratikleştirmesi, öğrencilere zengin bir öğretme ortamı sunması, örgün eğitime ek olarak öğrenim olanakları meydana getirmesi, öğretim sürecini esnekletmesi, öğrenenlerin öğrenme düzey ve hızlarına yönelik farklı imkanlar sunması, öğrencilerde bağımsız düşünmeyi desteklemesi, eğitim hizmetlerini daha geniş kitlelere götürebilmesi, eğitimde fırsat eşitliği sağlaması, öğrencilerde öz düzenleme, öz eleştiri ve öz kontrol özelliklerinin gelişimine katkıda bulunması, öğrenenlerin öğrenme sürecinde aktif bir biçimde rol alması şeklinde sıralamıştır.

Uzaktan eğitimin avantajlarını maddeler halinde özetlersek;

- Öğrenenin bireysel öğrenme hızına ve öğrenme stiline göre düzenlenebilen, zaman ve mekan özgürlüğü sağlayan, öğrencinin akademik başarısını arttırmaya yarayan bir yöntemdir.
- Eğitimin tüm ülkede sistematik ve standart hale gelmesini sağlar.
- Öğrenme kalitesini artırırken masrafların da azalmasını sağlar.
- Yüz yüze eğitime göre daha büyük kitlelere ulaşma imkânı sağlarken, öğrenme herhangi bir öğretici olmadan da gerçekleşebilir.

2.1.5. Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları

Uzaktan eğitimin sürecinin verimli ve etkili bir şekilde devam edebilmesi için uzaktan eğitimin temelini oluşturan teknolojik alt yapının, donanımın yeterli düzeyde ve ulaşılabilir olması gerekmektedir. Bu elemanların eksikliğinde uzaktan eğitimin sınırlılıkları söz konusu olmaktadır. Uzaktan eğitim sürecine katılan bireyler (öğrenen, öğreten) uzaktan eğitim için gerekli olan teknolojik altyapının (internet, telefon, tablet, bilgisayar, vb) maliyetli olmasından dolayı gereksinimini gidermede sorunlarla karşılaşabilirler (Ally, 2004).

Horzum'a (2003) göre; uzaktan eğitim öğrencilerin sosyalleşmesini engellemekte, bazı uygulamalı derslerin uzaktan eğitimle verilmesinde uygulama problemleri yaşanmakta ve sağlıklı öğrenme gerçekleşmemektedir. Ayrıca derslerin hazırlanmasında öğretmen ve diğer görevliler daha çok emek ve zaman harcamakta, uzaktan eğitimde yer alan teknolojiyi bilmeyen öğrenciler öğrenmede problem yaşamaktadır. Uzaktan eğitim pek çok araştırmacıya göre öğrenci merkezli olması açısından avantaj olarak görülse de özdenetim sorunu yaşayan bireylerde bu durum dezavantaj olarak ortaya çıkmaktadır (Telli & Altun, 2020).

Uzaktan eğitiminin en büyük dezavantajlarından biri yüz-yüze iletişim ve etkileşimin kısıtlı olmasıdır (Yalın, 2001). Özüçelik (2019)'e göre bazı içine kapanık ve sosyalleşme yetisi bulunmayan öğrenci profillerine karşı bu sistem pek iyi olmamaktadır. Herhangi bir yardım almadan çalışma yapamayan ve kendi kendine öğrenme yetisi bulunmayan öğrencilere yeterli olanaklar sağlanamayabilir.

Uzaktan eğitimin var olan sınırlılıkları maddeler halinde özetlersek;

- Bireysel öğrenme alışkanlığı bulunmayan bireylerin faydalanmakta zorlanması.
- Beceri ve tutum kazandırmaya yönelik hedeflerin kazandırılmasında etkili olamaması.
- Teknolojik alt yapının mevcut ve yeterli düzeyde erişilebilir olması.
- Bireyin sosyalleşmesine olanak sağlayamaması.
- Yüz yüze eğitime göre iletişimin ve etkileşimin sınırlı kalması.
- Uygulamalı derslerde bireyin aktif olamaması.

Sonuç olarak uzaktan eğitimin mekan ve zaman özgürlüğü sağlaması, bireysel öğrenmeye odaklanması, lme değerlendirmede kolaylık sağlaması avantaj olarak görülse de teknolojik altyapı ve erişilebilirlik, iletişim eksikliği, maliyet sorunu gibi sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu haliyle uzaktan eğitim yüz yüze eğitime alternatif olmak yerine yüz yüze eğitimin tamamlayıcısı olarak uygulandığında daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

2.2. Eğitim Yönetimi

Eğitimin en temel esaslarından biri, insanın bebeklikten itibaren var olan kabiliyetlerini geliştirmek ve bunula birlikte onun kaliteli bir hayat srebilmesini sağlamaktır. İnsan, devamlı bir gelişim halinde olduğu ve yapılarıyla toplumu etkilediği için günümüzde birçok konudaki tartışmanın merkezi olmaktadır. Toplumsal sorunları yaratan ve çözebilecek olan yine insan olduğundan insan eğitimini oluşturan unsurların niteliği sorgulanmaktadır (şışman, 2015).

Eğitim, toplumsal sistemin hem devamını hem de yeniden üretimini sağlama görevi ile değer yaratan bir süreçtir (Yılmaz, 2015). Eğitim insanı hedef alan ve insanın gerçekleştirdiği bir süreçtir. Toplumdaki her birey, hayatının bir döneminde hem eğiten hem eğitilen olmuştur (şışman, 2015). Öyleyse, yenileşmenin temelinde eğitimin yer aldığı dile getirilmiştir (Kaya, 1984).

Eğitimin ilgilendiği öncelikli şey insanoğludur. Bu minvalde insanoğlunun yönetilebilmesi, yetiştirilebilmesi ve eğitim sistemi içerisinde yerinin tanımlanabilmesi eğitim sistemlerinin yönetilmesinde önemli bir yeri vardır çünkü eğitimin yönetilebilmesi kompleks ve g bir süreçtir ve bu sürecin net bir şekilde hudutlarının belirlenmesi oldukça zordur. Bu nedenle insanoğlunun değerken ve karmaşık yapısı bu minvalde eğitim örgütlerinde zorluklara neden olabilmektedir.

Tek sınıflı okullar döneminde eğitimin ynetilmene ihtiyaç duyulmuyordu. Ancak karmaşıklaşan eğitimin bir sonucu olarak insanlar yönetime ve uzmanlaşmaya gerek olduğunu fark etmişlerdir (Hoy & Miskel, 2015). Kamu yönetiminin özel bir alanı olarak sınıflandırabileceğimiz eğitim yönetimi, tüm eğitim faaliyetlerinin özel sektöre bırakılması durumunda bile, devletin güvencesi ve denetimi altında olduğu için her zaman bir kamu görevi olmak zorundadır.

Eğitim yönetiminin asıl gayesi, eğitim örgütünü eğitim politikaları ve devletin belirlemiş olduğu gayeler doğrultusunda aktifliğini sürekli korumaktır (Bursalıoğlu, 1977). Bunu aktifliği korurken de insan ve madde kaynağının etkileşimini sağlayarak, eğitimi oluşturan elemanların etkili ve verimli bir şekilde düzenlenmesi gerekir. Yönetim sisteminde kullanılan prensiplerin eğitim sisteminde de kullanılmasını nedeniyle eğitim yönetimi, genel yönetimin bir alt dalı olarak da sayılabilir (Başaran, 2006).

2.2.1. Eğitim Yönetiminin Bilimsel Yolculuğu

Eğitim yönetimi kavramı ile ilgili ilk söylenen ifadeler Roma'nın tarihine kadar eskiye dayanmaktadır (Bursalıoğlu, 2010, s. 13). Yakın zamanda ilk formal çalışmaların 19. yüzyıl son çeyreğinde Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir. Okul idarecisi ve denetleyicisi yetiştirmek için ilk eğitimin 1881 yılında William Payne tarafından Michigan Üniversitesi'nde başladığı ve Payne'nin 1875'te yazdığı kitabın bu alandaki ilk eğitim yönetimi çalışması olduğu belirtilmektedir (Culbertson, 1988). Kitabın içeriğinde, okul idarecilerinin başlıca görevleri ve yetkilerini kullanmakla ilgili başlıca basit uygulamalara yer verilmiştir (Balmores, 1988). Payne (1875), yönetenlerin ve işgörenlerin ayırımına ve asıl uygulanması gereken faaliyetleri uygulayanların da öğretmenlerin olduğunu dile getirmiştir (Özdemir, 2017).

Eğitim yönetiminin ne zaman terim olarak kullanılmaya başladığı ile ilgili yapılan araştırmalarda da eğitim yönetiminin tarihsel gelişiminin ilk başlangıcının 19. yüzyıla işaret edildiği görülmektedir. Murphy (2007) eğitim yönetimini; ideolojik dönem (1820-1899), reçete dönem (1900- 1946), bilimsel dönem (1947-1985) ve 1986'lı yıllardan itibaren başlayan yılları diyalektik dönem olarak sınıflandırmıştır. Eğitim yönetiminin çalışmada belirtilen sınıflandırmalarla ilgili olarak Culbertson, 1900-1930 yıllarını etkililik dönemi, 1930-1950'li yılları insan ilişkileri dönemi ve 1950 sonrasını bilimsel dönem olarak isimlendirmiştir. Bunun haricinde daha başka sınıflandırmalara da yer verilmiştir. Sınıflandırma yapılırken eğitim yönetiminin etkilendiği alanlara özellikle dikkat çekildiği söylenebilir.

Eğitim yönetimi alanının, eğitim örgütlerinin uygulama alanlarına yer vermiş olduğu ve bu eğitim örgütleri için çalışmalar yapıldığı göz önünde

bulundurulduğunda, örgüte dair bir analizin eğitim yönetimi alanının anlamlandırılması ve yorumlandırılması bakımından önem arz etmektedir.

Balcı (2008), eğitim yönetiminin üniversitelerde bölüm ya da birimlerinin bulunduğunu, öğrencilerine diploma sahip olma imkânı sunduğunu, bir araştırma alanı olduğunu, bilimsel dergilerinin bulunduğunu, üyelerinin örgütlü bir yapı gösterdiğini ve bunlardan dolayı eğitim yönetimi alanının bir bilim olduğunu ifade etmiştir. Mitchell (1980), eğitim yönetiminin bağımsız ve kanuni dayanağı olan bir akademik disiplin olduğunu söylemektedir. Bununla birlikte eğitim yönetiminin nasıl bir bilim olduğu, bilgiyi nasıl analiz ettiği, hangi yöntem ve tekniklerin uygulamaya koyulduğu gibi tartışmalar sürekli olarak gündeme gelen konulardır.

Eğitim yönetiminde ilk temel çalışmaların teorik düzeydeki temellere dayandığı ve eğitim yönetimi alanındaki bu ilk çalışmaların, Amerikalı bilim adamlarınca ortaya konduğu bilinmektedir (Walker, 1965). 20. yy. başında Amerika'da eğitim yönetiminin bilim alanı olarak büyümesinde ve gelişmesinde; eğitimin bilimsel anlamda ilerlemesi, okullardan alınabilecek verimi yükseltmek konusunda verilen emekler ve yönetim bilimlerinde yaşanan gelişmelerin de katkısı olmuştur (Özdemir, 2018a). Bununla birlikte W. Payne ve W. Harris gibi alanın önde gelen isimlerinin bir sağlam zemin arayışı içerisinde olduklarını ve okul yönetimine bilimsel bir yaklaşımın gerek olduğunun altını çizdikleri ifade edilmiştir (Culbertson, 1988).

2.2.2. Eğitim Yönetimi Alanının Dünyadaki Tarihsel Gelişimi

Yirminci yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki üniversitelerde açılan bölümler katkısıyla bilimsel anlamda ilk defa üzerinde çalışılmaya başlanan alanın zaman içerisinde bütün dünyada kuram ve uygulama açısından gelişerek profesyonelleşme sürecine girdiği belirtilmektedir (Papa, 2009).

Eğitim yönetimi alanının temelleri Amerika Birleşik Devletleri'ne dayanmaktadır (Greenfield, 1974). Bunun şaşılabacak bir durum olması söz konusu değildir. Çünkü eğitim yönetimi alanının Amerika Birleşik Devletleri'nde sosyal bilimler olarak ortaya çıkış tarihi 1940'lı yıllara dayanır. Daha sonraki yıllarda Kanada'da, ardından ise İngiltere ve Avustralya'da etkisini göstermiştir. Bush'a

(1999) göre, eğitim yönetimi İngiltere’de o zamana göre yeni bir bilim alanıdır. Bir bilim alanı olarak 1960 yılından 1998 yılına kadar çok hızlı bir şekilde inşa edilmiştir.

1981 yılı başlarından 2000 yılına gelene kadar eğitim yönetimi kitaplarının yayımlanması çok hızlı bir şekilde artış göstermiştir ve hala bu kitapların yayımına devam edilmektedir. Eğitim yönetimi alanının ilgilendiği konulara bakacak olursak; okul gelişimi ve denetimi, okul liderliği, okul yönetimi, eğitimde insan kaynakları yönetimi, okul-aile işbirliği ve eğitim pazarlaması gibi başlıklarla sıralanabilir. Bu konu başlıklarına bakıldığında eğitim yönetiminin belirli alanlar çevresinde toplandığı söylenebilir ancak eğitimin gerçek sorunlarını hedef alma ve kapsayıcılığının büyümesi bakımından yetersiz kaldığı şeklinde de yorumlanabilir.

“Eğitim yönetimde teori hareketi” 1950 yılının sonunda ortaya çıkmış olmakla birlikte modern eğitim yönetimi alanının doğuşunu simgeleyen bir hareket olarak nitelendirilebilir. (Campbell, 1979; Griffiths, 1957; Oplatka, 2009, 2010; akt. Hallinger & Kovačević, 2019). Bunun yanı sıra eğitim yönetimi alanının kuralcı doğası sebebiyle meydana gelen memnun olmama duygusunun Sosyal Bilimler’de ortaya çıkan pozitivism düşüncesiyle beraberce anılmasından dolayı bilgiyi modern, pozitivist ilkelere göre ifade eden 'teori hareketi' oluşmaya başlamıştır (Culbertson, 1988; Griffiths, 1983; akt. Oplatka ve Arar, 2016). Eğitim yönetimi yirmi birinci yüzyılda bağımsız bir disiplin olarak anılmaya başladığında eğitim kuramcılarının ve uygulayıcılarının dikkatlerini okullar çekmeye başlamış ve buradaki tecrübelerini temel alan başka modeller de hazırlamaya başlamışlardır. Bu yapılanlarla birlikte eğitim yönetimde post-pozitivist bir bilim anlayışını ortaya çıkarmış ve bu yeni yaklaşım “doğalcı tutarlılık” olarak ifade edilmiştir. Bu yeni yaklaşım, bilgi üretmenin teste tabi tutulabilirliğini bilgi üretim kapasitesinin, yalınlığının, tutarlılığının, kapsamlılığının, açıklayıcı gücünün temelinde değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir (Evers & Lakomski, 1996).

Eğitim yönetimi alanı ilk ortaya çıktığı zamanlarda genellikle işletme yönetimi veya diğer yönetim alanlarının bir çeşidi sayılmıştır. Belirtilen dönemlerde açılan yükseköğretim programları ve bazı bilimsel kökene dayanan sivil toplum kuruluşlarının kurulması eğitim yönetimi alanının bilgi üretiminin gelişmesine büyük katkı sağlamışlardır. Eğitim yönetimi alanına çok büyük katkılar

sağlayan topluluklar arasında, Amerika Okul Yöneticileri Derneği ,Eğitim Yönetimi Profesörleri Ulusal Konferansı, Eğitim Yönetiminde Kooperatif Programı (Örücü & Şimşek, 2011, s. 171). Anılan dönemde eğitim yönetimi alanındaki çalışmalardaki artış ile birlikte eğitim yönetimi alanı kamu yönetimi ve işletme yönetimi alanlarından bağımsız bir şekilde özgün bir alan olarak kabul edilmeye başlamıştır. Murphy (2007) eğitim yönetimi alanının geçirdiği tarihsel ve paradigmatik dönüşümleri üçe ayırmaktadır. Bu dönemler ise; 1900-1946 Yılları Geleneksel Dönem, 1946- 1985 Yılları Davranış Bilimi Dönemi ve 1985 ve sonrası ise Diyalektik Dönem olarak adlandırılır.

1900-1946 yılları eğitim yönetimi alanının ilk ortaya çıkış yıllarını ifade etmektedir. Yönetimin mekanik ve teknik boyutlarına hizmet öncesi yetiştirme seminerlerinde önem verilmektedir. Bu minvalde, okul idarecileri, kendilerine atfedilen görevleri eksiksiz ve düzgün bir biçimde yerine getirebilmeleri amacıyla eğitime başlandı. İnsan ilişkileri yaklaşımı 1946 yıllarında ortaya çıkmaya başlamıştır. Akademik araştırmalar saf bilimsel verilerden oluşmaya başladı. Ayrıca yeni eğitim yönetiminin ilkeleri ve bireylerin başarılı öyküleri eğitim yönetiminin bilgi temeline kaynaklık etmişlerdir (Balcı, 2008). Eğitim yönetimi alanının kuramsal bilgi tabanı davranış bilimlerindeki gelişmelerin ışığında geniş bir yelpazeye ulaşmıştır. Bilgi temeli sayesinde alan hızlı bir şekilde süreci tamamlamayı başarabilmiştir. Ayrıca bu süreçte okul yönetiminin ilkeleri oluşturulmuş ve eğitim yönetimi alanı artık kendi disiplinlerine sahip olmaya başlamıştır. 1950'liye gelindiğinde ise, sosyal davranış bilimlerinden etkilenen, kurama dayalı araştırma anlayışı eğitim programlarını farklılaşmaya götürmüştür. Bunun sonucunda eğitim kurumlarına idareci yetiştirme müfredatları uygulama eğitimden çok bilimsellik ve akademik yolunda değişikliğe gitmiştir. Alanının bağımsız bir disiplin olarak anılması bu dönemde hız kazanmıştır. Ayrıca bu dönemde eğitim yönetiminde farklı görüşler ortaya atılmış ve eğitim yönetimi alanının bilgi birikimi farklı şekillere bürünmüş ve sayısı hızla artmıştır.

2.2.3. Eğitim Yönetimi Alanının Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de eğitim yönetiminin gelişimi ile ilgili ilk bilgiler Cumhuriyet'in ilanını takip eden yıllarda Gazi Eğitim Enstitüsüne bağlı olarak Pedagoji Bölümünün kurulması olarak kabul edilmektedir. Buradaki asıl amaç 1924

tarihinde ilan edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu sonrasında yeni kurulan eğitim örgütlerinin öğretmen, yönetici ve müfettiş gereksinimini karşılamaya yöneliktir. (Can & Çelikten, 2000).

Türkiye’de eğitim yönetimi alanı akademik düzeyde özgün bir alan olarak değil de kamudaki yönetiminin bir alt dalı düşünülmüştür. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü 1953’te kamu yönetimini merkeze alan bir kurum olarak kurulmuş ve eğitim yöneticilerinin eğitime katkı sağlamaya başlamıştır. 1980 yılı itibariyle Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, eğitim yönetimi alanında sertifikası vermeye başlamış ve eğitim yönetiminin gelişimine katkıda bulunarak süreci hızlandırmıştır. Ayrıca 1962’de yapılan bir projede eğitim yönetiminin önemine değinilmiş ve bu çalışma sonucunda ortaya çıkan öneriler doğrultusunda üniversitelerde eğitim yönetimi bölümleri açılmıştır. (Balcı, 2008). Ankara Üniversitesi, eğitim yönetimini kamu yönetiminden farklı bir alan olarak kabul ederek eğitim yönetiminin bağımsız bir bilim olması yönünde önemli bir adım atmıştır.

Ülkemizde eğitim bilimleri alanının bağımsız bir alan olarak gün yüzüne çıkması dünyadaki ülkelerin geneline paralellik göstermektedir. Öncelikle sosyal bilimler alanı bağımsız bir disiplin olarak görülmüş daha sonra eğitim yönetimi ayrılmıştır. Sosyal bilimlerin bağımsız bir disiplin olarak kabul görmesi 19. Yüzyılda olmuştur. Eğitim bilimlerinin ülkemizde ayrı bir disiplin içerisinde yer alması neticesinde öncelikle eğitim psikolojisi, eğitim tarihi ve eğitim sosyolojisi disiplinleri ortaya çıkmış, bunun sonucunda ise bu disiplinler eğitim bilimleri genel başlığı altında toplanmaya başlamıştır. 1981 yılının başlarında hazırlanan kanun ile eğitim enstitülerinin, eğitim fakültelerine çevrilmesi kararlaştırılmıştır. Bu değişimin hemen ardından eğitim fakültelerinin bir kısmı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinin yapmış olduğu uygulamayı kendilerine örnek edinerek eğitim bilimleri alanında lisansüstü programlar açma sürecini hızlandırmışlardır. Fakat programlar açılırken gerekli ölçütlere dikkat edilmemesi eğitim bilimlerinin lisansüstü programlarındaki kaliteyi düşürmüş ve bu fakültelerin asıl amacı olarak nitelendirilen eğitimci yetiştirmeyi aksatmalarına sebep olmuştur. Bu yaşananlardan sonra Yüksek Öğretim Kurumu, 1997 yılı

başlarında eğitim veren eğitim fakültelerini tekrardan revize etmiş ve eğitim yönetimi bölümlerini anabilim dalı düzeyine getirmiştir (Balcı, 2008, s. 197).

Eğitim yönetimi alanının Amerika Birleşik Devletleri'ndeki var olma süreci ve gelişmesi, düzenlenen bilimsel uygulamaların ve hakemli dergilerde çıkan makalelerin önemli ölçüde yararları olmuştur. Bu açıdan Türkiye'ye bakıldığında eğitim yönetimi alanının ilk özel dergisi olarak kabul gören "Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi" 95 yılının ilk aylarında yayın hayatına girmiştir. Son yıllarda "Research in Educational Administration and Leadership" dergisi yayımlanmaya başlamıştır. Ülkemizde eğitim yönetimi alanında faaliyet gösteren ilk dernek olarak kabul edilenler Eğitim Yöneticileri ve Eğitim Deneticileri Derneği (EYEDder), Eğitim Yönetimi Profesörler Kurulu (Eyak), Eğitim Yöneticileri ve Uzmanları Derneği (Eyuder) 2000 yılının ortalarında açılmışlardır. Bu kuruluşların öncülüğünde her sene düzenlenmekte olan Eğitim Yönetimi Forumu (Eyfor), Eğitim Denetimi Kongresi (Edk), Eğitim Yönetimi Kongresi (Eyk), eğitim yönetimi alanında faaliyet gösteren öğretmenler ve okul idarecilerinin beraberce hareket etmelerini ve ortaya çıkan bulgu ve bilgilerin paylaşarak çoğalması amacıyla bilim ortamları göstermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan beri eğitim yöneticisi yetiştirmede dört temel eğilimden söz edilebilir:

- (a) 1970 yıllarına dek çıraklık modeli,
- (b) 1970'lerde model eğitim bilimleri
- (c) 1999'da sınav modeli,
- (d) keyfe görelilik modeli (Balcı, 2008, s. 198).

İlk kurulduğu zamandan itibaren sorunlardan kurtulamayan eğitim yönetimi alanı çoğunlukla okul idarecilerinin eğitilmesi ve tayin işleri konusunda çok fazla büyük bir sıkıntı yaşamışlardır. Türkiye'de okul idarecilerinin tayin edilmeleri çoğu zaman liyakat göz önünde bulundurularak değil siyasal tercihlere göre yapılmaktadır. Günümüzde eğitim alanındaki ticari faaliyetlerin artış göstermesi sonucunda bakanlıkla anlaşılan özel ve devlet üniversitelerinin bazıları da eğitim yönetimi yüksek lisans programları açmak için yarışa girmişlerdir. Bu durum eğitim

yönetimi alanının bağımsız bir alan olarak anılmasına ve kalitesine gölge düşürmüştür (İsaoğulları, 2016).

2.2.4 Eğitim Yönetiminde Ekoller

Eğitim yönetiminde ekolleri, eğitimdeki yönetsel olguları tanımlamak amacıyla kullanılan kavramsal/kuramsal modeller olarak ifade edilmiştir. Her bir ekol, eğitim ve yönetimdeki olay ve olgulara ilişkin farklı varsayımlara ve açıklamalara sahiptir (Özdemir, 2018a). Eğitim yönetimi alanında yürütülen araştırma ve uygulamalara yön veren ve öncülük eden esas ekoller olan işlevselcilik, sübjektivizm ve eleştirel eğitim yönetimi aşağıda teker teker açıklanmıştır.

İşlevselcilik: İşlevselcilik, bir toplumu meydana getiren gerekli yapıları ve her bir parçanın toplumun devamlılığının devam etmesini sağlamaya nasıl yardımcı olduğunu inceler. Temelde “organizma” mecazına dayanan işlevselcilik, organizmanın yaşamını bir denge halinde sürdürmesi için kendisini düzenlemesi özelliği temeline dayanmaktadır (Şişman, 2005). Temelleri yapısalcı sosyolojiye dayanan işlevselcilik, olayları ve bireyleri öznellikten ziyade objektif değerlendirerek, toplumsal dengenin bozulmamasına, düzenlerin sağlanmasına ve sürdürülmesine odaklanan bir yaklaşımdır.

İşlevciliğin kökeninde, mantıksal pozitivizm mevcuttur. İşlevselci yaklaşımın temeline dayandırdığı görüşlere göre toplumsal gerçeklik, bireye bağlı olmadan mevcuttur ve bireyler kendilerinden özgün ve farklı olarak mevcut olup bu gerçeklik görüşüne göre davranış şekillendirmesi yaparlar. Davranışçı düşünce ışığında bireyler yaşamayı devam ettirdikleri alanın veya çevrenin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bu minvalde günümüzdeki ifadesiyle psikolojik ve biyolojik olarak duygulara sahip olan ve fikir belirtme kabiliyetine sahip bir varlık olarak insan, dış düş dünyadan gelen uyarıcıları dikkate alarak onlar denetler tepki verirler. Bireyden bağımsız olan dış çevre insanları kabul gören davranışlar açısından yönlendirme yapar ve düzenleme getirir. Bireyler, dış dünyadaki etkilere tepkimede bulunurlar ve dış dünyanın denetimine gerçekleşen olaylara kendi hür düşüncelerinden bağımlı olmayan etkinliği olmayan bireylerdir (Beycioğlu vd., 2014).

İşlevselci ekolün fikir anlayışına göre toplumu oluşturan bir kamu kurumu olan eğitim kurumları, toplumdaki sıkıntıların giderilmesinde ve toplumu oluşturan kültürün yeni nesillerce de sürdürülmesinde büyük bir önem taşımaktadır. Bu minvalde eğitim kurumları, hem toplumu oluşturma'nın sağlanması hem de toplum ekonomisi alanında gereken iş gücünün eğitilmesinde üretim mekanizması olarak çalışan bir sistemler bütünüdür. Bu nedenle eğitim kurumları, belirlenen hedefleri başarmayı gaye edinen toplumsal bir sistem ve öğrenciler ise sistemin ana kaynağı, okul idarecileri, eldeki kaynakları kurumun gayeleri doğrultusunda yerine getirebilmek için kullanan ve bu doğrultuda kurum personelini yönlendiren bir aracı; öğretmenler ise eğitim-öğretimi sağlamalarıyla öğrencileri biçimlendiren bir araç olarak ele alınır (Şişman, 2005).

Subjektivizm: Bu yaklaşım, toplumsal dünyayı objektif bir gerçeklik olarak inceleyen işlevselci ekole karşı bir yaklaşım olarak meydana gelmiştir. Bu ekol, kendiliğinden oluşan olgular ile toplumsal olguların farklı metodlar kullanılarak ele alınacağını belirten filozof William Dilthey'in fikirlerine dayanmaktadır. Dilthey'e göre iki farklı bilim söz konusudur. Bu bilimler ise, doğa bilimleri ve kültür bilimleridir. Doğa bilimleri, açıklamaya dayalıdır. Kültür bilimleri ise bireyin meydana getirdiği içerisinde var olduğu kültürel, toplumsal ve tarihsel gerçekliği anlamlandırmaya yöneliktir (Özlem, 2007).

1960 yılında eğitim yönetimi alanında ünlü bilim adamı Thomas Barr Greenfield tarafından pozitivist yaklaşımı esas alan işlevselci yaklaşım eleştirilmiş ve böylece eğitim yönetimi alanında subjektivist düşüncenin temelleri atılmış olmaktadır. Greenfield (1986), eğitim yönetimi alanında bireyin kendi tercihlerinin, duygu ve düşüncelerinin ve hür iradesinin yok sayılmasını yanlış bularak bu fikri eleştirmeye başlamıştır. Bu nedenle örgütün gerçeklik algısı örgütsel gerçeklik, subjektivist bir yaklaşımla açıkça anlaşılabilir bir hale gelmiştir. Greenfield, savunduğu düşünceleriyle eğitim yönetimi alanındaki çalışmalarında objektif olmayı ve genelleme yapmayı konu edinen pozitivist bilim anlayışının aksine toplumsal gerçekliğin meydana gelişinde sübjektifliği köken edinen yorumsamacı yaklaşımı öne sürmüştür.

Eleştirel Eğitim Yönetimi Kuramı: Bu eğitim kuramının, sosyal gerçekliğin ortaya çıktığı anda anlaşımını güçleştiren fakat eleştirisel soruların sorulmasıyla

birlikte meydana çıkması gereken, değişik katlı bir gerçeklik olgu görüşünü temele alan bir düşünce biçimidir. Bu düşünce biçimi, sosyal gerçeklik olgusunu tek başına incelemekle kalmaz bunun yanı sıra bu savunulan düşünceyi eleştirel ve analiz edici bir bakışla göz önüne alır. Eleştirel yaklaşıma göre görünenin ardında yatan doğru bilgiye ulaşmak için eleştirel bilime ihtiyaç vardır. Eleştirel paradigmanın Frankfurt okulu düşünürleri içerisinde yer alan Theodor Adorno, Herbert Marcuse, Jürgen Habermas önemli temsilcileri arasında sayılabilir (Kızılcelik, 2013).

Eleştirel paradigmanın eğitim yönetimi alanındaki önemli temsilcileri ünlü düşünürler Foster ve Bates'tir. Bu kuramı savunan bilim adamlarına göre araştırmacılar, eleştiriye yönelik sualler sorarak görünenin arkasında yer alan dinamikleri ortaya çıkarmaya çalışmalıdır. Bu minvalde nicel ve nitel araştırma desenlerini beraber kullanarak detaylı bir araştırma ve analiz yapılmalıdır (Özdemir, 2018).

2.2.5. Eğitim Yönetiminin Tarihsel ve Felsefi Temelleri

Yönetim alanlarındaki ilk çalışmalar, o dönemdeki eğitim yönetimiyle ilgilenen bilim insanlarını ve bu alandaki uygulayıcıları derinden etkilemişlerdir. Öncelikle Taylor'la beraber yönetimdeki verimliliği geliştirmek amacıyla uygulamaya koyulan çalışmaların yirminci yüzyılın başında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki eğitim kurumlarının yönetilmesinde uygulamaya koyulduğu gözlerden kaçmamaktadır. İşletmelerdeki etkililiği ve verimi artırmak üzere kurallarını yönetim bilimci Taylor'un oluşturduğu İşletmelerde Bilimsel ilkelerinin uygulamaya konulması düşüncesinin etkisiyle Amerika Birleşik Devletleri'nde yirminci yüzyılın başlarında, eğitim örgütlerinde ortaya çıkan sorunlara doğru sonuçlar üretme arayışlarına girilmiştir. Bundan dolayı eğitim örgütlerinde etkililik ve verimlilik düşünceleri meydana gelmiştir. Bu bağlamda okul taramaları adıyla yeni çalışmalar yürütülmüştür. Eğitimde farklı uygulamalara gidilmiştir. Okulların ve öğrencilerin başarılarını ölçmek gayesiyle farklı ölçütler geliştirilmiştir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin de haftalık çalışma saatleri tekrardan düzenlenmeye konulmuş, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayılarının hesaplanması gündeme alınmıştır. Bu yapılan okul taramaları çalışmalarından elde edilen sonuçlara göre verimliliği artırmaya yönelik çalışmalara devam edilmiştir.

Cubberley, eğitim yönetimi alanında gerekli iş analizini yapmış ilk araştırmacılardan biridir. Taylor'un yönetim alanındaki temel prensiplerini eğitim yönetimi alanına uyarlamaya çalışmıştır. Ayrıca 1916 senesinde çıkarmış olduğu "Kamu Okullarının Yönetimi" isimli kitabında, okullardaki etkililiğin artırılması için uzmanlarına görev verilmesinin ve etkililik ile ilgilenen ve araştırma yapan bir birimin oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir. Cubberley'nin bu eseri dikkate alınarak, Amerika Birleşik Devletleri'nin farklı birçok bölgelerinde eyaletinde eğitimdeki etkililiği ve verimi geliştirmek ve ölçebilmek gayesiyle çeşitli kamu üniteleri oluşturulmaya başlanmıştır (Özdemir, 2019).

Eğitim Yönetimi araştırmanın ve uygulamanın beraber çalışıldığı bir uygulama alanıdır. Yönetim biliminin bir kademesi olarak görülen eğitim yönetimi alanının bu şekilde görünmesinin nedeni ise eğitim yönetimi alanının genel çerçeve planının, yönetim bilimi için kullanılan ana prensiplerin eğitim kurumları yönelik uyarlama yapılmasından kaynaklanmaktadır. (Erdoğan, 2006, s.134).

2.2.6. Eğitim Yönetimi Alanında Çalışılan Konular

Eğitim yönetimi alanının, eğitim kurumlarında ifade edilen gayelere ulaşılması açısından insan ve madde kaynaklarının sağlanması ve etkili şekilde kullanımıyla beraber incelemeye alınan politikaları ve bu yönde alınan kararların uygulama alanı olarak ifade edilebilir (Üstüner ve Cömert, 2008). Eğitim yönetiminin bu tanımını göz önünde bulundurarak eğitim yönetimi alanının yakından ilişkili olduğu ve incelemesine konu olan çalışmacının bireyler olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır. Bu netice doğrultusunda, eğitim yönetimi alanının ilgilendiği konulara bakacak olursak bireyin etkilendiği çok farklı alanları araştırma konusu olarak değerlendirebiliriz.

Eğitim yönetimi, yönetim anlayışının temel ilkelerinin eğitim örgütlerine eğitime uygulanması olarak ifade edilmektedir (Balcı, 2019). Eğitim yönetimi alanı eğitim sistemindeki birçok alanı incelemektedir. Bu alanlar, eğitim ekonomisi, eğitim denetimi, eğitimin felsefesi ve örgütlenmesi olarak sayılabilir. Son günlerde eğitim hukuku konusunda da oldukça kapsamlı çalışmalara yer verilmektedir.

Eğitim yönetimi bilim dalındaki yaklaşım ve ekollerdeki değişim, eğitim yönetimi alanının temel bilgi yapılanmasının güncellenmesi bakımından önem verilmesi gereken araştırma konularının ve araştırma sorularının detaylarının da gelişmesini sağlamıştır. Eğitim yönetimi alanı birçok konuyu ele alan bir disiplin olarak görülmektedir. Bu konu başlıkları, bir özet halinde aşağıda açıklanmıştır.

Eğitim Yönetimi: Toplumun eğitim gereksinimini gidermek gayesiyle kurulan eğitim sistemini ve sistemi oluşturan öğelerinin yönetilmesini ifade etmektedir. Eğitim öğretim kurumları içerisindeki programların etkili ve verimli bir şekilde uygulanması, öğretim hizmetlerinin sağlanması, personelin yönetimi, bütçe, araç gereçlerin temini ve yönetim süreçlerinin etkili bir şekilde işletilmesi için çalışılır (İlgar, 2005). Kavram olarak okul yönetiminin tanımını yapacak olursak, eğitim yönetimi temel ilkelerinin dar ve sayıltıları olan bir alanda uygulanması sürecidir. Yönetimin ilkelerinin eğitim yönetimine uygulanması ile eğitim yönetimi ortaya çıkmışsa eğitim yönetimi ilkelerinin de eğitim kurumlarına uygulanmasıyla da okul yönetimi anlayışı ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak eğitim yönetimi kavramını özetlersek; sistemdeki mevcut kaynakların belirli gayeler doğrultusunda en iyi şekilde yönetilmesini ve kullanılmasını sağlamaktır (Erdoğan, 2006).

Örgüt ve Örgütsel Davranış: Bir yapı olarak ifade edilen örgütler belirli ve ortak gayeler çevresinde birleşen bireylerden meydana gelir. Asıl amaç bu insanların ortak gayeler etrafında koordine edilmesidir. Süreç, iklim, gaye ve yapı olmak üzere dört alt boyuttan meydana gelen örgütler için gaye oldukça önemlidir. Örgütün yaşaması ve devamlılığı açısından belli gayelere sahip olması gerekir. Hiyerarşi, fizyoloji, statü gibi kavramlar örgütün yapı boyutu içerisinde yer almaktadır. Süreç boyutu ise yönetim süreçlerinden oluşmaktadır. Bu süreçler; planlama, örgütlenme, kadrolama, yöneltme, koordinasyon, raporlama ve bütçelemedir (Bursalıoğlu, 2010).

Örgütsel davranış, örgüt içindeki veya dış çevredeki insanların fikirlerinin ,davranışlarının ve duygularının bilimsel teknikler kullanılarak analiz edilmesi biçiminde incelemeye alınması olarak ifade edilmektedir. Örgütsel davranışın asıl gayesi örgüt mensuplarının etkin ve verimli olmalarına, onların davranışlarını anlamaya yönelik çalışmalar yapmaktır. Örgütsel davranış sadece okul yöneticileri

ve eğitim liderleri için sanılmasının aksine örgütün tüm mensuplarını kapsayan yararlı bir disiplin alanıdır (Özkalp, 2004).

Sistem: Tanımla ifade edecek olursak, karmaşık olan ve birbirleriyle etkileşime açık tüm parçaların bütünleşmiş bir topluluğa sistem denir (Bursalıoğlu, 2012). Sistem, beraberlik ve birlik değeri taşıması, belirli kanunlara göre çalışması ve sağlam bir bütünlük taşıyan sonuç elde etmesi bakımından önem arz etmektedir. Sistemler başka bir sistemin parçası olabilmekle birlikte birçok alt sistemlerden oluşurlar. Sistemler zaman geçtikçe enerji kaybı yaşayabilirler. Sistemin aktif ve verimli bir şekilde işlemesi enerji kaybını oldukça azaltır (Bursalıoğlu, 2010). Bu minvalde, eğitim örgütleri incelendiğinde sistemlerin birçok özellikleriyle karşılaşılabılırız. Merkez teşkilattan bakanlıklara ve taşra teşkilatlarından köy okullarına varana kadar örgütlenen eğitim kurumları açık birer sisteme örnek teşkil ederler.

Liderlik: Alanyazın incelendiğinde birçok farklı liderlik tanımlarıyla karşılaşmak mümkündür. Liderlik kavramı bir süreci ifade eder ve etkili olmayı da içine alır. Ortak gayeler etrafında birleşen gruplarda liderlik ön plana çıkmaktadır. Eğitim sistemimizin içerisinde yer alan okul ve kurumlar çevresinde gelişen hızlı değişimler, okullarda oluşan örgütsel dengenin bozulmasına neden olmaktadır. Yaşanan bu çevresel değişime uyum sağlayamayan okullar da ciddi örgütsel sorunlar çıkmaktadır. Bu minvalde başta okul idarecileri olmak üzere öğretmenlere de paylaşılan bir vizyon çizilmeli, güçlü ve devamlı bir okul kültürü geliştirmek gibi mühim vazifeler üstlenmelidir (Çelik, 2013, s. 250).

Denetim: Kurumların kazanımların gerçekleştirebilmeleri kendilerinde mevcut olan kaynakları en iyi ve etkili bir biçimde kullanabilmelerine bağlıdır. Bu yüzden, görevli çalışan personeller devamlı olarak gözlem ve denetim altında tutulmalıdır. Bunun da denetim faaliyetleri ile sağlanması mümkün olabilmektedir. Denetim kavramını özetleyecek olursak; kamu ve kurumun faydasına bireyin davranışlarının kontrol edilmesi sürecidir. Biraz daha detaylı bir tanım ise; inceleme, araştırma, soruşturma, tarama, muayene ve kontrol etme anlamlarına gelir. Denetim işlemleri devlet dairelerinin teşkilat kanunlarına göre atanmış denetçiler veya ya da bu iş için görevlendirilmiş kamu görevlileri vasıtasıyla yürütülür.

Eğitim Politikası: Açık ya da örtük olarak gelecekte alınacak kararları yönlendiren, başlatmaya çalışan veya durdurabilen ya da daha önceki kararların uygulanmasını yönlendiren birey ya da grup kararı olarak tanımlanan politika, eğitim açısından da önem arz etmektedir (Aypay, 2015). Politikanın örgütü yönelik tanımına baktığımızda ise bir örgütün gayelerinin yapılan planlamalar düzeyinde gerçekleştirilmesini sağlayan prensipler ve kurallar bütünüdür. Politikanın asıl gayesi örgütün işleyişinde, bütünlük, tutarlılık, süreklilik ve kararlılık sağlamaktır.

Eğitim politikası; Bir eğitim kurumunun, kuruluşun veya bir toplumun belirlenen eğitimin gayelerine ulaşmak için alacağı kararlara temel olmak üzere hazır hale getirilen, değişen ekonomik ve sosyal etkenlere uygun olan düşünceleri ve yargıları da içine alan genel plan olarak ifade edilmektedir. Eğitim politikalarının belirlenmesinde birçok farklı kurumun, kurulun ve şuranın katkısı ve etkisi bulunmaktadır (Tural & Karakütük, 1991).

Eğitim Ekonomisi: Eğitim ekonomisi, ülkemizde bir taraftan eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi anabilim dalı kapsamında bir çalışma alanı ve ders olarak yer alırken diğer taraftan iktisat bölümlerinde bir araştırma konusu ve çoğunlukla da seçmeli bir ders olarak yer almaktadır. Eğitim ekonomisi, farklı alanların ortak araştırma olması nedeniyle yeterli seviyede beklenen ilgiyi görememiştir (Gümüş & Şişman, 2014). Bu alan, sosyal yapı içerisindeki mali değişimin kişilerin edindiği beceri, tecrübe ve bilgileri arasındaki ilişkileri incelemesi bakımından önem arz etmektedir. Eğitim ekonomisinin asıl vazifelerinden biri ise bireyin ve içinde yer aldığı toplumun mali, teknik yönlerden gelişebilmesi ve var olabilmesi için okulun gerçekleştirmesi gerekenler olarak belirtilir. Bu minvalde eğitimden bireyin ekonomik davranışlarını etkilemesi, ekonomik yaşam için gerekli bilgi ve becerileri kazandırması beklenmektedir. (Şişman & Turan, 2005).

Eğitim Planlaması: Adem'e (1981) göre planlama, bir takım gayelere ulaşmak adına gelecekte uygulanacak kararların hazırlanmasından ve programlanmasından oluşan bir süreçtir. Eğitim planlaması ise; öğrencilerin ve toplumun beklenti ile gereksinimlerini karşılama ve amaçların gerçekleşmesinde eğitimin daha etkili ve verimli kılınabilmesi için rasyonel inceleme ve araştırma tekniklerinin eğitim sürecine dâhil edilmesidir (Ergen 2013). Planlama ifadesi

günümüzde son yıllarda özel sektörde olduğu kadar kamu sektörü, kamu yönetimi, eğitim ve okul yönetimi alanlarında da sürekli olarak ifade edilmeye başlanmıştır. Eğitim planlaması bazı durumlarda eğitim yönetimi alanının bir parçası olarak görülse de ulusal alanda bağımsız bir uzmanlık alanı olarak sayılmaktadır. Eğitim hiç şüphe yok ki tüm dünya ülkeleri için sahip olunan en önemli güçlerden birisidir. Bu nedenle eğitimin planlanması da bu gücün doğru bir şekilde kullanılması açısından oldukça önem arz etmektedir.

Eğitim Hukuku: Okçu'ya (2007) göre eğitim hukuku, insanların ve toplumun gereksinimlerini karşılamak amacıyla eğitim öğretim uygulamalarının devam edebilmesi için birey, toplum ve devlet üzerine düşen görev ve sorumlulukları belirleyen ilkelerin bütünüdür.

Ülkemizde yeni bir kavram olarak anılan eğitim hukuku eğitim hukuku ifadesi yeni bir kavram olmasının yanında belirli üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğretmen adayı eğitiminde seçmeli bir ders olarak eğitim öğretim müfredatına girmeyi başarmıştır (Övür, 2019). Bunun yanı sıra, öğretmenlik meslek derslerinden olan eğitime giriş dersinin içerisinde eğitimin hukuki temelleri başlığı adı altında ders olarak da okutulmaktadır. Eğitim hukuku kavramını özellikle örgün eğitim öğretim hizmeti veren kurumların hukuki durumu, temel örgüt yapısı, yönetim biçimi, alt birimleri arasındaki ilişkileri, bunların temel hak ve görevlerini, öğretmen, öğrenci ve veli gibi okulla ilişkisi olan paydaşların hukuki durumlarını düzenleyen kuralların tamamı şeklinde tanımlamak mümkündür (Akyüz, 1981).

Etkili Okul: Etkili örgüt çalışma düzeninde ideal şartları sağlayan, verimlilik ve etkililik düzeyleri yüksek ve temelde amaçlanan hedefin gerçekleşmesini sağlayan örgüttür. Etkili örgütler kendi içerisinde çeşitli gruplara ayrılmaktadırlar. Bu gruplardan biri de “etkili okul” dur.

Etkili okul kavramının alanyazında birçok araştırmacı tarafından tanımlaması mevcuttur. Genel birkaç tanıma değinmek gerekirse;

Etkili okul kendisinden umulan eğitim amaçlarını yerine getiren, öğrencilerin tüm yönleriyle gelişmelerini sağlayan ve herkesin beklentisine uygun bir ortam oluşturan okuldur (Şişman, 2002).

Etkili okul; öğrenci merkezli, gaye ve metodlarının net bir şekilde belirlendiği, öğrencinin başarısını yükseltebilmesi açısından eğitim lideri olan okul yöneticileri ve öğretmenlerin veliler ile sıkı bir iletişimde olduğu okul modelidir (Gürsel, 1997).

Etkili okul kavramını daha iyi anlaşılması için okulların gayelerini belirtmek gerekir. Bir eğitim kurumunun ana gayeleri, teknik – ekonomik işlevleri, insani sosyal işlevleri, politik, kültürel ve eğitsel işlevleri yerine getirmektir. Bir okulun teknik ekonomik işlevleri kaliteli iş gücü yetiştirmek ve ülke ekonomisine olumlu yansımaları sağlamaktır. Sosyal işlevleri topluma nitelikli ve bilgili insan getirmek, politik işlevleri siyasi ortamda bilgili bilinçli insan gücü sağlamak ve kültürel işlevleri ise kültürlü insan yetiştirmek üzerine kuruludur. Eğitsel işlevler dünyadaki hızlı değişime bağlı olarak insanların buna ayak uydurması, her açıdan eğitilmesi ve kendini yetiştirmesi üzerinedir. Eğitimin tüm bu görevleri, onun temelde bir okulun yapması gereken eğitimin de gaye ve içeriğinin çerçevesini çimektedir. Yirmi birinci yüzyılda etkili okulun da gayesi bu vazifeleri tam anlamıyla yerine getiren okullar oluşturmaktadır.

Teknolojinin hızla geliştiği ve dünyayı değiştirdiği günümüzde etkili okullar sadece ders anlatılan, öğrencinin öğretmeni bilgi anlamında dinleyerek ayrıldığı mekanlar değildir. Etkili okullarda eğitim materyalleri, öğretmene bakış açıları, öğrencinin yapabileceklerinin kapsamı oldukça değişmiştir.

“Etkili okul” üzerine çalışma yapan birçok araştırmacı bu tarz okulun özelliklerini belirlemeye ve sınırlarını çizmeye çalışmıştır. Edmonds (1979), etkili okulun şu beş özelliğe sahip olması gerektiğini söyler:

- Etkili okulda, eğitim öğretim programları açık ve anlaşılır bir biçimde bellidir.
- Etkili okullarda sistematik değerlendirmeler yapılır.
- Etkili okul öğrenci odaklı olduğu için öğrencinin iyi bir eğitim alma beklentisi mevcuttur.
- Öğretim ve öğrenime dayalı etkili ve verimli bir sistemle güvenli bir iklime sahiptir.
- İlkeli ve prensipli eğitimcilere sahiptir.

2.3. İlgili Çalışmalar

Araştırmanın bu bölümünde alanyazındaki araştırmaları incelenerek, uzaktan eğitim, eğitim yönetimi ve uzaktan eğitim süreci ile eğitim yönetimi arasındaki ilişkileri konu edinen araştırmalar, araştırmacılarının önerileri ve araştırma sonuçları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde uzaktan eğitim ve eğitim yönetimini ayrı konu başlıkları ile ilgili inceleyen birçok araştırma bulunurken uzaktan eğitim ile eğitim yönetimi arasındaki ilişkiyi inceleyen çok az sayıda araştırma olduğu görülmektedir. Özellikle Covid-19 pandemi döneminde önem kazanan uzaktan eğitim konusu hakkında çok fazla araştırma yapıldığı ilgili alanyazın incelemesinde göze çarpmaktadır. Eğitim yönetimi ile ilgili çalışmalarda ise eğitim yönetiminin temelleri, gelişimi ve eğitim yönetiminin bilim olma süreci üzerinde geniş kapsamlı kavramsal çerçeve üzerinde durulmaktadır. Uzaktan eğitim ile eğitim yönetimi arasındaki ilişkileri konu edinen araştırmaların az sayıda olması, yapılan bu çalışmanın alanyazında öncü olabilecek bir araştırma olabilmesi ve alanyazındaki bu eksikliğin az da olsa giderilebilmesi açısından önem arz etmektedir.

Bu bağlamda alanyazın araştırmaları *uzaktan eğitim ile ilgili araştırmalar*, *eğitim yönetimi ile ilgili araştırmalar* ve *uzaktan eğitim ile eğitim yönetimi arasındaki ilişki ile ilgili araştırmalar* olmak üzere üç başlık altında incelemeye alınmıştır.

2.3.1. Uzaktan Eğitim İle İlgili Araştırmalar

Mercan (2018), çalışmasında uzaktan eğitime yönelik olumlu ve olumsuz görüşleri değerlendirmiştir. Çalışmaya katılan büyük çoğunluğun öğrenme şekli, ortam ve teknoloji bağlamında olumlu değerlendirmelerde bulundukları ancak sürekli katılımın sağlanamaması, teknik problemler, devam zorunluluğu olmaması, etkileşim yoksunluğu gibi olumsuzlukların da ortaya çıktığı sonucuna varmıştır.

Özüçelik (2019), örgün eğitim sistemine uyarlanmış uzaktan eğitimi teknoloji kabul modeli çerçevesinde incelemiştir. Örgün eğitimdeki birçok mali yükü (derslik, ısınma, ulaşım, öğrenim materyali) rahatlatması, öğrenci ve öğretmenlere zaman ve mekân bağımsızlığı tanınması açısından üniversitelerin uzaktan eğitime yönelimlerinin arttığı görülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin

teknolojik alet temininde, yaş, internet kullanım sıklığı, erişim olanağı değişkenlerine göre farklılık belirtmediği, internet kullanıcılığının bölüm ve sınıfa göre değişim gösterdiği sonuçları elde edilmiştir.

Süğümlü (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre internet bağlantısı sorunu, ders sürecinde yaşanan zorluklar, uzaktan eğitimin olumsuzlukları, öneriler ve ders gözlem raporlarında belirtilen araştırmanın bulgularından içerisinde yer almaktadır. Uzaktan eğitimde Türkçe öğretmenin zorluklarından biri ve uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinden biri olarak ortaya çıkan ve canlı ders gözlem raporlarında da yer alan etkileşim eksikliği araştırmanın bulgularından biridir. Etkileşim eksikliği, düşük öğrenci katılımı, bağlantı sorunları ve iletişim eksikliği ile yakından ilgilidir.

Karacaoğlu vd. (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, uzaktan eğitimle yürütülen Türkçe derslerinin yüz yüze eğitim kadar verimli geçmediği belirtilirken Türkçe dersinin en temel taşı olan dil becerilerinin öğretimi uzaktan eğitim sürecinden oldukça olumsuz etkilenmiştir

2.3.2. Eğitim Yönetimi İle İlgili Araştırmalar

Karademir (1996) çalışmasında, Türk eğitim sistemindeki eğitim yönetimini incelemeye almıştır. Bu konu eğitim sisteminin aktif ve verimli bir şekilde işleyişi açısından oldukça önemlidir. Gelişmiş ülkelerde yirminci yüzyılın başından beri uygulanan eğitim yönetimi sistemi, ülkemizde gündeme yeni gelmiştir. Bu sonuçlarla birlikte, bu çalışmada öncelikle eğitim yönetiminin dünyadaki gelişme süreci incelenmiş ve dünyadaki nasıl uygulandığı hakkında ilişkin bir model geliştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulardan yararlanılarak bu model baz alınmıştır. Türk eğitim sisteminde var olan eksiklikleri ve yanlışlıkları tartışmaya açılmış ve sistemi işlevselleştirip geliştirmek ve daha verimi hale getirmek için neler yapılabileceğine dair öneriler yer almıştır.

Seçkin (2003) araştırmasında, ilkökul müdürlerinin sınıf öğretmenliği ile genel bilgi ve meslek dersleri öğretmenliğinden gelişlerine bakılarak, eğitim yönetimi süreçlerine ilişkin görevlerini yerine getirmedeki yeterliklerinin, öğretmenler tarafından değerlendirmelerine göre belirlenmesi konu edinmiştir. Araştırmanın sonuçlarında, alanı genel bilgi ve meslek dersleri öğretmenliği olan

ilkokulu müdürlerinin, hem sınıf öğretmenleri hem de genel bilgi ve meslek dersleri öğretmenleri tarafından daha başarılı bulundukları elde edilmiştir. Okul Müdürlerin okudukları öğretmenlik alanları ile eğitim yönetimi sürecine ilişkin yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Kırgın (2021) araştırmasında, Eğitim Yönetimi alanında lisansüstü eğitim yapmış yöneticilerin bakış açılarında oluşan değişiklikler, aldıkları eğitimin mesleki ve kişisel gelişimlerine katkısını belirlemeyi amaçlamıştır. Eğitim yönetimi alanında yüksek lisans eğitimi almış okul müdürlerinin bakış açılarında oluşan değişiklikler okul müdürlerinin deneyim ve yorumlarından faydalanılarak ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Okul müdürleri yapmış oldukları eğitim yönetimi alanındaki yüksek lisans eğitiminin; bilgi yönünden mesleki yeterliliklerini arttırdığını, kişisel ve mesleki gelişimlerine fayda sağladığını, farklı bir perspektif geliştirdiklerini, iletişim becerilerinin güçlendiğini ifade etmişlerdir. Araştırma verileri incelendiğinde yüksek lisans eğitiminin okul müdürlerinin bilgi beceri ve tutumlarına farklı katkılar yaptığı, geniş bir perspektif kazandırdığına inandıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

2.3.3. Uzaktan Eğitim İle Eğitim Yönetimi Arasındaki İlişki İle İlgili Araştırmalar

Araç (2021), tarafından yapılan çalışmada üniversitelerde Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecine dair görüşlerini dikkate alarak uzaktan eğitim sürecini belirlemek ve değerlendirmek, mevcut durumu ile olması gerekeni belirleyerek sürecin nasıl daha etkili olabileceğine ilişkin saptamalar yapmayı amaçlamıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre uzaktan eğitim sistemleri tercih edilirken eğitim amaçlı ya da eğitime uyarlanabilen platform olmalarına dikkat edildiği sonrasında ise hazırbulunuşluk, güvenlik, maliyet, etkileşim ve gelişime elverişlilik hususlarının geldiği belirtilmektedir. Bu hususların öncelik sırasının kurumların ihtiyaçları ve koşulları doğrultusunda düzgün bir yönetim anlayışıyla hareket edilerek tekrardan düzenlenebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde uzaktan eğitimle eğitim yönetimi arasındaki ilişkiyi konu edinen az sayıda çalışmaya rastlanılmıştır. Bununla birlikte uzaktan

eğitim yönetimi konu başlığı altında ele alınan çalışmaların yükseköğretim düzeyinde yapıldığı görülmüştür. Bu bağlamda yapılan bu çalışmanın, uzaktan eğitim ve eğitim yönetimi kavramlarını birlikte inceleyen bir çalışma olması ve alanyazına katkı sunması bakımından oldukça önemlidir.

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, uzaktan eğitim sürecinde okul yönetici ve öğretmenlerinin eğitim yönetimi hakkındaki görüşlerinin ve önerilerinin yer aldığı nitel bir çalışmadır. Nitel araştırmanın amacı, bireylerin yaşantılarını nasıl anlamlandırdıkları ile ilgili bir anlayış geliştirmek ve bu sürecin ana hatlarını çizerek bireylerin deneyimlerini nasıl yorumladıklarını tarif etmektir (Merriam, 2018, s. 14). Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni ile gerçekleştirilmiştir. Yaşantıları analiz etmeye odaklanan bir yöntem olan fenomenoloji, yaşanan durum ile ilgili kişisel deneyimlerin incelenmesiyle genel bir anlayış ortaya konulmasını amaçlar (Jasper, 1994; Yıldırım & Şimşek 2013). Fenomenoloji yöntemiyle gerçekleştirilen araştırmalar kişilerin kendi tecrübelerine yükledikleri anlamları ortaya çıkarmayı amaçlar (Titchen & Hobson, 2005). Bu çalışmada fenomenoloji deseninin seçilmesinin nedeni uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticileri ve öğretmenlerin deneyimlerini ve bu deneyimlere dayalı düşünce ve önerilerini incelemektir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Hatay ili İskenderun ilçesindeki Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan okul yöneticileri ve öğretmenlerin seçiminde maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik yöntemi, incelenen olay veya olguyla ilişkili çok sayıda farklılığı barındıran ana temaları keşfetmeyi ve tanımlamayı amaçlamaktadır (Neuman, 2014).

Çalışmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin demografik özellikleri tablo 3.1'de yer almaktadır.

Tablo 3.1: Katılımcıların Demografik Dağılımları

Katılımcı	Görevi/Branşı	Eğitim	Cinsiyet	Hizmet Yılı
Ö1	Öğretmen	Lisans	Erkek	20
Ö2	Öğretmen	Lisans	Kadın	15
Ö3	Öğretmen	Yüksek Lisans	Kadın	3
Ö4	Öğretmen	Lisans	Erkek	22
Ö5	Öğretmen	Yüksek Lisans	Kadın	18
Ö6	Öğretmen	Lisans	Kadın	7
Ö7	Öğretmen	Lisans	Erkek	25
Ö8	Öğretmen	Lisans	Erkek	27
Ö9	Öğretmen	Lisans	Erkek	25
Ö10	Öğretmen	Yüksek Lisans	Kadın	11
Y1	Müdür Yardımcısı	Lisans	Erkek	30
Y2	Okul Müdürü	Lisans	Erkek	25
Y3	Müdür Yardımcısı	Yüksek Lisans	Erkek	16
Y4	Müdür Yardımcısı	Lisans	Erkek	17
Y5	Okul Müdürü	Lisans	Kadın	18

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların demografik dağılımlarının yer aldığı tablo 3.1’deki veriler incelemeye alındığında 9 katılımcının erkek 6 katılımcının kadın olduğu, katılımcıların 11’unun lisans 4’ünün ise yüksek lisans mezun olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş aralığına bakıldığında 2 katılımcının 24-34 yaş aralığında, 10 katılımcının 35-54 yaş aralığında, 3 katılımcının ise 55-64 yaş aralığında olduğu mesleki tecrübe açısından bakıldığında ise 1 katılımcının 6-10 yıl, 2 katılımcının 11-15 yıl, 5 katılımcının 16-20 yıl, 4 katılımcının 21-25 yıl, 1 katılımcının 1-5 yıl ve 2 katılımcının ise 25 yıldan fazladır öğretmenlik yaptığı görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinde yoğun olarak kullanılan görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, çalışmada cevabı aranılan sorulara ilişkin, belirlenen bireylerle doğrudan bir iletişim kurarak veri toplamak olarak ifade edilebilir. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce, araştırma konusu ile ilgili ulusal ve uluslararası alanyazın taraması yapılmış, konuyla ilgili nitel ve nicel desenli çalışmalardan yararlanılmıştır. Alanyazın taraması ile çalışmaların kuramsal temelleri oluşturulup konu hakkında kapsamlı bilgilere ulaşıldıktan sonra, formda yer alması düşünülen maddeler belirlenmiştir. Bu maddelerin amaç, anlam ve kapsam açısından değerlendirilmesini yapmak amacıyla uygulama yapılacak olan okullarda görev yapan üç yönetici ve iki öğretmen ile görüşülmüştür. Çalışmada kullanılan formun geçerlik ve güvenirliliğinin artırılması amacıyla BEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Programında görevli bir öğretim üyesinin görüşleri alınmıştır. Bu aşamalardan sonra elde edilen bilgilerden yararlanılarak forma son hali verilmiş, oluşturulan görüşme soruları araştırma kapsamındaki katılımcılara yöneltilmiştir.

Aşağıda verilen görüşme sorularına yanıt aranmış ve bu yanıtlar çerçevesinde değerlendirmeler yapılmıştır;

1. Kendinizi bize tanıtır mısınız?
2. Uzaktan eğitimle yürütülen derslerin verilme durumları ve öğrenme süreçlerine etkisi hakkında okul yöneticisi/öğretmen olarak görüşleriniz nelerdir?
3. Uzaktan eğitimde ders değerlendirme süreçlerine dair okul yöneticisi/öğretmen olarak görüşleriniz nelerdir?
4. Uzaktan eğitimle dersleri yürütmeye öğretmenlerin yeterlilikleri (hizmet içi eğitim ihtiyaçları) hakkında neler düşünüyorsunuz?
5. Yüz yüze eğitim ile karşılaştırdığınızda uzaktan eğitimin olumlu-olumsuz yönleri nelerdir?

6. Uzaktan eğitim sürecinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesine yönelik okul yöneticisi/öğretmen olarak önerileriniz nelerdir?
7. Uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticilerinin yönetim ve denetim görevlerinde yaşadığı değişiklikler sizce nelerdir? Bu değişikliklere ilişkin görüş ve önerileriniz nelerdir?
8. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerinizin/öğrencilerinizin motivasyonunu sağlamada ne gibi yöntemler kullandınız?
9. Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan medya/ders platformları (Eba, zoom, youtube, web tabanlı öğrenme siteleri vb.) hakkında neler düşünüyorsunuz?
10. Millî Eğitim Bakanlığı'nın uzaktan eğitim uygulamaları hakkında neler düşünüyorsunuz?
11. Uzaktan eğitim sisteminde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörler sizce nelerdir?

Araştırmada katılımcıların kendini rahat ve huzurlu hissedebileceği ve görüşlerini içtenlikle açıklayabilecekleri bir görüşme ortamı sağlanmasına özen gösterilmiş, uygun bir etkileşim ortamı oluşturulmuştur. Katılımcıların konu ile ilgili görüşlerini rahatça ifade edebilmeleri için görüşmeler, araştırmanın doğal ortamında ve yüz yüze görüşmeler (Yıldırım ve Şimşek, 2005:256) aracılığıyla yürütülmüştür. Görüşme sırasında, katılımcıların soruları cevaplarken araştırmacıdan etkilenmemesine çalışılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Görüşmelerden elde edilen veriler “içerik analizi tekniği” kullanılarak analiz edilmiştir. “İçerik analizinde var olan tümevarımcı analizde kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramlar ve bu kavramların birbiriyle olan ilişkileri ortaya çıkarmaktadır” (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 242). İçerik analizinde metin ya da metinler oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin ve kavramların varlığı belirlenmeye çalışılır. Araştırmacılar bu sözcük ve kavramların anlamlarını, varlığını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ilişkin birtakım çıkarımlarda bulunur (Büyüköztürk, vd., 2010, akt. Başaran, 2020, s. 377).

Araştırmada görüşlerine başvuru alan okul yöneticilerine (Y1, Y2, Y3...) öğretmenlere ise (Ö1, Ö2, Ö3...) şeklinde birer takma ad verilerek açıklamalar yapılmıştır. Görüşme sorularına verilen cevaplar yazılı hale getirilmiş ve araştırma sorularına göre temalar oluşturulmuştur. Daha sonra katılımcıların verdiği cevaplar benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılarak kodlanmıştır. Kodlar çeşitli şekil ve tablolar halinde belirtilmiştir. Oluşturulan her tablonun altına bulgular deşifre edilmiştir. Bulguların daha açık ve anlaşılır olabilmesi açısından kodların belirlendiği görüşme metninde dikkat çeken doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

3.5. Araştırmada Kullanılan Geçerlik Güvenirlik Stratejileri

Bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde çeşitli yöntem ve kaynaklardan erişilen bilgilerin arasındaki ilişki ve tutarlılık ele alınmıştır. Katılımcılardan elde edilen verilerin kodlanmasında iki araştırmacı görev almıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan çalışmalarda geçerlik ve güvenirlik önem arz etmektedir. Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik nicel araştırmalarda kullanılan istatistiksel ve sayısal verilerin aksine inandırıcılık, güvenilebilirlik, doğrulanabilirlik gibi etkenler göz önünde bulundurularak değerlendirilmektedir. Nitel çalışmalarda araştırmanın başından sonuna kadar işlemleri açıklamak, sonuçları detaylı raporlamak objektif, esnek ve şeffaf olmak geçerlik ve güvenirlik ölçütü olarak ifade edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Araştırma süresince yapılan işlemler aşama aşama detaylı bir şekilde açıklanmış, veri toplama aracı geliştirme sürecinde uzman görüşü alınarak düzenlemeler yapılmıştır.

Araştırmanın etik ilkelere uygun bir biçimde yürütülmesi için Christensen vd. (2015) önerileri göz önünde bulundurularak okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin gönüllü katılımcı olmasına ve araştırma hakkında okul yöneticileri ve öğretmenlere bilgi verilmesine özen gösterilmiştir. Araştırmaya katılan okul yöneticileri ve öğretmenlerin kimlikleri gizli tutulmuş ve okul yöneticilerine Y1, Y2, Y3 ve öğretmenlere ise Ö1, Ö2, Ö3 gibi kodlar verilmiştir. Bununla birlikte araştırma süreci olduğu gibi yansıtılmaya çalışılarak araştırmanın geçerliğini ve güvenirliliğini sağlamak amacıyla Lincoln ve Guba'nın (1985) nitel araştırmalarda önerdiği inandırıcılık, aktarılabilirlik, çeşitleme, uzman incelemesi, tutarlılık, dış denetim gibi stratejiler göz önünde bulundurulmuştur.

Nitel çalışmalarda i geçerliliği sağlamak oldukça önem arz etmektedir. Gözlemlenen herhangi iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin nasıl olduğunun açık olması, başka herhangi bir şeyle ilişkili olmaması i geçerlik olarak tanımlanır (Fraenkel, Wallen & Hyun, 2012). Çalışmanın i geçerliliğini sağlamak için çalışmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu detaylı bir literatür taraması sonucu oluşturulmuş ve uygulamaya konulmadan önce konu hakkında bilgi sahibi kişilerin görüşlerinden faydalanılmıştır. Çalışmada dış geçerliliği sağlamaya yönelik araştırmacı; çalışmanın kavramsal çerçevesini, çalışmanın örneklemine ve örneklem seçiminin nedenlerini, çalışmanın yöntemini detaylı bir şekilde açıklamıştır. Ayrıca çalışmanın varsayımlarını ve sınırlılıklarını açıkça belirtmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde Hatay ili İskenderun ilçesindeki okullarda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizine ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Yapılan görüşme sonucu elde edilen verilerin analiziyle ortaya çıkan bulguların ışığında her alt problem için ayrı ayrı bulgular ve yorumlar oluşturulmuştur. Bunlar veri analizi sonucunda ortaya çıkan kodlar, alt temalar ve temalar bağlamında değerlendirilmiştir. Kodlardan veya kodlar ile ortaya çıkan alt temalardan *uzaktan eğitimin öğrenim süreçlerine etkisi, uzaktan eğitimde notlandırma süreci, uzaktan eğitimde öğretmen yeterlilikleri, uzaktan eğitimin olumlu yönleri, uzaktan eğitimin olumsuz yönleri, uzaktan eğitimi daha verimli kılmak için öneriler, uzaktan eğitimdeki ders materyalleri hakkında görüşler, uzaktan eğitimde MEB'in uygulamaları hakkındaki görüşler, uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörler* şeklinde sekiz tema altında yapılandırılmıştır.

4.1. Uzaktan Eğitimin Öğrenim Süreçlerine Etkisi Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

“Uzaktan eğitimle yürütülen derslerin verilme durumları ve öğrenme süreçlerine etkisi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?” alt problem durumuna ilişkin verilerin analizinden kodlar bulunmuştur. Bu kodlar sınıflandırılarak *derse katılım oranı azlığı, öğrencilerin ilgisizliği, teknolojik imkanlardan daha verimli yararlanma* şeklinde üç alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalar üzerinden de *uzaktan eğitimin öğrenim süreçlerine etkisi* temasına ulaşılmıştır. Uzaktan eğitimin öğrenim süreçlerine etkisi ilişkin bulgular Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1: Uzaktan Eğitimin Öğrenim Süreçlerine Etkisi Temasına İlişkin Bulgular

TEMA	ALT TEMA	KOD
UZAKTAN EĞİTİMİN ÖĞRENİM SÜREÇLERİNE ETKİSİ	DERSE KATILIM ORANI AZLIĞI	a. İnternete erişim sıkıntısı f:6 b. Teknolojik alet yoksunluğu f:3 c. Sorumsuzluk f:4 d. Teknolojik alet paylaşım sıkıntısı f:6
	ÖĞRENCİLERİN İLGİSİZLİĞİ	a. Ders sürelerinin uzun olması f:1 b. Aile içi disiplinsizlik f:3 c. Elverişsiz ortam f:8 d. Küçük yaş f:3
	TEKNOLOJİK İMKANLARDAN DAHA VERİMLİ YARARLANMA	a. Veri paylaşım kolaylığı f:12 b. İşleyişin hızlı olması f:8 c. Farklı uygulamaların eğitime entegrasyonu f:11

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.1.1. Derse Katılım Oranı Azlığı Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitim sürecinde derse katılım oranı azlığı alt temasına ilişkin bulgular Şekil 4.1’de sunulmuştur.

Şekil 4.1: Derse Katılım Oranı Azlığı Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Derse katılım oranı azlığı alt temasına ilişkin verilerden dört kod bulunmuştur. Altı öğretmen öğrencilerin internete ulaşmada sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığınca verilen ücretsiz 8 gb internetin yetersiz olduğunu söylemiştir. Bir öğretmen internete erişim sıkıntısına ilişkin görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

“... her evde bir internetin olması gerekir çocuk ödevlerini internet üzerinden yapacaksa internete ulaşabilmesi gerekir işte bilgisayarı olması gerekir tableti olması gerekir yani her türlü donanıma sahip olması gerekir ki biz de her öğrenciye ulaşabilelim.” (Ö2)

Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen öğrencilerin akıllı telefon, tablet gibi teknolojik araç-gereçlerin yoksunluğu nedeniyle dersleri takip edemediklerini belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin bir okul yöneticisinin görüşleri şu şekildedir:

“...Bazı öğrencilerimizin internet altyapısının olmayışı teknolojik donanıma sahip olmayışı çok büyük bir dezavantaj oldu bunu bizzat gördük. Bakanlık şöyle bir çalışma yaptı: Belli okullara belli sayıda tabletler dağıtıldı. Yalnız bu bizim gibi okullarda özellikle dar gelirli öğrenci sayısı çok olan okullar için yetersizdi. Biz

internet altyapısının yetersizliği ve teknolojik aletlerin yetersizliğini hat safhada yaşadık...’’ (Y4)

Bir öğretmen uzaktan eğitim sürecinde devamsızlık konusunda herhangi bir yaptırım olmadığından öğrencilerin derslere girmeyip sorumsuzca davranış göstermelerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Öğrenciler uzaktan eğitimde düzenli bir şekilde yoklama alınmadığını bildiği için sorumsuzca davranıp derslere katılım göstermemişlerdir. Bunu önlemek içinse bir kere çevrimiçi yoklama alınmalı öğrenciler konusunda bu çok etkileyecek öğrenciyi. Eğer internet veya bilgisayar ortamı bilinen ve derslere girmeyen öğrencilere mutlaka bir devam zorunluluğu getirilmeli.” (Ö1)

Dört öğretmen bazı öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumunun yetersiz olması ve ailedeki öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle uzaktan eğitime katılım noktasında teknolojik alet paylaşımıyla ilgili mağduriyet yaşadıklarını belirtmiştir. Bu konuyla ilgili bir öğretmen görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

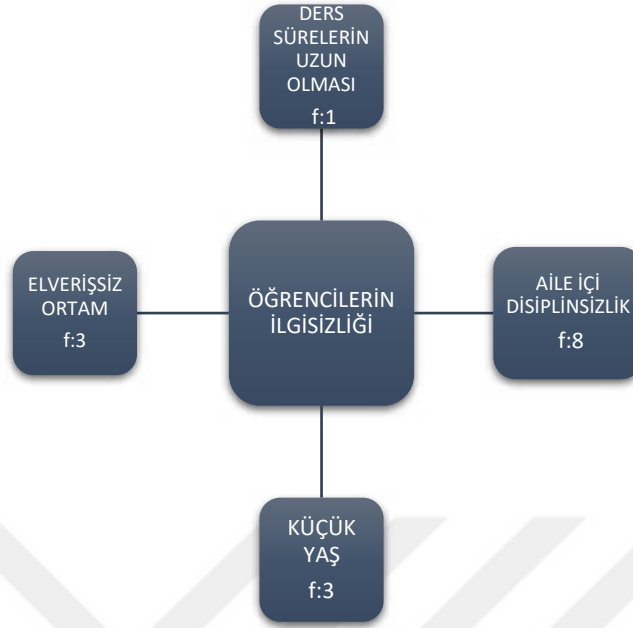
“...ama bazı aileler için şunu söyleyebilirim bırakın interneti bir tane televizyonu olan bile yok. 5 tane çocuğu olan bir aile var. Bunlar diyor ki bir saat sen bakacaksın diğer saat kardeşin bakacak. Bu çocukların bir tanesi ilkokulda bir tanesi ortaokulda biri de lisede. Yani bir tane bilgisayarı olan bir ailede kaç kişi aynı anda uzaktan eğitime girecek?” (Ö5)

Öğrencilerin uzaktan eğitim için gerekli teknolojik araçlara sahip olmamaları, altyapı eksikliğinden kaynaklanan sorunlar, internet kesintileri, derslere katılımın az olması gibi sorunlar olduğu görülmüştür.

4.1.2. Öğrencilerin İlgisizliği Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin ilgisizliği alt temasına ilişkin bulgular Şekil 4.2’de sunulmuştur.

Şekil 4.2: Öğrencilerin İlgisizliği Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Öğrencilerin ilgisizliği alt temasına ilişkin dört kod bulunmuştur. Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen aile içinde ebeveynlerin çocuklarına karşı uzaktan eğitim konusunda yeteri kadar disiplin sağlayamadıklarını belirtmiş olup aile içindeki sorunların çocukların derslerine katılımını da olumsuz etkilediğine değinmişlerdir. Konuyla ilgili bir öğretmen şunları söylemiştir:

“...özellikle bilinçli ailelerin çocuklarında interneti ve eğitim sürecini, uzaktan eğitimi tamamlayıcı bir faktör olarak kullanıyorken bazı aileler ise çocuklarının derse girip girmediğine bakmaksızın ellerine tablet ya da telefonu verip onları odalarında yalnız başına bırakmışlardır.” (Y3)

Bir öğretmen ders sürelerinin uzaktan eğitim süreci için özellikle ilkökul seviyesindeki öğrenciler için fazlasıyla uzun olduğunu şu sözleriyle aktarmıştır:

“...çocukların dikkat sürelerini ekranda tutabilmek biraz zor geldi. Hatta bizim özellikle ilkökul olduğu için yaş grubumuz bayağı küçük olduğundan dolayı onlara hitap etmek çok zordu. Onları ekran başında dikkatini dağıtmadan derse adapte etmek biraz zorladı bizi. Yani yaşının yarısı kadar dikkat süreleri olduğunu

düşünecek olursak 8 yaşa hitap ettiğimizden dolayı biraz sıkıntı yaşadık tabi. Ders sürelerinin de uzun olması büyük problem oldu bizim için.” (Ö2)

Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde ders ortamının yüz yüze eğitime göre elverişsiz olduğunu, ev ortamıyla sınıf ortamının birbirinden çok farklı olması nedeniyle derslere aktif katılımın düşük olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuyla ilgili bir okul yöneticisi şunları dile getirmiştir:

“...öğrenci ile öğretmenin aynı ortamda bulunmaması en büyük problem. Çünkü öğrenci ve öğretmen birbirlerinin gözünün içine bakarak bu eğitim süreçlerini tamamlamaları gerekiyor. Uzaktan eğitimde farklı ortamlarda, öğrenci kameralarının kapalı olması ve bunun zorunlu olmaması (kamera açılmasının) öğretmeni ders anlatırken yalnızlaştırdı. Yani ben acaba kendi kendime mi ders anlatıyorum? Evet yani öğrenci derse girmiş ama karşımda muhatap var mı, kim var kim yok belli değil.” (Y2)

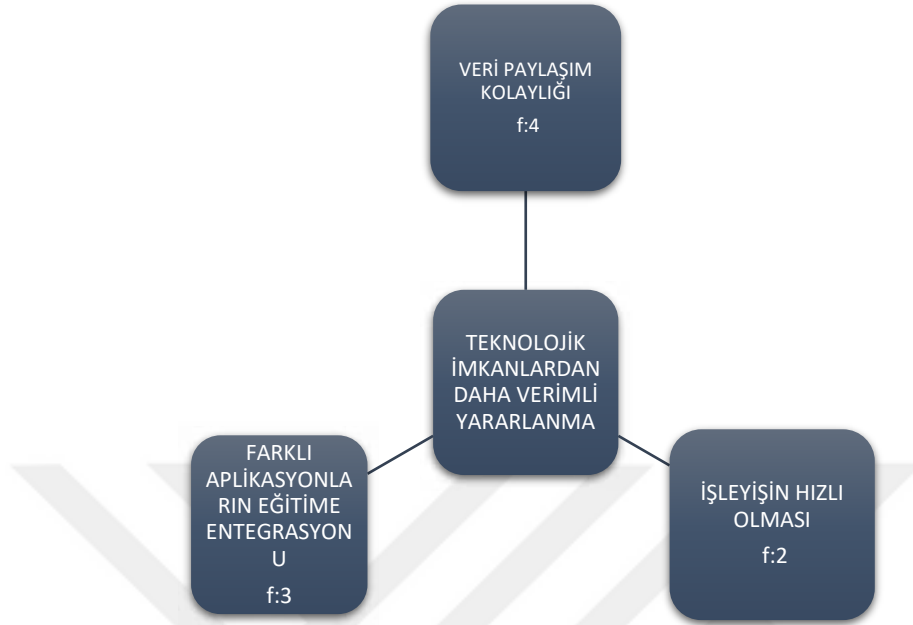
Üç öğretmen, küçük yaş grubundaki öğrencilerin uzaktan eğitimde ders platformlarına giriş yaparken zorluklar yaşadığını, velileri olmadan derse girmekte güçlük çektiğini ve velilerinin de ders platformlarına giriş için yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadığı için derslere katılım konusunda sıkıntı yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu konuda bir öğretmen şunları söylemiştir:

“...çocuk küçük ise ilkokul öğrencisi ise derse bağlanamayabiliyor. Nasıl ne yapması gerektiğini bilmiyor. Veli de diyor ki “ben de bilmiyorum hocam nasıl bağlanacağız?” Yani bunları çok yaşıyoruz biz. Velilerin de eğitim alması lazım küçük yaş grubunda.” (Ö5)

4.1.3. Teknolojik İmkanlardan Daha Verimli Yararlanma Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitim sürecinde teknolojik imkanlardan daha verimli yararlanma alt temasına ilişkin bulgular Şekil 4.3’te sunulmuştur.

Şekil 4.3: Teknolojik İmkanlardan Daha Verimli Yararlanma Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Teknolojik imkanlardan daha verimli yararlanma alt temasına ilişkin üç kod bulunmuştur. Üç öğretmen online eğitim platformlarında öğrencilerle rahat bir şekilde ödev, video ve benzer verileri paylaşarak öğrencileri daha fazla derse entegre ettiklerini ve odaklanmayı böylece sağlayabildiklerini vurgulamışlardır. Konuya ilişkin bir öğretmenin görüşleri şu şekildedir:

“Biz uzaktan eğitimde konu bittikten sonra ünite bittikten sonra hem kendi indirdiğimiz uygulamalarla pdf dosyalarla, testlerle hem de ebada Millî Eğitim Bakanlığı’nın paylaşmış olduğu eba testleri ile değerlendirme yaptık. Eba üzerinden e-okul üzerinden öğrencilere ödevler verdik, videolar izlettik, testler yaptık.” (Ö10)

Bir öğretmen ve bir okul yöneticisi uzaktan eğitim sürecinde online platformlar sayesinde işleyişin gayet hızlı olduğunu ve hem öğretmenlere hem de öğrencilere çok zaman kazandırdığını ifade etmiştir. Bir şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Eba uygulaması özellikle bir dönem aksaklıklar yaşanmasına rağmen bakanlığımızın Milli Eğitim bakanlığımızın hızlı bir müdahalesi ile aktif hale

getirildi. Gerek canlı derslerin tanımlanması olsun gerek zamanında başlaması olsun oturdu. Buna hem öğretmen arkadaşlarımız hem öğrencilerimiz çok çabuk bir şekilde uyum sağladılar. Bu kapsamda eba çok verimli ve güzel oldu. Başlangıç düzeyinde bir problem yaşansa da kısa bir sürede bu problemler giderilerek düzeltildi.” (Y2)

Bir okul yöneticisi uzaktan eğitimde farklı platformlardaki ders anlatımının öğrencinin uzaktan eğitime uyum sürecini kolaylaştırdığını şu sözlerle dile getirmiştir:

“Eba Akademinin içeriğinin bizim gibi liseler için harika bir program olduğunu düşünüyorum. İstedığımız kaynaklara çok rahat bir şekilde ulaşabiliyoruz. Kaynaklar güncel çeşitli araştırmalar yapabiliyorsunuz Bunun dışında bizim genelde uzaktan eğitimde kullandığımız platform zoomdu. Yine youtube ders içeriğimizle alakalı herhangi bir paylaşım yapmakla alakalı bizim çok başvurduğumuz bir kaynaktı. Bunun dışında yine birçok çevrimiçi program kullanılıyordu ama en çok eba, zoom ve youtubedan çok müthiş derecede yararlandık.” (Y4)

Uzaktan eğitim sürecinde derse katılım oranının az olması ve öğrencilerin ilgisizliği öğrenim süreçlerini olumsuz yönde etkilemiştir. Derse katılımın az olmasının en büyük sebeplerinden bir tanesi internete erişim sıkıntısı ve teknolojik aletlerin yoksunluğu olarak sıralanırken ders sürelerinin uzun olması, aile içi disiplinsizlik ve eğitime elverişsiz ev ortamları öğrencilerin hem uzaktan eğitime hem de derslere ilgisizliğini arttırmıştır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen teknolojik imkanları aktif kullanabilen öğretmen ve öğrencilerin uzaktan eğitim sürecini çok daha başarılı bir şekilde yönettiği söylenebilir. Uzaktan eğitimdeki veri paylaşımının kolaylığı farklı uygulamaların öğretimde kullanılması ve uzaktan eğitimde kullanılan uygulamaların işleyişinin hızlı olması uzaktan eğitimin öğrenim sürecine olumlu yönde katkı yaptığı söylenebilir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derse katılım oranını arttırmak, ilgi ve motivasyonunu yüksek tutmak teknolojik araçlardan daha verimli yararlanmalarını sağlamak için öğretmenlerin farklı öğretim stratejileri kullanmaları, öğrenciler arasında etkileşim sağlamaları ve teknolojik sorunlara çözüm bulunması gerekmektedir.

4.2. Uzaktan Eğitimde Ders Değerlendirme Süreci Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

“Uzaktan eğitimde ders değerlendirme süreçlerine dair okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir?” alt problem durumuna ilişkin verilerin analizinden kodlar bulunmuştur. Bu kodlar sınıflandırılarak *normalden farklı yöntemlerle değerlendirme*, *objektif olamama*, *yüz yüze değerlendirme olmamasının eksileri* şeklinde üç alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalar üzerinden de *uzaktan eğitimde ders değerlendirme süreci* temasına ulaşılmıştır. Uzaktan eğitimde ders değerlendirme sürecine ilişkin bulgular tablo 4.2’de sunulmuştur.

Tablo 4.2: Uzaktan Eğitimde Ders Değerlendirme Süreci Temasına İlişkin Bulgular

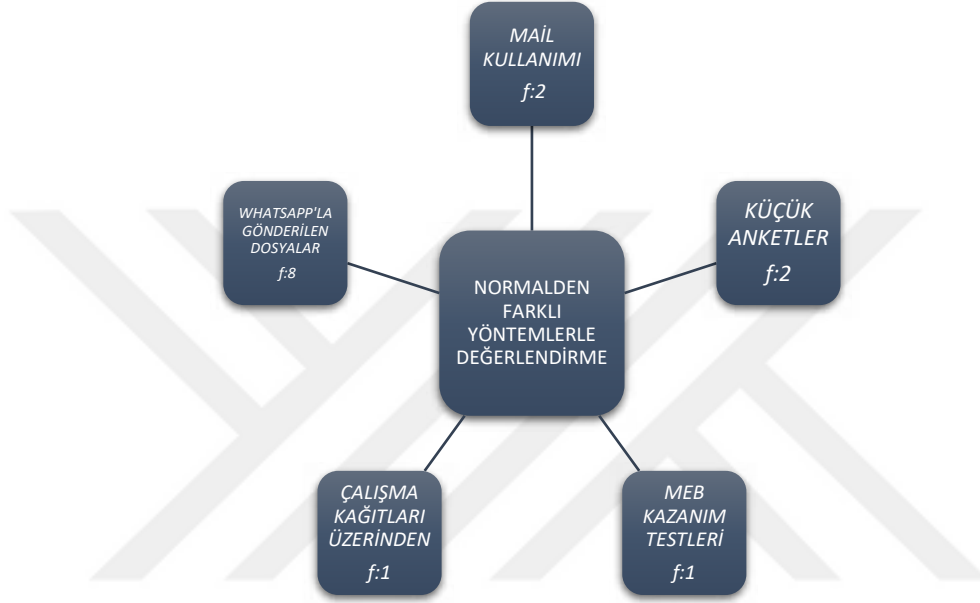
TEMA	ALT TEMA	KOD
UZAKTAN EĞİTİMDE DERS DEĞERLENDİRME SÜRECİ	NORMALDEN FARKLI YÖNTEMLERLE DEĞERLENDİRME	a. WhatsApp’la gönderilen dosyalar f:8 b. Mail kullanımı f:2 c. Küçük anketler f:2 d. MEB kazanım testleri f:1 e. Çalışma kağıtları üzerinden f:1
	OBJEKTİF OLAMAMA	a. Katılım azlığı f:5 b. Geri dönüş alamama f:6 c. Cevapların güvenilirliği f:3
	YÜZ YÜZE DEĞERLENDİRME OLMAMASININ DEZAVANTAJLARI	a. Verilerin depolanamaması f:2 b. Kopya çekme ihtimali f:3 c. Tahmine dayalı notlandırma f:4

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.2.1. Normalden Farklı Yöntemlerle Değerlendirme Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimde ders değerlendirme sürecinde normalden farklı yöntemlerle değerlendirme alt temasına ilişkin bulgular Şekil 4.4'te sunulmuştur.

Şekil 4.4: Normalden Farklı Yöntemlerle Değerlendirme Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Normalden farklı yöntemlerle değerlendirme alt temasına ilişkin beş kod bulunmuştur. Bir öğretmen ders değerlendirme sürecinde e-posta ve küçük anket kullandığını şu şekilde belirtmiştir.

“Biz şöyle bir şey yaptık mail yoluyla öğrencilere verdiğimiz ödevleri bize mail atmalarını istedik ya da derste onlara küçük anketler uygulayarak mesela not aldık bir köşeye, öğrencinin ismini numarasını soruyorsunuz öğrenciye, sorduğunuz soru karşısında diyoruz ki ‘‘bu uygulamada işte 5 kişiye soru soruyorsunuz şu kadar soru alırsan (doğru cevap) alacağın puan bu. Bu şekilde bir uygulama yaptık birebir olarak.’’ (Ö5)

Üç okul yöneticisi ve beş öğretmen değerlendirme sürecinde WhatsApp uygulaması üzerinden öğrencilere çalışma gönderdiklerini ve bu çalışmaların yapılıp yapılmadığına göre değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir.

“Ben materyalleri hazırladım, fotokopi şeklinde velilerime ulaştırdım onlar bana daha sonra yaptıkları çalışmaları WhatsApp yoluyla veya işte çeşitli şekillerde tabii ki uzaktan olarak bana ulaştırdılar o şekilde değerlendirmeler yaptık. Yani çalışmaları internet ortamından gönderdik uzaktan eğitim şeklinde, Eba üzerinde gönderdik. Çalışmalarımı ve eba'daki çalışmaları sonra benim gönderdiğim çalışmaları yapılaş şekillerine göre değerlendirmeler yaptık.” (Ö9)

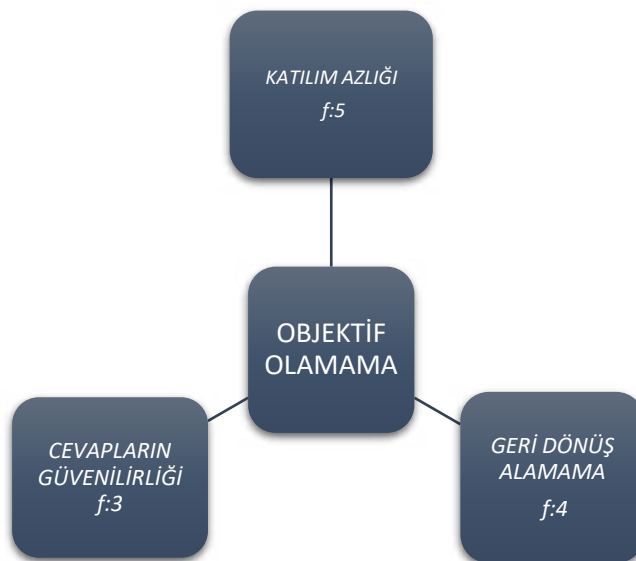
Bir öğretmen Millî Eğitim Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu kazanım testlerini kullandığını ve bu testlerden oldukça faydalandığını şu şekilde dile getirmiştir:

“Millî Eğitim kazanım testlerini kullandım kendim yine Millî Eğitim onaylı kazanım testleri değerlendirdim e posta yolladılar bana veya WhatsApp'tan onları yazılı kâğıdı olarak okudum tekrar onları dijital ortamdan geri gönderdim zaten millî eğitimin ve okulun yaptığı sınavlarda da istediğim sonuçları elde ettim çünkü işlediğimiz konular orada çıktı.” (Ö1)

4.2.2. Objektif Olamama Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimde ders değerlendirme sürecinde objektif olamama alt temasına ilişkin bulgular Şekil 4.5'te sunulmuştur.

Şekil 4.5: Objektif Olamama Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Objektif Olamama alt temasına ilişkin üç kod bulunmuştur. İki okul yöneticisi ve üç öğretmen uzaktan eğitimde derslere katılımın azlığının ders değerlendirme sürecini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. İki okul yöneticisi bu olumsuz durumu şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Dersleri değerlendirme açısından tabii ki yüz yüze eğitim kadar verimli geçmedi. Öğrencilerin katılımında sıkıntı vardı, haliyle sınıf değerlendirmesi çok mümkün olmadı. Bireysel değerlendirme açısından da katılımın sürekli olmamasından kaynaklanan bir değerlendirme eksikliği de vardı. Çocukların neyi öğrenip öğrenmediğini çok da ölçme değerlendirme imkânımız olmadı açıkçası. Çocuklarımız özellikle pasif konumda, eğitim sürecinde. Hani aktif bir katılım sağlayamadığı için de ayrıyeten değerlendirme sürecimiz eksik kaldı yani.” (Y3)

“Bazı derslerde hiç katılım olmadı resim gibi beden eğitimi gibi müzik gibi. 3-5 öğrenci ile öğretmen ders yapabildi. Dolayısıyla verim oldukça düştü. Değerlendirme yapılması çok güç oldu. Objektif değerlendirme yapılamadı. Katılan öğrencilerin neler öğrendiğini neler yapabileceğini tahmin yoluyla yapıldı. Yoksa yazılı materyaller ve onları bir yere saklamak şeklinde olması mümkün olmadı zaten uzaktan eğitim nedeniyle.” (Y1)

Bir okul yöneticisi ve üç öğretmen ders değerlendirme sürecinde öğrencilerden geri bildirim alma konusunda sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen ders değerlendirme sürecinde verilen cevapların güvenilirliği noktasında sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bir okul yöneticisi ise yapılan ders değerlendirme süreci sonunda verilen cevapların güvenilirliğiyle ilgili kaygısını şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Yaptığımız uzaktan eğitim sınavlarında öğrenci denetlenmesinde güvenilirlik noktasında sıkıntı yaşamaktayız. Çünkü bireysel görüşmeler şeklinde sınavlar yapıldığında o görüşmenin hangi şartlarda olduğunu bilemediğimizden dolayı sınavının geçerliliği noktasında olumsuzluklar ortaya çıkmaktadır.” (Y2)

4.2.3. Yüz Yüze Değerlendirme Olmamasının Dezavantajları Alt Temasına İlişkin Bulgular

Yüz yüze değerlendirme olmamasının dezavantajları alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.6’da belirtilmiştir.

Şekil 4.6: Yüz Yüze Değerlendirme Olmamasının Dezavantajları Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yüz yüze değerlendirme olmamasının dezavantajları alt temasına ilişkin üç kod bulunmuştur. Bir okul yöneticisi ders değerlendirme sürecinde tahmine dayalı notlandırma mecburiyetinde kaldığını şu sözlerle dile getirmiştir:

“Bazı derslerde hiç katılım olmadı resim gibi beden eğitimi gibi müzik gibi. 3-5 öğrenci ile öğretmen ders yapabildi. Dolayısıyla verim oldukça düştü. Değerlendirme yapılması çok güç oldu. Objektif değerlendirme yapılamadı. Katılan öğrencilerin neler öğrendiğini neler yapabileceğini tahmin yoluyla yapıldı.” (Y1)

Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecindeki sınavlarda kopya çekilme ihtimalinden endişe duyduklarını belirtmişlerdir.

Bir okul yöneticisi ders değerlendirme sürecinde verilerin depolanamamasıyla ilgili görüşlerini şu sözlerle dile getirmiştir:

“Katılan öğrencilerin neler öğrendiğini neler yapabileceğini tahmin yoluyla yapıldı. Yoksa yazılı materyaller ve onları bir yere saklamak şeklinde olması uzaktan eğitim nedeniyle mümkün olmadı.” (Y1)

4.3. Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlilikleri Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

“Uzaktan eğitimle dersleri yürütmede öğretmenlerin yeterlilikleri (hizmetiçi eğitim ihtiyaçları) hakkında görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin verilerin analizinden kodlar bulunmuştur. Bu kodlar sınıflandırılarak eğitim, tecrübe, sistem şeklinde üç alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalar üzerinden de uzaktan eğitimde öğretmen yeterlilikleri temasına ulaşılmıştır. Uzaktan eğitimde öğretmen yeterliliklerine ilişkin bulgular tablo 4.3’te sunulmuştur.

Tablo 4.3: Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlilikleri Temasına İlişkin Bulgular

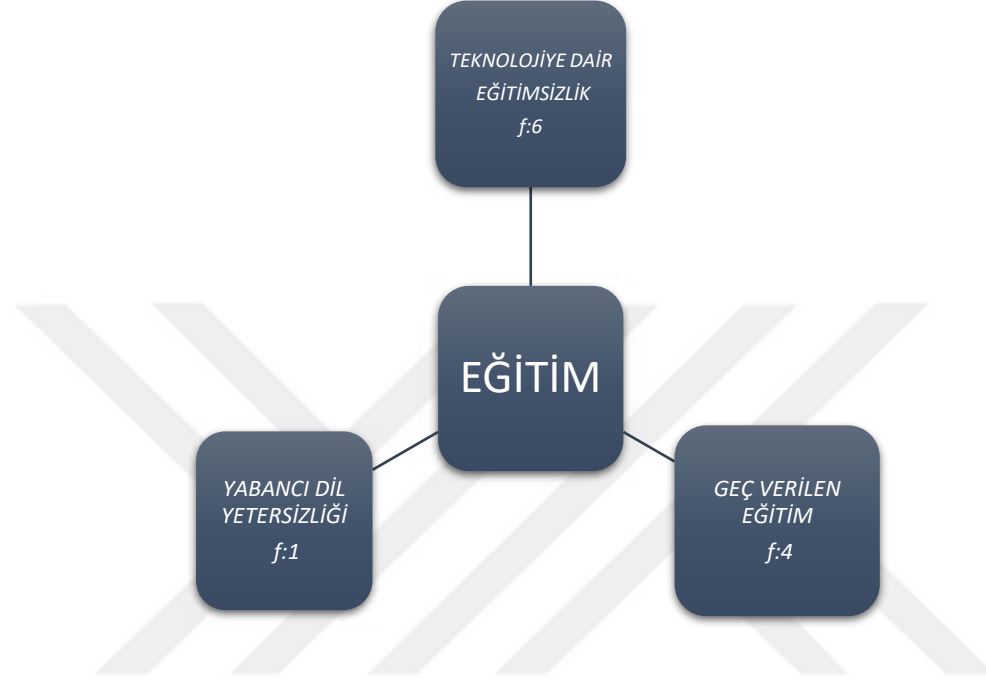
TEMA	ALT TEMA	KOD
UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRETMEN YETERLİLİKLERİ	EĞİTİM	a. Teknolojiye dair eğitimsizlik f:6 b. Geç verilen eğitim f:4 c. Dil yetersizliği f:1
	TECRÜBE	a. Teknolojik tecrübesizlik f:3 b. Kendini geliştirememe f:4 c. Yaş faktörü f:2
	SİSTEM	a. Hizmet içi eğitim eksikliği f:6 b. Altyapı eksikliği f:5 c. Platform eksikliği f:2

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.3.1. Eğitim Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimde sürecinde *eğitim* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.7’de belirtilmiştir.

Şekil 4.7: Eğitim Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Eğitim alt temasına ilişkin verilerden üç kod bulunmuştur. İki okul yöneticisi ve dört öğretmen teknolojik araçları daha verimli kullanabilme bakımından yeterli bilgiye sahip olamadıklarını dile getirmişlerdir. Bir okul yöneticisi ve bir öğretmen teknolojiye dair eğitimsizliği şu sözlerle ifade etmiştir:

“... sadece ders kitabını takip eden, teknolojiye biraz daha uzak olan öğretmenler bu konuda sıkıntı yaşadı. Çocuklar da zaten bunu fark ediyor. Artık yeni nesil çok iyi biliyor bu işleri. Öğretmenin yeterlilik yetersizlik seviyesini ölçebiliyor. Özellikle zoom programı aktif kullanıldı daha çok. Birçok derste çocuklar öğretmenlere hocam şuraya basın, bunu yapın şeklinde yönlendirmeler oldu.” (Y3)

“Teknoloji anlamında bence zaten eğitime ihtiyacı vardı öğretmenlerin hani biz biraz daha teknoloji ile iç içe olduğumuz için bizim de hani en azından biri şöyle bir gösterime ihtiyacımız oldu ilk etapta. Mesela zoom programı gibi uzaktan eğitim

sürecinde kullanılan programları kullanmak kolay olmadı ilk etapta alışana kadar ama sonrasında alıştık ettik ama çok da faydalı geçtiğini düşünmüyorum yani.” (Ö2)

Bir öğretmen yabancı dil konusunda yetersiz olduklarını şu şekilde ifade etmiştir:

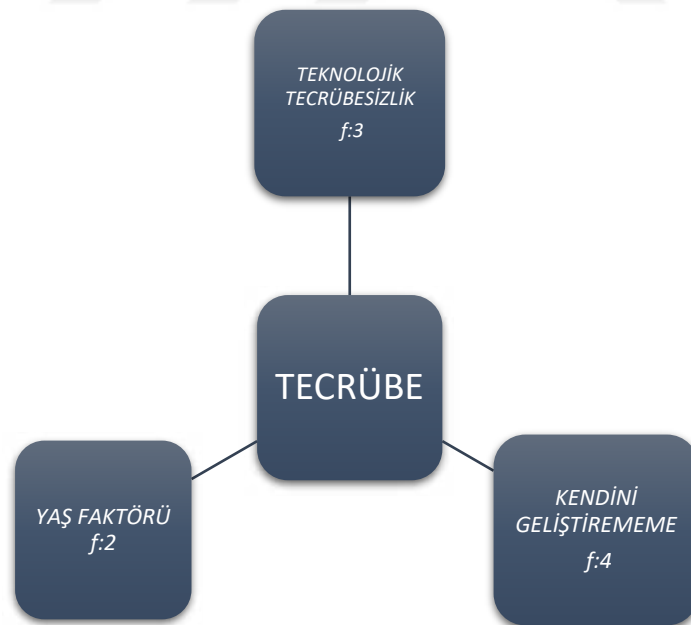
“Programlar konusunda özellikle zoom programının İngilizce olmasından kaynaklı olarak bunda sıkıntı yaşayan öğretmenler de oldu.” (Ö10)

Bir okul yöneticisi ve üç öğretmen uzaktan eğitim sürecinde kullanılan platformlar ve materyaller için gerekli eğitimin verilmediğini ve yeterince erken eğitim alamadıklarını dile getirmiştir.

4.3.2. Tecrübe Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimde sürecinde *tecrübe* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.8’de belirtilmiştir.

Şekil 4.8: Tecrübe Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tecrübe alt temasına ilişkin verilerden üç kod bulunmuştur. Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticilerinin ve

öğretmenlerin teknolojiyi yeterli ve verimli bir şekilde kullanma konusunda tecrübesiz olduklarını belirtmişlerdir. Bir okul yöneticisi ve bir öğretmen teknolojik tecrübesizliklerle ilgili görüşlerini şu sözlerle dile getirmiştir:

“Hizmet içi eğitim alınmadı. İlk başta öyle bir hizmet içi eğitim yoktu, aklımıza bile gelmedi. İlk defa mesela zoom üzerinden veya eba üzerinden eğitim yapılabileceğini ancak böyle bir durumla karşılaşınca anlayabildik. İlk defa karşılaştık. Önceleri bu konuda yetersizdik çok yetersizdik ben dahil ama zamanla alıştık.” (Y1)

“Uzaktan eğitim olarak ilk defa karşılaştığınız bir konu olduğu için birdenbire ortaya çıktı birdenbire ortaya çıkan bir konu için ne Milli Eğitim Bakanlığı hazırды ne biz hazırдыk. Belki onlar hazırlasa bile biz yeteri kadar bu konuyla ilgili bir hazırlığımız olmadığından mutlaka eksiklikler oldu. Bu konuda daha önceden belli bir eğitimi verilmesi veya küçük de olsa uygulamaların yapılmış olması daha iyi olurdu. Uzaktan eğitimle ilgili hizmet içi eğitim almadık sonraki süreçte internet üzerinden bir iki uygulama oldu uzaktan eğitimin anlatıldığı ama onlar da pek fazla yeterli olmadı.” (Ö8)

İki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde yaşça büyük olan öğretmenlerin sürece ve kullanılan uygulamalara uyum sağlamakta genç öğretmenlere kıyasla daha fazla zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bir öğretmen yaş faktörüyle ilgili görüşlerini şu cümlelerle dile getirmiştir:

“Öğretmenleri yaş gruplarına göre düşünürsek hani biz genç nüfus olarak çok sıkıntı yaşamadık. İnternet ile ve bilgisayarla zaten bir tecrübemiz var ama belli bir yaş grubu üzerindeki öğretmen arkadaşlardan gördüğüm kadarıyla onlar bayağı bir sıkıntı yaşadılar.” (Ö10)

Bir okul yöneticisi ve üç öğretmen uzaktan eğitim sürecinde bazı öğretmenlerin kendini geliştirme konusunda geride kaldıklarını ve yetersiz olduklarını dile getirmiştir. Bir öğretmen kendini geliştirememe ile ilgili görüşlerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

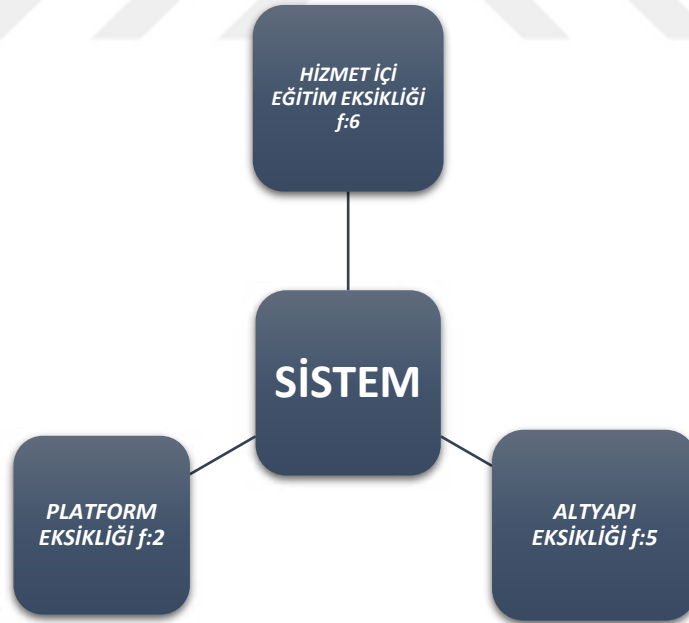
“Yani öğretmenlerin yeterliklerinde eksikler oldukça fazla. Bunu bireysel anlamda gideren öğretmenlerimiz var yani teknolojiye merak salıp kullanan gerek

akıllı telefon gerek tablet gerek bilgisayar bunlar üzerinde etkin çalışma yapan kendisini bireysel olarak yetiştiren öğretmenlerimiz var ama çoğunluk olarak görüyoruz ki bir çoğu daha bu materyalleri kullanamıyor, kullanmana yetersizlikleri var yani bilgisayarda word gibi excel gibi ya da dosya alma/atma, soru yollama, çevrimiçi anlık soru çözümü yapma bu tarz yetersizlikler var. Bunları gördük yani yaşadık birçok öğretmen arkadaşımızda yaşadık. Tabii ki öğrenciler bu süreçte çok daha hakimlerdi teknolojiye. Onlar bu işi kesinlikle bizim jenerasyon da daha iyi yapabiliyorlar yani birçok öğretmenin öğrenci ile uzlaşarak bu eğitim süreci içerisinde neler yapması gerektiğini öğrendiğine şahit olduk. Bu anlamda daha yeterlilik yok ve öğretmenlerin kesinlikle bilişim anlamında seminerlere ve hazırlayıcı kurslara ihtiyaçları var.”(Ö7)

4.3.3. Sistem Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimde sürecinde *sistem* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.9’da belirtilmiştir.

Şekil 4.9: Sistem Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Sistem alt temasına ilişkin verilerden üç kod bulunmuştur. İki okul yöneticisi ve dört öğretmen uzaktan eğitim sürecinde bakanlık tarafından verilen hizmet içi eğitimin çok yetersiz kaldığını ve birçok öğretmenin uyum sağlama konusunda

sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bir okul yöneticisi ve bir öğretmenin konuyla ilgili görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Hizmet içi eğitim alınmadı. İlk başta öyle bir hizmet içi eğitim yoktu, aklımıza bile gelmedi. İlk defa mesela zoom üzerinden veya eba üzerinden eğitim yapılabileceğini ancak böyle bir durumla karşılaşıncaya anlayabildik.” (Y1)

“Bizim yani uzaktan eğitim pat diye başladı biliyorsunuz. Bize bununla ilgili hiçbir eğitim verilmedi. Yani bilgisayarı tabii ki artık hepimiz bilgisayarı kullanıyoruz ama uzaktan eğitim için yeterli mi değil. Sonradan zaman içerisinde öğrendik biz bunu zoomu, eбайı. Sonradan öğrencilere daha aktif kullanmayı öğrendik ama ilk başta gerçekten bu hizmet içi eğitim konusunda yeterli olmadığını düşünüyorum.” (Ö5)

İki okul yöneticisi ve üç öğretmen uzaktan eğitim sürecinde altyapı yetersizliğinden dolayı birçok sorun yaşandığını dile getirmiştir. İki öğretmen konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“...hani bu tarz doğal afetler, küresel pandemi süreçleri, salgınlar ve ona benzer farklı olağan dışı şeylerde her birimizin çok önceden hazırlanmış olması gerektiğine inanıyorum, düşünüyorum. Bu da bize bunu öğretti aslında. Bazı tedbirleri erken almak, önlemini önceden bunları çalışarak, uygulayarak deneyimlemek, bu eğitimin aksamaması yönünde büyük bir katkı sağlayacağından eminim.” (Ö4)

“Ben kendi alanımda yaklaşık bir 15 tane hizmet içi eğitime katıldım. Zoom kullanımı, eba kullanımı ya da dijital materyal hazırlama. Hepsinin yararını gördüm hala da katılmaktayım bu tür eğitimlere. Bence uzaktan eğitim teknolojik altyapı biraz daha geliştirilse verimli olduğunu düşünüyorum acil durumlarda özellikle. Yine aralarda bu tür eğitimler verilebilir.” (Ö1)

İki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde ders işlenen platformların yeterli sayıda ve çeşitlilikte olmadığını ve bundan dolayı ders süreçlerinde aksaklıkların yaşandığını ifade etmişlerdir.

4.4. Uzaktan Eğitimin Olumlu Yönleri Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

“Yüz yüze eğitim ile karşılaştırıldığında uzaktan eğitimin olumlu yönleri nelerdir?” alt problem durumuna ilişkin verilerin analizinden kodlar bulunmuştur. Oluşturulan bu kodlardan sırasıyla teknoloji ve diğer şeklinde iki alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalar üzerinden de *uzaktan eğitimin olumlu yönleri* temasına ulaşılmıştır. Uzaktan eğitimin olumlu yönlerine ilişkin bulgular Tablo 4.4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.4: Uzaktan Eğitimin Olumlu Yönleri Temasına İlişkin Bulgular

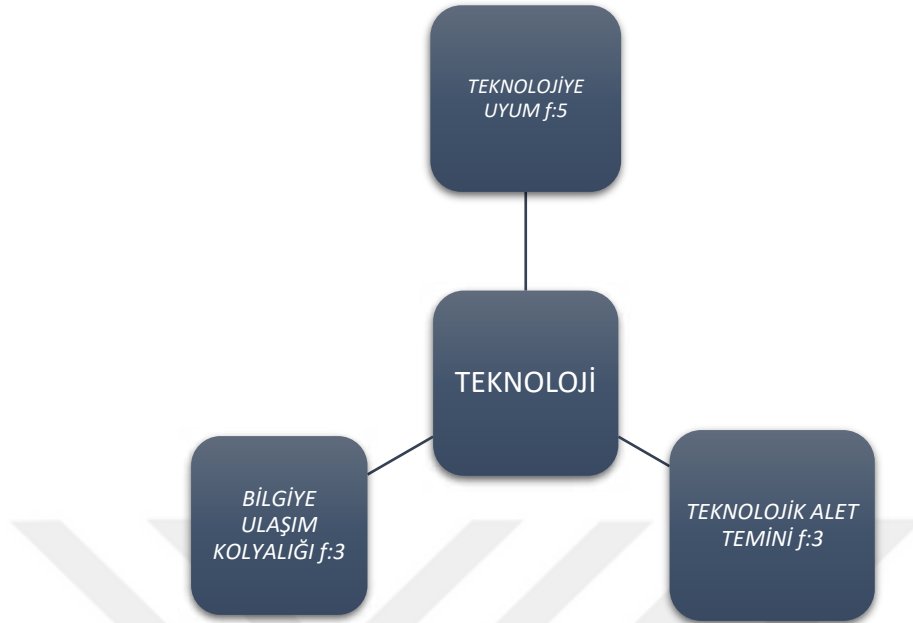
TEMA	ALT TEMA	KOD
UZAKTAN EĞİTİMİN OLUMLU YÖNLERİ	TEKNOLOJİ	a. Teknolojiye uyum f:5 b. Teknolojik alet temini f:3 c. Bilgiye ulaşım kolaylığı f:3
	DİĞER	a. Salgının artmasını önlemek f:4 b. Zaman tasarrufu f:3 c. Hibrit eğitim için temel f:1 d. Zengin ders içeriği f:3

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.4.1 Teknoloji Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimin olumlu yönlerinde *teknoloji* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.10’da sunulmuştur.

Şekil 4.10: Teknoloji Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Teknoloji alt temasına ilişkin verilerden üç kod bulunmuştur. Uzaktan eğitimde teknolojinin kullanımıyla beraber kaynaklara kolay ulaşma, dersleri görsel içeriklerle destekleme gibi konularda büyük bir avantaj sağlanmıştır. Bir okul yöneticisi ve dört öğretmen uzaktan eğitim sürecinde teknolojiye uyum sağlayabilen öğretmenlerin dersleri çok verimli bir şekilde işleyebildiklerini dile getirmiştir. İki öğretmenin konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Millî Eğitim Bakanlığı da hemen bu sürece adapte olma açısından çok çalıştı mesela televizyonlarda Eba TV’ler kuruldu. Ondan sonra Eba öğretmen öğrenci ve velilere yönelik internet siteleri oluşturuldu. Birçok faaliyetlerle uzaktan eğitim farklı şekilde verimli hale getirildi ya çok güzel uygulamalar yüklendi ve çok güzel ortamlar oluşturuldu. Ben gayet de yararlı buluyorum bu uygulamaları.” (Ö9)

“Sınıfta hakimiyeti sağlamak adına “otur, sus” gibi kelimelere de gerek kalmadı. Sınıf hakimiyeti için ekstra bir çaba harcamadık. Çünkü zaten uzaktan eğitimde çocukların mikrofonu kapalı, sen açıyorsun izin istiyorlar vs. Burada sınıf yönetimi ile ilgili uzaktan eğitimde hiçbir bir problem yoktu o yüzden sadece ders işleyebildik. Benim için olumlu yönü buydu.” (Ö10)

İki okul yöneticisi ve bir öğretmen uzaktan eğitim sürecinde teknolojik aletlere ulaşabilme konusunda bakanlığın yeterince önlem aldığını ve oluşabilecek sorunları çözmeye çalıştığını belirtmiştir. Bir okul yöneticisinin konuya ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Tabi öğrenci öğretmen muhakkak aynı ortamda yüz yüze olması gerekir. Bu işin doğası bu şekilde ama hani bilişim araçları ulaşım noktasında ya da bilişim araçlarını kullanma noktasında ya da hiç bilişim araçlarıyla karşılaşmayan öğrenciler arasında bir gereklilik doğdu. Gerek Millî Eğitim Bakanlığı’mız olsun ihtiyaç sahibi öğrencilere tablet yardımı yaparak bu öğrencilerin bu ihtiyaçlarını karşılamış oldular. Bu öğrencilerimiz de aynı zamanda teknolojik araçlara ulaşmış oldular. Bu noktada güzel bir uygulama oldu. Tüm öğrencilerimiz teknoloji ile tanışmış oldu. Neredeyse %99’a varan bir öğrencilerin teknoloji ulaşması mümkün oldu. Bu anlamda güzel bir uygulamaydı.” (Y2)

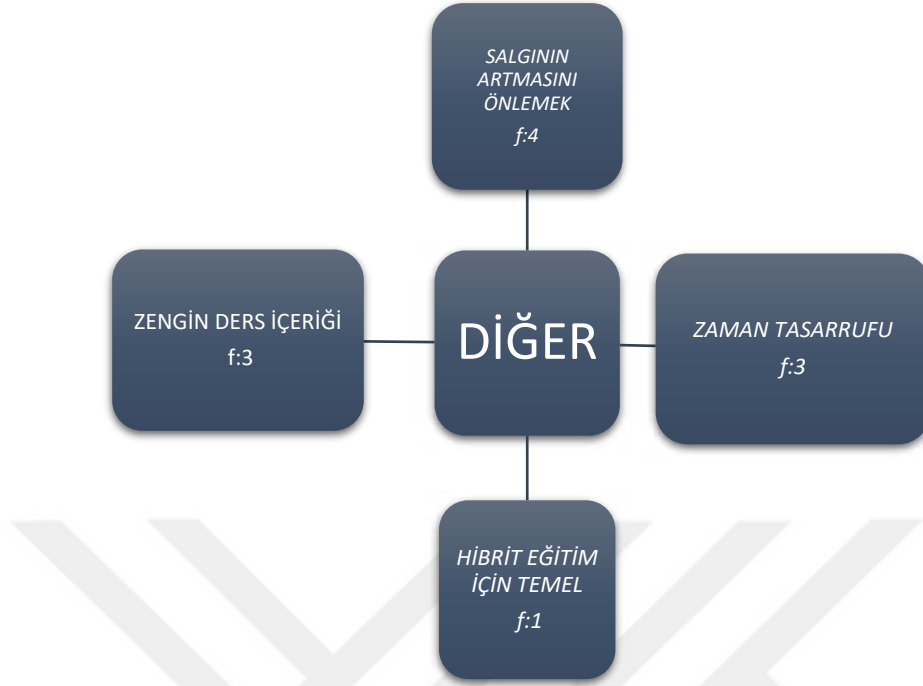
Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde teknolojiyi doğru kullanmakla birlikte istenilen bilgilere ulaşma konusunda çok büyük bir avantaj sağlayabildiklerini belirtmişlerdir. Bir okul yöneticisinin konuya dair görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan eğitimin en olumu tarafını şu olarak gördüm: Çok devasa bir bilgi kaynağına çok rahat bir şekilde ulaşabiliyorsunuz. Uzaktan olduğu için internet ortamında anlık bilgileri hemen paylaşılabiliyorsunuz öğrencilere hemen bunu gösterme imkânı bulabiliyorsunuz. Teknoloji kullanmada da hem öğrencilerin hem de uzaktan eğitimle gerçekleştiren kişilerin de kendilerini geliştirmesi için bir fırsat olmuş oldu.” (Y4)

4.4.2. Diğer Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimin olumlu yönlerinde *diğer* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.11’de sunulmuştur.

Şekil 4.11: Diğer Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Diğer alt temasına ilişkin verilerden dört kod bulunmuştur. İki okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitimin toplum sağlığını koruma altına almak ve salgının daha fazla artmasını önlemek için ideal bir yöntem olduğunu dile getirmiştir. Bir öğretmen konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Uzaktan eğitimi pandemi ortaya çıktığından dolayı aldığınız için Olumlu olarak düşünecek olursak işte İnsanların birbirine etkileşimi iletişimi olmadığından dolayı hastalık bulaşmasını önlemek amacı vardı.” (Ö8)

Üç öğretmen uzaktan eğitimin zaman tasarrufu yönünden çok faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Bir öğretmenin konuya dair görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan eğitimin olumlu yönlerine şunları söyleyebilirim: Sınıf yoklama bir zaman alıyordu derste onunla uğraşmıyorsun. Zaten derse giren öğrenci hemen orada görünüyor ekran görüntüsü alıyorsun oradan bir kere zaman kazandın.” (Ö10)

Bir öğretmen uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime alternatif olarak kullanılabileceğini ve gerektiği zamanlarda hibrit bir eğitim gerçekleştirilebileceğini söylemiştir. Konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Olumlu yönleri ise aslında hibrit bir yönteme geçilirse öğrenci açısından da öğretmen açısından da daha iyi olabilir. Hibrit eğitimi destekliyorum bu noktada. Bazı sözel ağırlıklı dersler eba veya zoom ortamında verilebilir ama tabii ki kesinlikle uygulamalı dersler değil sözel ağırlıklı dersler.” (Ö6)

Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde online platformlar sayesinde derslerin içeriğinin oldukça zenginleşebildiğini ve öğrencilerin bu sayede uzaktan eğitim sürecini çok daha verimli bir şekilde geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Bir öğretmen konuyla ilgili düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

“Olumlu açıdan bakarsanız biyolojide çok fazla veri kullanabiliyorsunuz yani akıllı tahta ve internet yeterli olmuyor bu sınıflarda. O yüzden ben birçok video izletiyorum konuyla ilgili hastalıklar izletiyorum ameliyatlara bile izlettirdim mesela belli gruplarda. Çok fazla görsel veri paylaştığınız için bu bizim için olumlu olan tarafı.” (Ö5)

4.5. Uzaktan Eğitimin Olumsuz Yönlerin İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

“Yüz yüze eğitim ile karşılaştırıldığında uzaktan eğitimin olumsuz yönleri nelerdir?” alt problemine ilişkin verilerin analizinden kodlar bulunmuştur. Bu kodlar sınıflandırılarak *altyapı, iletişim, aile* şeklinde üç alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalar üzerinden de *uzaktan eğitimin olumsuz yönleri* temasına ulaşılmıştır. Uzaktan eğitimin olumsuz yönlerine ilişkin bulgular tablo 4.5’te gösterilmiştir.

Tablo 4.5: Uzaktan Eğitimin Olumsuz Yönleri Temasına İlişkin Bulgular

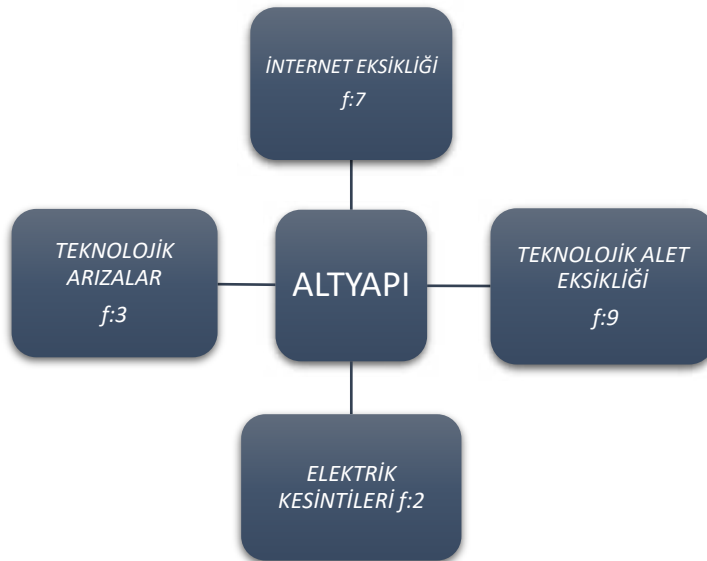
TEMA	ALT TEMA	KOD
UZAKTAN EĞİTİMİN OLUMSUZ YÖNLERİ	ALTYAPI	a. İnternet eksikliği f:7 b. Teknolojik alet eksikliği f:9 c. Elektrik kesintileri f:2 d. Teknolojik arızalar f:3
	İLETİŞİM	a. Göz teması kuramama f:5 b. Diyalog kuramama f:4 c. Beden dili eksikliği f:3
	AİLE	a. Ailedeki öğrenci fazlalığı f:3 b. Maddi yetersizlik f:5 c. Hastalık durumu f:2

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.5.1. Altyapı Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinde *altyapı* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.12’de sunulmuştur.

Şekil 4.12: Altyapı Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Üç okul yönetici ve dört öğretmen uzaktan eğitim sürecinde birçok öğrencinin internet altyapısı olmadığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte dört okul yöneticisi ve beş öğretmen uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler için bilgisayar, tablet, akıllı telefon vb. teknolojik aletlerin çok yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Bazı okul yöneticileri ve bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“Bence sıkıntıların büyüğü, öğrencilerin derslere ulaşamama sıkıntıları vardı. En büyük sıkıntı buydu. Çünkü herkeste internet yoktu akıllı telefon yoktu bilgisayar yok yani bizim bölgede Suriyeli öğrencilerimiz de oldukça fazla bunları da düşündüğümüzde ulaşma oranı neredeyse ancak %50lerdeydi diye düşünüyorum. Hatta bazen bu oranını altına düşüyordu. Bu da bizler için de sıkıntı oldu. Derse girecek öğrenci bulamayınca konu olarak da öğrencilerimizin büyük bölümü eksik kaldı.” (Y1)

“Uzaktan eğitime bağlanan ve bağlanmayan öğrencilerimiz vardı. Bağlanmayan öğrencilerimizde bir şunu gözlemledik: Bazı öğrencilerimizin internet altyapısının olmayışı teknolojik donanımına sahip olmayışı çok büyük bir dezavantaj oldu bunu bizzat gördük. Bakanlık şöyle bir çalışma yaptı: Belli okullara belli sayıda tabletler dağıtıldı. Yalnız bu bizim gibi okullarda özellikle dar gelirli öğrenci sayısı çok olan okullar için yetersizdi. Biz internet altyapısının yetersizliği teknolojik aletlerin yetersizliğini hat safhada yaşadık. Bununla ilgili bakanlık çalışmalar yapabilir yani örneğin teknolojik altyapı yetersizliği varsa bununla ilgili düzenlemeler yapabilirdi veya tablet gibi teknolojik donanım da sıkıntılar varsa ona sahip olamayan öğrencilere yardım yapabilirdi diye düşünüyorum.” (Y4)

“Sonra yine bu süreçte öğrencilerin birçoğunun evinde telefon, tablet ya da bilgisayar sıkıntısı... Özellikle çok öğrencisi olan evlerde ve internet sıkıntısından dolayı öğrencilerin derslere girememesi ile ilgili sıkıntılarımız oldu. Evet biz derslere girdik, derslerimizi verdik ama öğrencilere aslında ulaşamadık. Bu konuda da maalesef bu sorun çözülemedi.” (Ö10)

“Çünkü altyapı sorunu ve çocuklarımızın sosyoekonomik durumundan kaynaklı internet ağına ya da yeterli bütçeye sahip olmadıklarından kaynaklı telefon ya da bilgisayar ki zaten çoğu öğrencimizin evinde maalesef bilgisayar

yoktu telefonlar vardı ama kimisinininki o talep edilen programları kaldırabiliyordu kimisinininki kaldıramıyordu. Dediğim gibi alt yapı aksaklıklarından ötürü, çoğu çocuğumuz yurtta kalan ve yayla yerlerde ya da böyle internetin ve elektriğin çok olduğu yerlerde yaşamadıkları için o yaşam alanlarında internet ortamının olmamasından kaynaklı çoğu katılamadı.” (Ö4)

Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derslere katılım esnasında teknolojik arızalardan kaynaklı sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bir okul yöneticisi konuya ilişkin görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

“Yine İngilizce dersinde özellikle konuşma üzerine yapılan derslerde gerek öğrencinin internet kopması ya da kendisinin bilgisayar ya da tabletindeki mikrofon arızaları nedeniyle bu konuşma etkinliklerinin yapılmasında problemler olduğunu yine arkadaşlarımız ifade etti. İnternet kopmalarından kaynaklı iletişimsizlikler yine dersleri olumsuz bir şekilde etkiledi.” (Y2)

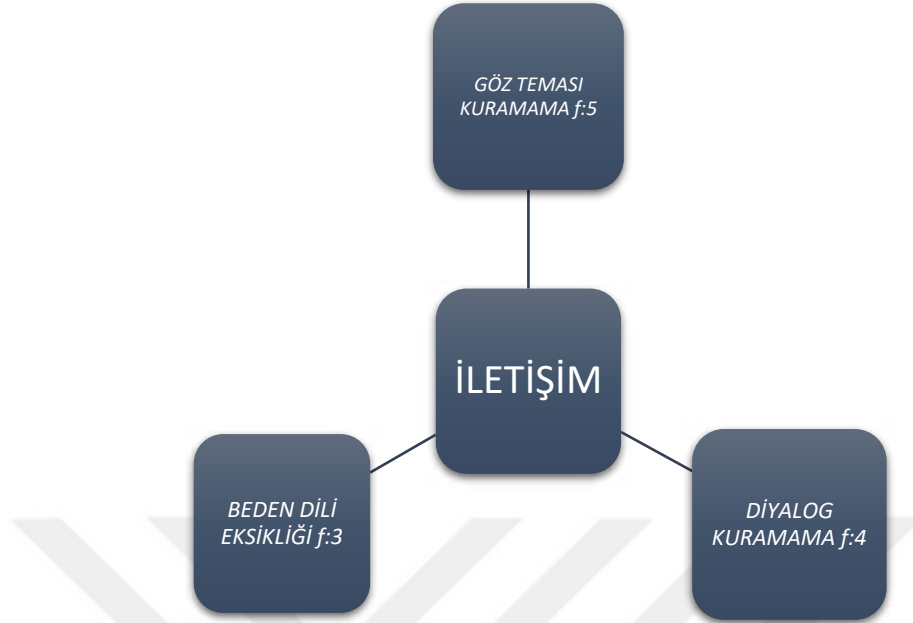
İki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde yaşanan elektrik kesintilerinin eğitimi aksattığını ifade etmişlerdir. Bir öğretmenin konuya ilişkin sözleri şu şekildedir:

“Altyapıda sıkıntısı olan öğrenciler vardı elektrik problemi olan çok fazla öğrenci vardı geçen yıl. Kesintiler çok fazlaydı o yüzden bölgesel olarak da o noktada ciddi problemler yaşadık.” (Ö3)

4.5.2. İletişim Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinde *iletişim* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.13’te sunulmuştur.

Şekil 4.13: İletişim Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bir okul yöneticisi ve dört öğretmen uzaktan eğitimde göz teması kurmanın zor olduğunu ve bu durumun bazı sorunlara yol açtığını belirtmiştir. Bir öğretmen konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Eğitimde en önemli şey iletişim, iletişimdeyse göz teması. Uzaktan eğitimde bunlar yok. Öğrenci beni dinliyor mu? Evet o sırada canlı bağlantıda ama öğrenci beni dinliyor mu o sırada bilgisayarın veya telefonun başında mıydı? Yoksa kenarda oyun mu oynuyordu ben bunları takip edemedim. Arada soru sordum yeri geldi öğrenci cevap verdi yeri geldi cevap bile vermedi. En büyük olumsuzluğu buydu. Yani aslında biri var mıydı karşımızda gerçekten Sürekli onun kontrolü yaptık ve çoğu zaman da yoktu öğrenci karşımızda. Mesela öğrenci; “oğlum 5 dakikadır sana cevap ver diyorum, mikrofonunu açıyorum, niye cevap vermiyorsun?” dediğimde “hocam kitabımı almaya gitmiştim, lavaboya gitmiştim.” gibi sürekli bir mazeretler duyduk ama sonradan itiraflar gelmeye başladı zaten öğrencilerden; “Hocam ben açıp giriyordum derse sonra uyuyordum, gidip televizyon izliyordum, kahvaltı yapıyorum” Yani mevzu Sadece derse girmek yok yazılmamak, yok yazılmamak. Öğrencinin zaten uzaktan eğitimindeki tek kaygısı devamsızlıktı. Başka da hiçbir kaygısı yoktu. O yüzden eğitim çok fazla olumsuz etkilendi.”(Ö10)

İki okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerle diyalog kurmakta zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Bir okul yöneticisi ve bir öğretmen bu konuda yaşadıkları sorunları şu şekilde ifade etmişlerdir:

“...öğrenciyi tanıyamıyoruz, karşılıklı etkileşim diyalog kuramıyoruz. Onlara yapacağımız değerlendirmeyi objektif olarak yapamıyoruz böyle büyük sıkıntılarımız hasıl oldu.”(Y1)

“Öğrenci ile göz göze geldiğinizdeki teması kuramıyorsunuz. Kesinlikle çok çok etkili. Aynı zamanda sınıf içerisinde bunu her ne kadar internet ortamında yaptırmaya çalışsanız da sınıf içerisindeki o birliktelik o beraberlik, grup halinde çalışma, bunları maalesef uzaktan eğitimle sağlayamıyorsunuz.”(Ö5)

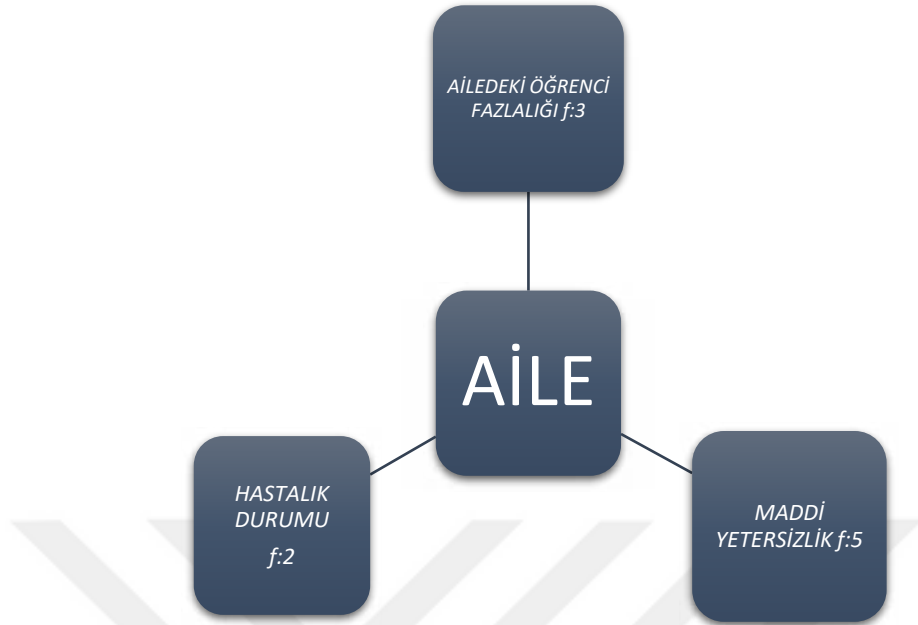
Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde derslerin yüz yüze olmamasından kaynaklı ve kameraların yeterli düzeyde işlevsel olmamasından dolayı öğrencilerin beden dilleri üzerine ve aynı şekilde kendilerinin de beden dili kullanmadan ders aktarımı yapmalarının dersin verimliliğini oldukça düşürdüğünü ifade etmişleridir. Bir öğretmen bu konuyla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“İnsan dokunsal bir yapıya sahiptir. Dokunsallığın dışında göz teması, yüz mimik hareketleri, el kol hareketleri yani bedensel iletişimin olmadığı bir ortamda çevrimiçi eğitim yapıyoruz. Çevrimiçi eğitimde öğretmen ve öğrenci bedensel iletişimini kullanmadığı için uzaktan eğitimin böyle bir handikabı var.”(Ö7)

4.5.3. Aile Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinde *aile* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.14’te sunulmuştur.

Şekil 4.14: Aile Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Üç öğretmen uzaktan eğitim sürecinde birden fazla öğrenci bulunan ailelerde yeterli teknolojik alet olmamasından dolayı derslere katılım konusunda sıkıntılar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bir okul yöneticisi ve bir öğretmen konuya dair görüşlerini şu sözlerle ifade etmişlerdir:

“Tabii maddi imkânsızlıklar içerisinde olan öğrencilerimiz çok fazlaydı. Kardeş sayısı adetince telefon, internet işte tablet bilgisayar olmadığı için sırayla girmek durumunda kaldığı için katılım zayıftı. Dolayısıyla bizim aşağı yukarı 30 kişilik sınıflarımızda genellikle 5-6 maksimum 10 kişilik katılım oldu. Katılım oldukça düşüktü yani.” (Y3)

“...daha önce de ilk başta söylediğim gibi katılım eksik oluyor, internet çalışmıyor, ailede 3-4 tane öğrencisi olanlar oluyor herkese yeteri kadar telefon-tablet sağlanamıyor gibi eksikliklerden dolayı saatlerde çakışmalar oluyor onlar da uzaktan eğitimin olumsuz yönleri olarak ilk öne çıkanlar diyebilirim.” (Ö8)

İki okul yöneticisi ve üç öğretmen bazı ailelerin maddiyat durumundan yetersiz olduklarını ve bundan dolayı öğrenciler için derslere katılımın zorlaştığını belirtmişlerdir. Bir öğretmen konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“...her çocukta en azından dediğim gibi internete girebileceği bir tablet olur bir bilgisayar olur. Böyle bir sisteme geçilmesi gerekiyor. Çünkü çok üzücü maddi durumu olmayan öğrencilerinizin olması ve onların bu yüzden derse katılamaması bir öğretmen olarak da çok üzücü.” (Ö6)

Bir öğretmen bazı öğrencilerin evlerinde hasta bireylerin olmasından dolayı derslere odaklanamadıklarını ve derslerden alınan verimin düştüğünü şu sözleriyle dile dökmüştür:

“Bir de öğrencinin uzaktan eğitim verilirken ev şartlarını bilmiyorsunuz. Çoğu kişi internete ulaşımında bilgisayara ulaşımında problem yaşıyor ya da evinde ailesinde hasta olan insanlar olduğu için dersi anlatırken aslında orada arka planda neler olduğunu biz bilmiyoruz. Bu da mutlaka önemli etkilerinden birisidir.” (Ö6)

4.6. Uzaktan Eğitimi Daha Verimli Kılmak İçin Öneriler Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

“Uzaktan eğitim sürecinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesine yönelik okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin önerileri nelerdir?” alt problemine ilişkin verilerin analizinden kodlar bulunmuştur. Bu kodlar sınıflandırılarak öğrenci motivasyonu, uzaktan eğitim hakkında bilinçlendirme, diğer şeklinde üç alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalar üzerinden de uzaktan eğitimi daha verimli kılmak için öneriler temasına ulaşılmıştır. Uzaktan eğitimi daha verimli kılmak için önerilere ilişkin bulgular tablo 4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6: Uzaktan Eğitimi Daha Verimli Kılmak İçin Öneriler Temasına İlişkin Bulgular

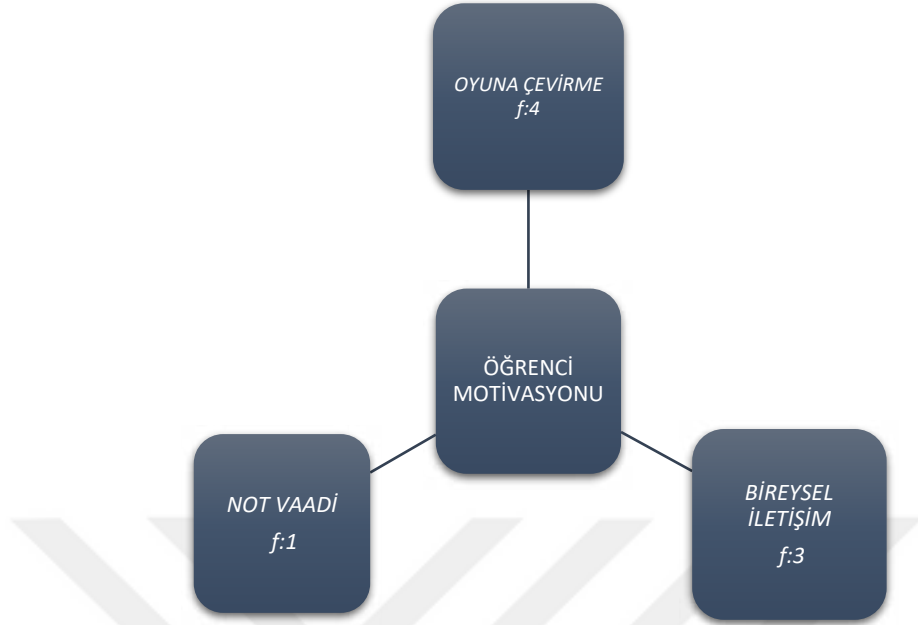
TEMA	ALT TEMA	KOD
UZAKTAN EĞİTİMİ DAHA VERİMLİ KILMAK İÇİN ÖNERİLER	ÖĞRENCİ MOTİVASYONU	a. Oyuna çevirme f:4 b. Bireysel iletişim f:3 c. Not vaadi f:1
	UZAKTAN EĞİTİM HAKKINDA BİLİNÇLENDİRME	a. Hizmet içi eğitim f:9 b. Velilerin eğitimi f:5 c. Öğrencilerin eğitimi f:2
	DİĞER	a. Devamlılığın sağlanması f:4 b. Kaliteli altyapı oluşturulması f:7 c. Sınav standardının sağlanması f:4 d. Sınıf ortamının yakalanması f:3

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.6.1. Öğrenci Motivasyonu Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimi daha verimli kılmak için *öğrenci motivasyonu* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.15’te belirtilmiştir.

Şekil 4.15: Öğrenci Motivasyonu Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bir okul yöneticisi ve üç öğretmen uzaktan eğitimde derslere katılımı ve derslerin verimini arttırmak için ders anlatımlarında oyuna çevirme metodu kullandıklarını ve bu metodun çok yararlı sonuçlandığını dile getirmişlerdir. Bir öğretmenin konuya dair ifadeleri şu şekildedir:

“Öğrenci motivasyon öncelikle zaten sürekli normal yüz yüze de akıllı tahtayı kullanıyorum. Özellikle öğrencinin de etkileşimde bulunacağı dokunmatik ekran tarzında Ebadan zoomdan veya Google meetten bazen girdim. Orada öğrencinizin dokunarak cevap verdiği müzikli yarışma şeklinde grup olarak jeopar denilen oyunlar oynadık. Öğrenci İngilizce hafıza oyunları, flash kartlar, eş anlamlılar veya kelime yazınca puan verme gibi böyle genelde öğrencinin telefonda ve tablette alışık olduğu oyun şeklinde oldu. Pek bir sıkıcı geçmedi dediğim gibi hep genelde.” (Ö1)

İki okul yöneticisi ve bir öğretmen öğrenci motivasyonunu sağlamak amacıyla bireysel iletişim kurmaya çok daha fazla önem verdiklerini ifade etmişlerdir. İki okul yöneticisi konuya dair şu sözleri söylemişlerdir:

“Uzaktan eğitimde öğrencilerin motivasyonunu sağlarken ilk etapta hani onların ilgisini çeken önce tabii sohbet t etmeye çalıştım ondan sonra videolar izletmeye çalıştım. Hani onların dikkati dağınık olmasın bana yönelsin derse daha istekli bir şekilde gelsinler diye videoları izletmeye çalıştım ders başında. Ara ara yine dikkatlerini çekecek onların derste motivasyonunuz düşürmeyecek şekilde espriler yapmaya çalıştım sohbet etmeye çalıştım oyunlar oynamaya çalıştım. Mesela derste sıkıldıklarında “hadi çocuklar ufak bir oyun oynayalım işte mutfaktan herkes hemen on saniye içinde bir çatal getirsin işte bir havlu getirsin” diyerek derslere biraz renk kattım.” (Ö2)

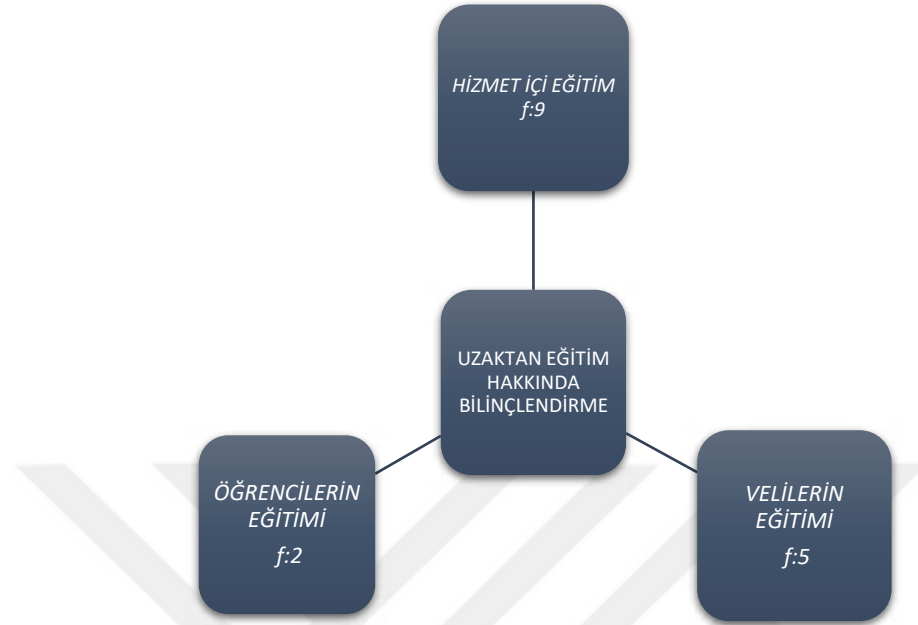
Bir öğretmen uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derse daha motive bir şekilde katılabilmesi için derslere eksiksiz katılım gösteren öğrencilere daha yüksek not gireceğini söyleyerek derse katılımı arttırmaya çalıştığını ifade etmiştir. Konuya ilişkin şu sözleri dile getirmiştir:

“Bizim en çok kullandığımız biraz dersiniz biyoloji olduğu için Covid yaşarsan başına neler gelir? Hatta covid olup çorba yapmayı anlattığımız öğrenciler bile var. Dedik ki siz bunları iyi öğrenin. Sadece ders değil günlük hayattaki her şeyi anlatıyorum çünkü ama “derse katılanın performans notu yüksek olacak” diye söyledim öğrencilere. Not bir motivasyondur öğrenciler için. Dersi yapamayabilirsin ama derse katılırsan buradan geçersin. Hani ailene bir şeyler öğretirsin. Ben şunu da yaşadım: Mesela hastalık anlatıyorum 11’de velisi;” Oğlum öğretmenin çok güzel anlatıyormuş benim de şu hastalıkları bir öğreneyim, sen kalk ben oturayım, şuram ağrıyor buram ağrıyor gibi. Mesela bir öğrencimiz covid oldu işte neler yapması gerektiğini söyledim. Çünkü evde kimse yok annesine bakıyor Hassa’da. o yüzden çocuğu motive edecek bir şeyler buluyorsunuz ya hastalıktan tutuyorsunuz ya ailevi durumundan yakalıyorsunuz nattan konuşuyorsunuz. Branşımın biyoloji olması ve hastalık olduğu için motivasyon açısından kullandık yani.” (Ö5)

4.6.2. Uzaktan Eğitim Hakkında Bilinçlendirme Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimi daha verimli kılmak için uzaktan eğitim hakkında bilinçlendirme alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.16’da belirtilmiştir.

Şekil 4.16: Uzaktan Eğitim Hakkında Bilinçlendirme Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Dört okul yöneticisi ve beş öğretmen uzaktan eğitim sürecinde hizmet içi eğitim hakkında bilinçlendirme yapılmasını sürece uyum sağlanmasının kolaylaşacağı ve eğitim veriminin artacağı yönünde düşüncelerini aktarmışlardır. Bir yönetici ve bir öğretmen bu konudaki düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Millî Eğitim Bakanlığı'nın bu konuda hizmet içi faaliyetleri, çalışmaları oldu. Bu özellikle pandeminin başında tam olaylara vakıf değilken tabi birtakım sıkıntılar yaşandı ama bu süreç içerisinde Millî Eğitim Bakanlığı da zaten bununla ilgili gerekli tedbirleri aldı. Eba üzerinden olsun farklı şekillerde olsun hizmet içi eğitim faaliyetleri öğretmenlere verildi. Bunlarında verimli bir şekilde uzaktan eğitim şeklinde yine öğretmenlerin almasıyla bu konu ile ilgili problemler aza indi.”(Y2)

“İlk başta öğretmenlerin hemen hemen hepsi bir acemilik çekti ama daha sonra Millî Eğitim Bakanlığı'nın çevrimiçi Hizmet içi eğitimlerine katıldık. Özellikle Eba üzerinden hizmet içi eğitimler. Ben kendi alanımda yaklaşık bir 15 tane hizmetiçi eğitime katıldım. Zoom kullanımı, eba kullanımı ya da dijital materyal hazırlama. Hepsinin yararını gördüm hala da katılmaktayım bu tür

eğitilmeye. Bence uzaktan eğitim teknolojik altyapı biraz daha geliştirilse verimli olduğunu düşünüyorum acil durumlarda özellikle. Yine aralarda bu tür eğitimler verilebilir.”(Ö1)

Bir okul yöneticisi ve dört öğretmen uzaktan eğitim sürecinde velilerin eğitiminin önemi üzerinde durmuş ve bu konuda velilere verilecek eğitimin de sürece faydalı olacağını aktarmıştır. İki öğretmen bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ayrıca velinin de bu konuda bilinçlendirilip gerektiğinde böyle bir durum ortaya çıktığında tamamen katılımın sağlanabilmesi için şartların oluşturulması daha verimli olacaktır.”(Ö8)

“...uzaktan eğitim süreci ile ilgili öncelikle velilerin bilgilendirilmesi lazım. Çünkü gerçekten verimli olmasını istiyorsak velilerimizin öğrencilerini uzaktan eğitimde kontrol etmeli. Uzaktan eğitim sürecinde kontrol mekanizması biz değiliz veliler. Veliler kontrol edecek yani. Uzaktan eğitim sürecinde mesela bütün sorumluluk sanki bütün iş yükü öğretmendeymiş gibi görünüyor ama hayır. Çocuk evdeyse bütün sorumluluk velidedir. Dolayısı ile veliler bilinçlendirilmiş olsaydı, veli öğrencisinin ders programını mesela takip etse dersine girip çıkıyor mu dersini dinliyor mu ders sırasında ne yapıyor benim çocuğum diye kontrol etse çok iyi bir süreç geçirecektik.”(Ö10)

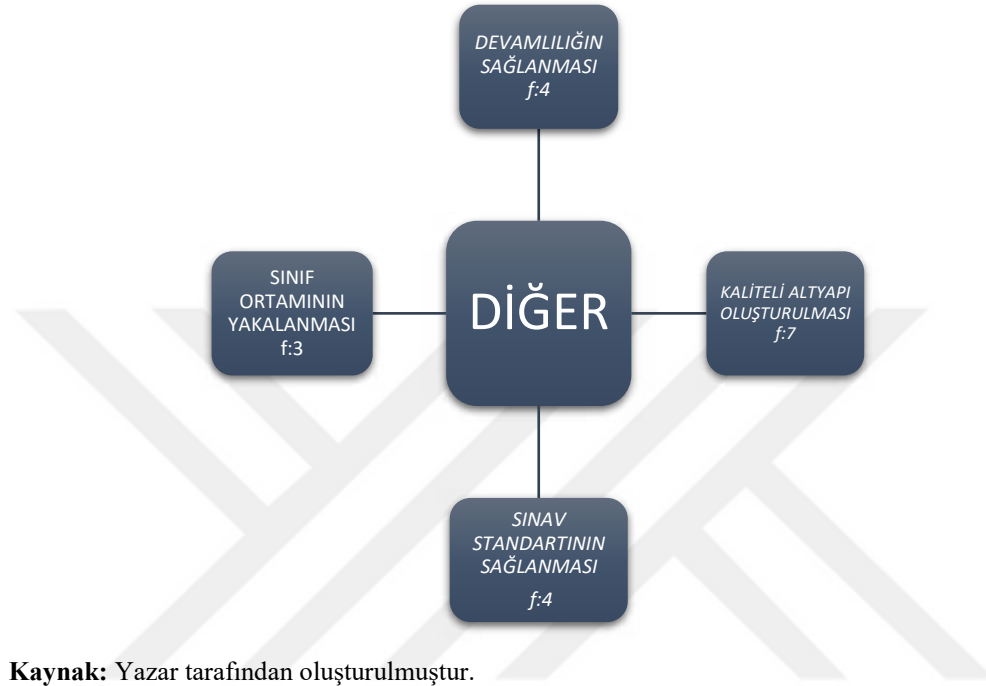
Bir okul yöneticisi ve bir öğretmen uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin eğitim alarak bilinçlendirilmesinin gerekliliğini vurgulamıştır. Bir yönetici bu konudaki düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Aynı şekilde öğrenciler için de uzaktan eğitim nedir? Bunun faydalı olabilmesi için neler yapılması gerekir? Eğer bunun ilgili kurumlar, kuruluşlar ya da bakanlığımız bu noktada gerekli çalışmaları yaparsa bundan sonraki hayatımızda artık ben uzaktan eğitimin girdiğini düşünüyorum yani bir şekilde bakanlığımız da zaten buna uygun hizmet içi faaliyetleri de bunu kullanıyor. Bundan sonra çocukların hayatında da devam edecektir. Bunun bir ders şeklinde ya da bir müfredat içerisinde ya da bilişim teknolojileri dersinde, uzaktan eğitim nedir? başlığı adı altında öğrencilere anlatılırsa ilerleyen dönemlerindeki hayatlarında daha da çok istifade edecekleri düşünüyorum.”(Y2)

4.6.3. Diğer Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimi daha verimli kılmak için *diğer* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.17’de belirtilmiştir.

Şekil 4.17: Diğer Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

İki okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecini daha verimli kılabilmek için öğrencilerin derslere katılımının devamlılığının sağlanması gerektiğini söylemişlerdir. Bir öğretmen konuya dair ifadeleri şu şekildedir:

“Bir kere çevrimiçi devamsızlık alınmalı öğrenciler konusunda bu çok etkileyecek öğrenciyi. Eğer internet veya bilgisayar ortamı bilinen ve derslere girmeyen öğrencilere mutlaka bir devamsızlık zorunluluğu getirilmeli.” (Ö1)

Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derslere uyum sağlayabilmesi için uzaktan eğitim platformlarında güzel bir sınıf ortamı oluşturulması gerektiğini belirtmiştir.

İki okul yöneticisi ve beş öğretmen uzaktan eğitim sürecinde yeterli bir kalitede altyapı oluşturulması gerektiğini dile getirmiştir. Üç öğretmen konuya dair şunları söylemiştir:

“Öneri olarak öncelikle devletin bütün öğrencilere bu altyapıyı sağlaması gerekiyor her evde bir internetin olması gerekir çocuk ödevlerini internet üzerinden yapacaksa internete ulaşabilmesi gerekir işte bilgisayar olması gerekir tableti olması gerekir yani her türlü donanıma sahip olması gerekir ki biz de her öğrenciye ulaşabilelim.” (Ö2)

“Yani bu şekilde bir eğitim yapılacaksa önce herkesin aynı şartlara sahip olması gerekiyor. Aynı şartlar sağlandıktan sonra eğitime devam edilmeli diye düşünüyorum. Bilgisayar ulaşabilecekleri izleyebilecekleri ve bir de internet. Yani hediye edilen internet eba üzerinden edildi ama o da yeterli değildi. Ebada sürekli kopmalar meydana geldi. Zooma yönlendirdiği için hediye edilen internet paketi yeterli gelmedi.” (Ö6)

“Uzaktan eğitimde kalite iş gelip gidip yani imkanlara, ekonomiye de dayanıyor diyelim. Yani bazen ben bile aletim yeteri kadar çalışmayıp eksik kaldığım dönemler oluyor veya işte elektrik kesildi mesaj atıyorum; “Ya bizde elektrik kesildi, internetim gitti. Bu dersi işte şu zaman yapacağım” diyorum bu sefer çocukların yarısı kopuyor, katılım azalıyor. “Yoğunluktan dolayı ebaya girişlerde sıkıntılar var” diyor sistem tarafından. Kalitede burada zorlanmalar oluyor. Biz de yeteri kadar eğitim alamadığımızdan dolayı yeteri kadar kalite oluşmadı.” (Ö8)

İki okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde sınav şartlarının yeterli bir standartta olmadığını dile getirmişlerdir. Bir okul yöneticisi bu konuyla alakalı şunları söylemiştir:

“Yaptığımız uzaktan eğitim sınavlarında olsun öğrenci denetlenmesinde güvenilirlik noktasında sıkıntı yaşamaktayız. Çünkü bireysel görüşmeler şeklinde sınavlar yapıldığında o görüşmenin hangi şartlarda olduğunu bilmediğimizden dolayı sınavının geçerliliği noktasında olumsuzluklar ortaya çıkmaktadır.” (Y2)

4.7. Uzaktan Eğitimde MEB’in Uygulamaları Hakkındaki Görüşler Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

“Okul yöneticileri ve öğretmenlerin Millî Eğitim Bakanlığı’nın uzaktan eğitim uygulamaları hakkındaki görüşleri nelerdir?” alt problem durumuna ilişkin verilerin analizinden kodlar bulunmuştur. Oluşturulan bu kodlardan sırasıyla

prosedür, altyapı, eğitim şeklinde üç alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalar üzerinden de uzaktan eğitimde Millî Eğitim Bakanlığı'nın görüşleri temasına ulaşılmıştır. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin Millî Eğitim Bakanlığı'nın uzaktan eğitim uygulamaları hakkındaki görüşlere ilişkin bulgular tablo 4.7'de sunulmuştur.

Tablo 4.7: Uzaktan Eğitimde MEB'in Uygulamaları Hakkındaki Görüşler Temasına İlişkin Bulgular

TEMA	ALT TEMA	KOD
UZAKTAN EĞİTİMDE MEB'İN UYGULAMALARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLER	PROSEDÜR	a. Kararsız tutum f:2 b. Resmi kararların kurumlara geçilmesi f:2
	ALTYAPI	a. Hazır platform f:3 b. Donanımsal eksiklikler f:4 c. Teknolojik alet temininin sağlanamaması f:4
	EĞİTİM	a. Hizmet içi eğitim f:4 b. Esnek ders saatleri f:3 c. Uzaktan eğitim hakkında eğitimsizlik f:5 d. Aile yapısı hakkında bilgi eksikliği f:3

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.7.1. Prosedür Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimde Millî Eğitim Bakanlığı'nın uygulamalarına dair *prosedür* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.18'de belirtilmiştir.

Şekil 4.18: Prosedür Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

İki okul yöneticisi uzaktan eğitim sürecinde Millî Eğitim Bakanlığınca alınan kararların kurumlara yeterince erken iletilmediğini ve bundan dolayı uygulamada gecikmeler yaşandığını dile getirmişlerdir. Bir öğretmenin konuya ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“...Milli Eğitim Bakanlığından bir yetkilinin bize henüz daha resmi yazıyla ilemediği bir kararı sosyal medyadan duyurarak öğrencinin bizden önce haberi olması, (e şimdi biz de tamam diyemiyoruz resmi yazı gelmediği için) işin resmiyetinden önce haberlerin sosyal medyadan yayılması bana göre yanlış. Önce biz bunu bir resmiyette halledelim, Millî Eğitim Bakanlığının bünyesindeki bütün memurlar bundan bir haberdar olsun sonra sosyal medya üzerinden bunun haberi, bilgilendirmesi yapılabilirdi ama öğrenci beni arayıp bir şey sorduğumda ya bilmiyorum henüz bana bir bilgi, resmi yazı gelmedi diye ben öğrenci ile bu tarz cümleler kurmak istemedim ama kurmak zorunda kaldım. Bunlar sıkıntı oldu.”
(Ö10)

Bir okul yöneticisi ve bir öğretmen uzaktan eğitim sürecinde Millî Eğitim Bakanlığının yeterince kararlı durmadığını, alınan kararların sürekli bir şekilde

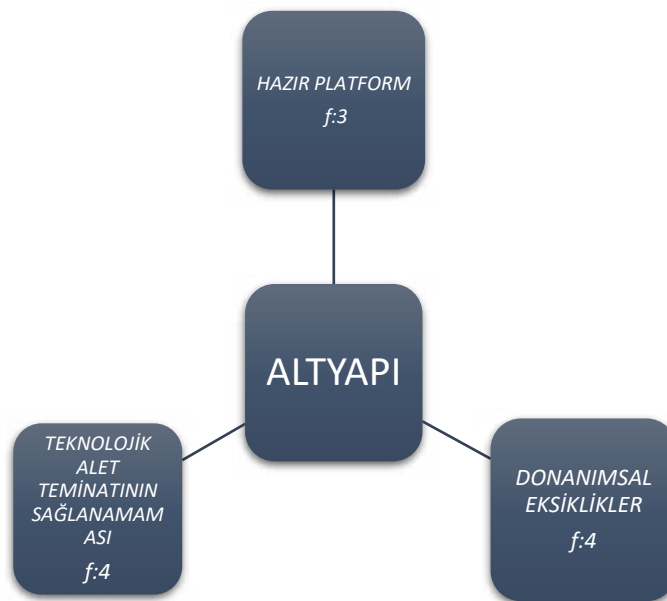
değiştiğini ve standardizasyonun sağlanamadığını ifade etmişlerdir. Bir öğretmen bu konuya dair şu sözleri söylemiştir:

“...sürekli karar değiştirmesi gibi sıkıntılar yaşadık. Kararları sürekli değiştirdiler. 2 hafta okula gelindi sonra tekrardan bir anda uzaktan eğitime geçildi. “9lar gelsin dendi sonra 12’ler de gelsin dendi 11’ler gelmeden hadi geri gidin dendi” gibi öğrenciler gelecek mi gidecek mi diye sürekli bir kargaşa yaratıldı. Orada sürekli karar değişikliği oldu. Dediğim gibi sürekli karar değişiklikleri oldu: “okula gel, okuldan git, sınav yap ama sonra geçerli olmayacak dilekçe ver.” Yani sürekli bir karar değişikliği oldu bu da neyi gösterdi Millî Eğitim Bakanlığı’nın kararlı bir politika sanki izlenmemiş gibi oldu. Öğrenci ve velilerde de şöyle bir algı oluştu: zaten her an her şey değişebiliyor. Bu seferde ciddiyet kayboldu. Yani “ben devamsızlıktan kalacağım ama yarın öbür gün belki Millî Eğitim Bakanlığı yeni karar alıp af çıkaracak.”, “ben sınava girmedim ama nasıl olsa Millî Eğitim Bakanlığı dilekçe ister” gibi. Bu uygulamalardan dolayı işin ciddiyeti iyice kayboldu. Bunlar biraz sıkıntıydı.” (Ö10)

4.7.2. Altyapı Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimde Millî Eğitim Bakanlığı’nın uygulamalarına dair *altyapı* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.19’da belirtilmiştir.

Şekil 4.19: Altyapı Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı'nın böyle bir duruma karşı hazırlıklı olduğunu ve hemen devreye girebilecek platformlara sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bir okul yöneticisi ve bir öğretmen platformların hazır olmasıyla alakalı şu sözleri dile getirmiştir:

“Ülke olarak böyle bir süreç bizim için yeniydi hep ifade ediyorum. Bakanlığımız için de yeni bir süreç oldu. Bakanlığımız uzaktan eğitimde gerek eba uygulaması olsun gerek televizyon yayınlarında olsun çok hızlı bir şekilde hayata geçirdi. Bu gerçekten takdire şayan bir durum. Hemen yani eğitimde boşluk bırakılmadan TV uygulamalarının aynı zamanda eba uygulamasının uzaktan eğitime hazır hale getirilmesi kolay bir süreç değil. Bu anlamda güzel bir çalışma oldu.” (Y2)

“Millî Eğitim Bakanlığı gerçekten bu konuda hazırlıklı başladı. Demek ki pandemiye bir hazırlık yapmışlardı. Ben bile hala öğrencilerime Trt Ebyayı şu anda bile tavsiye ederim. Mesela dersi dinleyemeyenler gece yarısı veya YouTube'dan TRT ebadan falan Konuları tekrar etsinler çünkü orada İngilizce anlatıyorlar orada bir yavaşlatma imkânınız var. Bakanlık bu konuda hazırды yani biz ebaya çok rahat ders atması ders yüklemesi yapıyoruz. Ben bir sorun görmedim olumlu ve pozitif gördüm.” (Ö1)

İki okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğrenciler için teknolojik aletlerin yeterli düzeyde sağlanamadığını ifade etmişlerdir. Bir okul yöneticisi konuya dair düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Uzaktan eğitime bağlanan ve bağlanmayan öğrencilerimiz vardı. Bağlanmayan öğrencilerimizde bir şunu gözlemledik: Bazı öğrencilerimizin internet altyapısının olmayışı teknolojik donanımına sahip olmayışı çok büyük bir dezavantaj oldu bunu bizzat gördük. Bakanlık şöyle bir çalışma yaptı: Belli okullara belli sayıda tabletler dağıtıldı. Yalnız bu bizim gibi okullarda özellikle dar gelirli öğrenci sayısı çok olan okullar için yetersizdi. Biz internet altyapısının yetersizliği teknolojik aletlerin yetersizliğini hat safhada yaşadık. Bununla ilgili bakanlık çalışmalar yapabilir yani örneğin teknolojik altyapı yetersizliği varsa bununla ilgili düzenlemeler yapabilir veya tablet gibi teknolojik donanım da

sıkıntılar varsa ona sahip olamayan öğrencilere yardım yapabilirdi diye düşünüyorum.” (Y4)

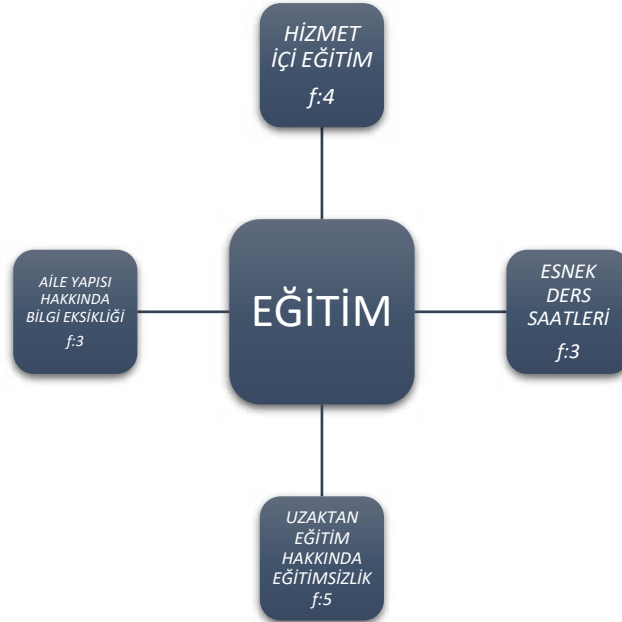
Bir okul yöneticisi ve üç öğretmen uzaktan eğitim sürecinde birtakım donanımsal eksiklikler olduğunu belirtmişlerdir. Bir öğretmen donanımsal eksikliklerle ilgili şu sözleri söylemiştir:

“Uzaktan eğitim aslında zordu ama başarıldı. Daha iyi olabilir miydi kesinlikle evet. Burada en başta bizim bir donanıma sahip olabilmemiz lazımdı. Sonra daha güvenli bir ortam olması lazımdı çünkü her defasında biz ebadan dolayı zooma geçmek zorunda kaldık zoom da çok güvenilir değildi bizim açımızdan.” (Ö3)

4.7.3. Eğitim Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimde Millî Eğitim Bakanlığı’nın uygulamalarına dair *eğitim* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.20’de sunulmuştur.

Şekil 4.20: Eğitim Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

İki okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı’nın hizmet içi eğitim verme konusunda çok iyi bir şekilde çalıştığını ve

öğretmenlerin çok hızlı bir şekilde sistem hakkında bilgi sahibi olabildiklerini belirtmişlerdir. Bir okul yöneticisinin konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Yani şu saatte ve şu yerde olacaksın kısıtlaması hele hele çağımızda artık herkes bir meşguliyet içerisinde kimsenin zamanı yok. Bu kapsamda eğitim almak istiyoruz ama hayatımızın yoğunluğundan dolayı eğitimlerimizi alamıyoruz özellikle hizmet içi eğitimlerimizi ya da birçok hizmet içi eğitime farklı sebeplerden dolayı farklı yerlerde olduğundan başvuramıyoruz ama özellikle bakanlığımızın uzaktan eğitim sürecinde geliştirmiş olduğu Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) şu an seminer dönemlerinde de aktif olarak kullanılan bu güzel bir başlangıç oldu. Şahsım olarak söyleyeyim öğretmen bilişim ağında ben şu an 4-5 tane semineri almış bulunmaktayım. Bundan sonra da bakanlığımızın bu tür uygulamaları, uzaktan eğitim uygulamalarının hem öğretmenler açısından hem de öğrenciler açısından faydalı bir şekilde geliştirilerek sunacağına inanıyorum.” (Y2)

Üç öğretmen uzaktan eğitim sürecinde ders saatlerinin çakışmasından kaynaklı ve öğrencilerin yaşadıkları bölgedeki şartlara uyum sağlayabilmesi açısından ders saatlerinin esnek bir biçimde değiştirilmesinin sürece faydalı olduğunu dile getirmişlerdir. Bir öğretmen bu konu hakkında şu sözleri ifade etmiştir:

“Milli eğitim, evet uzaktan eğitimde hani ilk başta çok sıkıntı yaşasak da şimdi bayağı bir yol aldık yani bayağı bir ilerleme tecrübe kazandı. Mesela şeyi bile planladılar hani o gelen bizde bir tablo var tabloda çakışmaması açısından saatlerin. Bir de öğretmenin inisiyatifine bırakıldı ders tanımlamalar. İlk başta o sıkıntı yaşadık biz. Ders tanımlayamıyorum diyor ki 11'leri dersi sadece ikiden sonra tanımlayabiliyorsun, kısıtlama getirmişlerdi. Mesela saatlerin esnek olması; saatler öğretmene bırakılmalı, okula bırakılmalı. Çünkü her okulun şartları da yani bırakın dış iklim şartları bile fark ediyor. Çocuk diyor ki; köyde çalışan bir öğrencimiz var. “Ben sabahtan işte biz bu köy olarak hocam sabahtan ineklere gidiyoruz” diyor. “Bize dersi şu saatte koyun.” Öğretmen diyor ki; “yok hayır bana bu saatte vermişler ben bu saatin dışına çıkamıyorum.” Mesela bu konular da ilerleme kaydettiler. En azından o esnekliği açmaları iyi oldu. Çok sıkıntı yaşadım çünkü bu konuda geçen sene bazı sınıflarımda.” (Ö5)

Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı'nın bazı öğrencilerin aile yapısını göz önünde bulundurmadığını ve bunun sonucunda özellikle kalabalık ailelerde derslere katılım konusunda sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bir öğretmen bu konuyla alakalı şunları söylemiştir:

“Bununla ilgili bir sürü şey var mesela Eba TV var işte ama ailede şunu söyleyebilirim bırakın interneti bir tane televizyon olan bir de var. 5 tane çocuğu olan bir aile var Bunlar diyor ki bir saat sen bakacaksın. Bu çocuk ilkokulda bir tanesi ortaokulda yani sadece internet olmadığı için ya bir tane bilgisayarı bir ailede kaç kişi girecek? O yüzden uzaktan eğitimde daha farklı bir şeyler yapılabilir. Ne olabilir farklı teknikler? Yani bir kere mutlaka bir ailede kaç tane öğrenci var, bunlar hangi yaş gruplarında, ona göre çocukların girme saatleri çakışmayacak şekilde planlanmalı. Varsa mümkünse eğer toplu hani böyle kahve köylerde özellikle yaşlıların gittiği yerler olabilir muhtarlık binası olabilir bir kahvehaneler olabilir. Onlara bir sistem kurulur, çocuklar aynı yaş grubu çocuklara oraya toplanabilir yani bunlar yapılabilir. Çünkü gerçekten aileler bu konuda çok sıkıntı yaşadılar.” (Ö5)

İki okul yöneticisi ve üç öğretmen uzaktan eğitim sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenleri ve aileleri yeterli bir düzeyde bilgilendiremediğini ve ilk etapta sürece ayak uydurmakta güçlük çekildiğini belirtmişlerdir. Bir öğretmenin konuya ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Uygulamalar ile ilgili olarak önceki soruya benzer bir şekilde yani hani eksiklikler var. Öğretmenler eğitim almamış veliler eğitim almamış bilinçlendirme yapılamadı pandemi birdenbire ortaya çıktığından dolayı yoksa belki de uygulamalar ve eba yeterli bir sistem olabilir daha da güzelleştirilebilir ama ortalama olarak düşünecek olursak belli bir seviyede sistem yani.” (Ö8)

4.8. Uzaktan Eğitimde Eğitim Yönetiminin Kalitesini Etkileyen Faktörler Temasına İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

“Uzaktan eğitim sisteminde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörler nelerdir?” alt problem durumuna ilişkin verilerin analizinden kodlar bulunmuştur. Oluşturulan bu kodlardan sırasıyla öğrenciyle ilişkili faktörler, öğretmene yönelik faktörler, altyapıya ilişkin faktörler, çevreyle ilgili faktörler şeklinde dört alt tema

ortaya çıkmıştır. Bu alt temalar üzerinden de uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörler temasına ulaşılmıştır. Uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesine ilişkin bulgular Tablo 4.8’de sunulmuştur.

Tablo 4.8: Uzaktan Eğitimde Eğitim Yönetiminin Kalitesini Etkileyen Faktörler Temasına İlişkin Bulgular

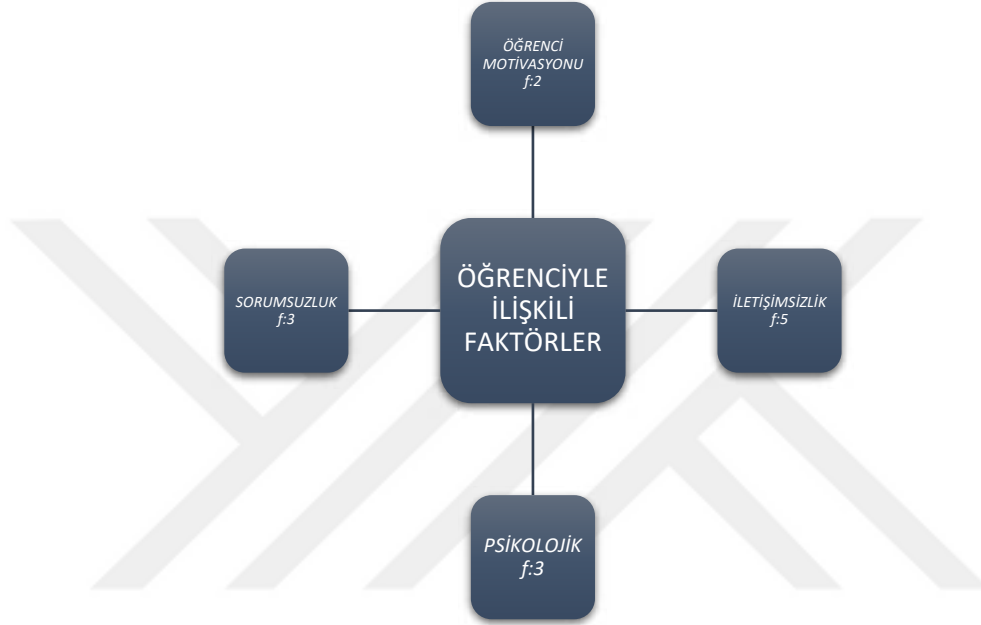
TEMA	ALT TEMA	KOD
UZAKTAN EĞİTİMDE EĞİTİM YÖNETİMİNİN KALİTESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	ÖĞRENCİYLE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER	a. Öğrenci motivasyonu f:2 b. İletişimsizlik f:5 c. Psikolojik f:3 d. Sorumsuzluk f:3
	ÖĞRETMENE YÖNELİK FAKTÖRLER	a. Öğretmen motivasyonu f:5 b. Tecrübesizlik f: c. Eğitimsizlik f:4 d. Rehberlik edememe f:5 e. Araç-gereç eksikliği f:3
	ALTYAPIYA İLİŞKİN FAKTÖRLER	a. İnternet eksikliği f:4 b. Teknolojik alet eksikliği f:3 c. Platformun sağlıklı çalışmaması f:1
	ÇEVREYLE İLGİLİ FAKTÖRLER	a. Veli eğitimi f:3 b. Ailenin sosyo-ekonomik durumu f:1 c. Ailedeki kişi sayısı f:1 d. Ailenin sağlık durumu f:1 e. Denetim mekanizmasının olmayışı f:3

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.8.1. Öğrenciyle İlişkili Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörlerden *öğrenciyle ilişkili faktörler* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.21’de sunulmuştur.

Şekil 4.21: Öğrenciyle İlişkili Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

İki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde öğrenci motivasyonunun dersle bağlantılı şekilde yapılan şeylerle artırılabilceğini düşünmüştür. Bir öğretmen bu konuyla ilgili düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Dersleri daha eğlenceli hale getirmeye çalışarak açıkçası. Çünkü çocuğun elinde interneti yok bilgisayarı o çocuğa hiçbir şey yapamazsınız siz. Olabildiğince eğlenceli hale getirmeye çalıştım. Bir de uygulamalı ders olduğu için uygulamalı derste aynı dersi okulda verdiğimizde 7 saat 8 saat blok ders olarak anlatıyorsunuz haliyle bunu uygulama yaptıramayıp eba üzerinden anlattığınızda ister istemez biraz sıkılmalar gerçekleşebiliyor diye olabildiğince eğlenceli hale getirerek videolarla destekleyerek bu süreci, motivasyonu sağlamaya çalıştım.”(Ö6)

İki okul yöneticisi ve üç öğretmen uzaktan eğitim sürecinde iletişimsizliğin eğitim yönetimi kalitesini olumsuz etkilediğini ve bazı sorunlara yol açtığını

vurgulamıştır. Bir okul yöneticisi ve bir öğretmen konuyla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Yani öğrencilerle iletişim anlamında biraz sıkıntı yaşandı zaten. Onlara ulaşma ulaşılabilirlik anlamında sıkıntı yaşandı.” (Ö2)

“En başta insan faktörü. İnsan faktörünün olmadığı her yerde kalite düşüyor zaten. Özellikle eğitimde göz teması, hani öğretmenin olmazsa olmazı. Tabii kameraların kapalı olmasından tutun işte sesteki aksaklıklar, yani sınıf içinde bile ufak bir şey konsantrasyonu bozarken bu tür durumlar çok daha fazla web ortamında. Dolayısıyla hem öğrenci hem öğretmen hem idare bu süreçte hani artılarını eksilerini yan yana koyduğumuz zaman eksiklerinin daha çok olduğu bir durumla karşılaştı.” (Y3)

Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde psikolojinin eğitim yönetimini etkilediği ve öğrencilerin derse, sürece odaklanmasında etkili olduğu yönünde fikirlerini belirtmişlerdir. Bir öğretmen konuyla ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Oysa bu süreç farklıydı. Müfredat aynen kaldı, sadeleştirilmedi. Uzaktan eğitime göre sadeleştirilebilirdi, azaltılabilirdi. Bütün dersler verilmek zorunda mıydı mesela. Bu öğrencilerin evdeki psikolojilerini düşünmedik. Ailelerinin psikolojik olarak mesela birbirlerine uyguladıkları psikolojik şiddeti, fiziksel şiddeti düşünmedik. Bunların hiçbirini düşünmeden hiçbir şey yokmuş gibi programı aynen verdik, devam ettirdik. Yani burada da maalesef eğitimin kalitesini düşürmedik mi düşürdük. Şu an zaten yüz yüze eğitim başlayınca ne kadar düştüğünü de görüyoruz. Uygulamalardan görüyoruz değerlendirmelerden sınavlardan görüyoruz. Bir şey daha söyleyeceğim uzaktan eğitimin sonunda yüz yüze eğitime geçtik yine de rehberlik yapılmadı, yapılmadı demeyeyim ama sağlam, yeterli bir rehberlik yapılmadı. Yani bu yüzden eğitimin kalitesi maalesef çok çok düştü.” (Ö10)

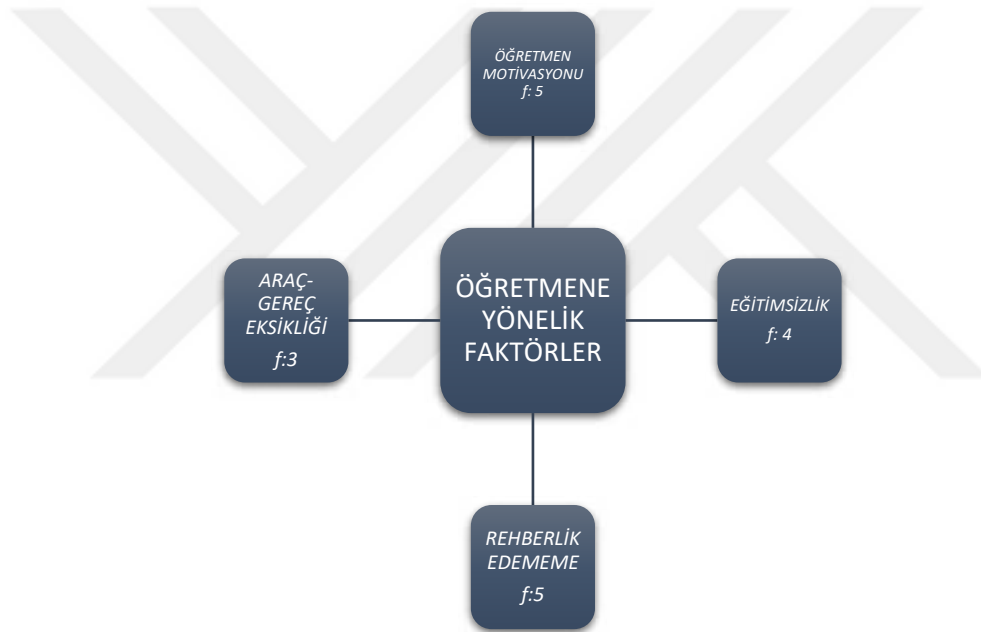
Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde sorumsuzluğun eğitim yönetimini olumsuz etkilediği ve öğrencilerin derse katılmama ya da dersi dinlememe gibi süreçlerde eğitim verimini düşürdüğü konusunda düşüncelerini dile getirmiştir. Bir öğretmen konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ulaşılamayan bir sistem ya da bir organizasyonda ya da bir eğitimde kaliteden bahsetmemiz bence yanlış olur. Çünkü kimisi önemli dersleri için internet kotasını kullanırken kimisi hiç yokken(interneti) katılamadı. Kimisinin interneti çok fazlaydı ona rağmen gitti oyunlarla zamanını geçirirdi. Buna benzer çok daha farklı şeyler oldu.”(Ö4)

4.8.2. Öğretmene Yönelik Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörlerden öğretmene yönelik faktörler alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.22’de sunulmuştur.

Şekil 4.22: Öğretmene Yönelik Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Dört okul yöneticisi ve bir öğretmen uzaktan eğitim sürecinde öğretmen motivasyonunun derslerin verimli geçmesinde önemli bir konumda olduğunu dile getirmiştir. İki okul yöneticisi konuyla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Zümre toplantılarımız oldu ama bunları da online olarak yaptık. Öğretmenler kurulu toplantımız oldu. Genel olarak elimizden geldiği kadar arkadaşları motive etmeye çalıştık. Onların da öğrencilerini motive etmeleri konusunda yönlendirmeye çalıştık.”(Y1)

“Öğretmenlerimizle düzenli olarak haftada bir arkadaşlarımız okula geldiler. O süreçte biz okuldaydı pandemi döneminde. Haftalık belirli günler belirlerdik arkadaşlara. Özellikle zümre olarak belirledik. Her zümreye bir gün ayırdık, o gün de arkadaşlarımız geldiler hem okuldaki defterleri doldurdular anlattıkları kazanımlara dayalı olarak hem o arkadaşlarımızla haftalık toplantı yaptık zümre zümre. Yani hangi konuyu anlattık? Neredeyiz? Karşılaştığımız problemler neler? şeklinde. Bu şekilde kendi aramızda değerlendirmeler yaparak bunun (uzaktan eğitimin) daha iyi nasıl olur şeklinde istişarelerde bulunduk. Yine öğretmen arkadaşlarımızla biz de çevrimiçi toplantılar yaptık. Genel toplantı yaptık. Aksayan yönlerin neler olduğunu kendi aramızda görerek birbirimizle görüş alışverişinde bulunduk. Aynı şekilde öğrencilerimizle ya da velilerimizle toplantılar yaparak yani uzaktan eğitimin faydalı olabilmesi için, uzaktan eğitimi en kaliteli hale getirmeye çalıştık.”(Y2)

Bir okul yöneticisi ve üç öğretmen uzaktan eğitim sürecinde eğitimsizlik konusunda sıkıntı yaşadıklarını bunun eğitim yönetiminin kalitesini ve ders verimini düşürdüğü konusundaki düşüncelerini dile getirmişlerdir. İki öğretmen bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“...gerekli donanımın olmaması ancak burada da öğretmende de ciddi bir problem var mı? Yok. Niye çünkü biz eğitim bilimleri dersi alırken de keşke bunlar (uzaktan eğitim) da göz önünde bulundurulsaymış. Öğretmenlik sürecinde hiçbir şekilde uzaktan eğitimle ilgili eğitim almadık alsaydık muhtemelen zaten bunun Hizmet içi Eğitime dönüşme gibi bir durumu da olmayacaktı. Biz direkt olarak uyum sağlamış olarak zaten bu ortama girmiş olacaktık.”(Ö3)

“Uzaktan eğitimde bir defa her birey bilinçlendirilmeli bu konuda özellikle öğretmenler daha fazla bilinçlendirilmeli. Sonra hangi materyaller var uzaktan eğitimde? Bu materyallerin bizlere tanıtılması lazım. Bu materyaller neler kitap olarak da yani dijital olarak da çeşitli şekillerde bizlere sunulmalı. İnternet alt yapısının bir defa çok geliştirilmesi gerekiyor. Velilerin donanımlarının biraz daha geliştirilmesi gerekiyor. Bu tür gelişimler olursa bence uzaktan eğitim daha verimli hale gelir.”(Ö9)

Bir okul yönetici ve dört öğretmen uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerle birebir veya grup olarak yeterli bir düzeyde iletişim sağlayamadıklarını ve öğrencilere yeteri kadar rehberlik edemediklerini ifade etmişlerdir. Bir öğretmenin konuyla ilişkili görüşleri şu şekildedir:

“Şimdi bu süreçte hani hepimiz evdeydik. Yasaklar, dışarı çıkmamalar vs. öğrenciler zaten bunalmıştı. Biz yeri geldi sohbet ettik öğrencilerimizle, duygularımızı, düşüncelerimizi beraber paylaştık, konuştuk, sohbet ettik, rehberlik ettik ama rehberlikte ilgili bazı rehberlik çalışmaları yaptık okula rehber öğretmenlerimizin yönlendirmesiyle ama sanki yeterli değildi. Yani bu çocuklara normal ders programının dışında bu süreçte daha fazladan rehberlik saati konulmalıydı. Yani bir saatle geçiştirmemeliydi de mesela 2 saat 3 saat gerekirse grup grup rehberlik yapsaydık da bu çocukların evde yaşadığı sıkıntılar nelerdi? Daha özelinde konuşabilseydik keşke. Bu süreçte en büyük sıkıntımız buydu. Hatta yüz yüze eğitim başladığında bile dedik ki rehberlik eksik. Rehberlik saatleri kesinlikle daha fazla olsaydı öğrencilerle bu konuda ilgilenebilseydik motivasyonlarını arttırabilirdik.” (Ö10)

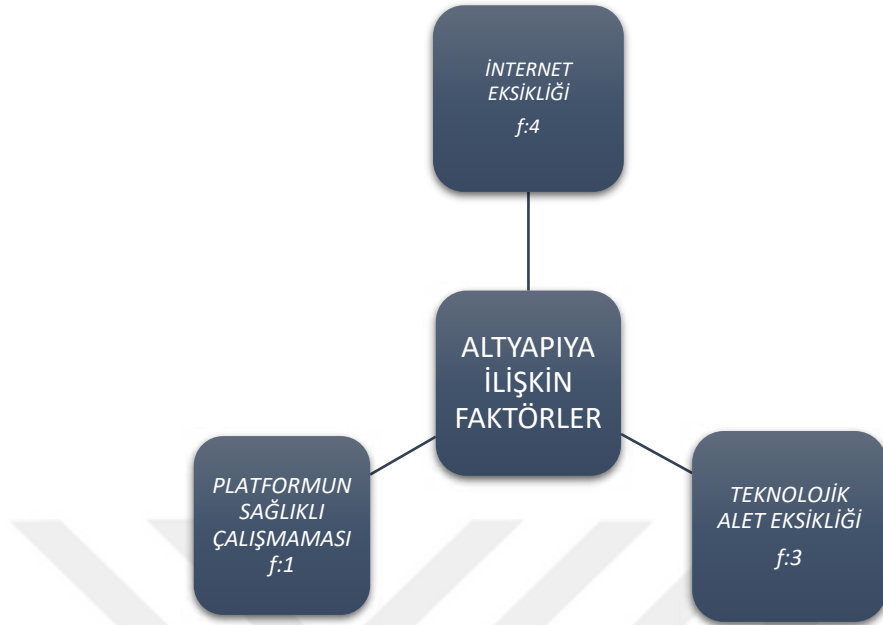
Bir okul yöneticisi ve iki öğretmen uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetiminin kalitesindeki en önemli faktörlerden birinin de araç gereç eksiklikleri olduğunu ve bu sebepten dolayı sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bir öğretmen konu hakkında şu sözleri dile getirmiştir:

“Yani uzaktan eğitim dediğim gibi internet ortamı Olsun donanım olsun bunlar eğitim yönetimini çok etkiliyor materyaller olsun çocukların de ev ortamı olsun çevresi olsun bu gibi faktörler eğitim yönetimini çok etkiliyor bu gibi sorunlar giderilirse daha kaliteli bir yönetim olur ama çeşitli sorunlar olduğunda da çeşitli aksamalar da meydana gelebiliyor.” (Ö9)

4.8.3. Altyapıya İlişkin Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörlerden *altyapıya ilişkin faktörler* alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.23'te sunulmuştur.

Şekil 4.23: Altyapıya İlişkin Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bir okul yöneticisi ve üç öğretmen uzaktan eğitim sürecinde internet eksikliğinin eğitim yönetimi kalitesi üzerinde, derslere katılım ve dersin verimi konusunda önemli bir yer tuttuğuna dair görüşlerini iletmışlerdir. İki öğretmen bu konu hakkındaki düşüncelerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

“En önemli etkileyen şey internet. Ondan sonra bilgisayar, tablet. Yani siz ulaşacak olan veri elinizde internet yoksa uzaktan eğitim yapmanız zaten mümkün değil. Maalesef Türkiye'nin birçok yerinde yok. Bizim yaşadığımız Hatay İskenderun yatılı okul. Hassa'nın köyünde yok internet. Ben hatırlıyorum 11.sınıfımızda bir öğrenci elinde telefon çatıya çıkmış böyle 3. katın çatısından çıkmış oradan derse bağlantıyordu. Hocam diyor ki “burada daha güzel çekiyor. Yani eğitim yönetiminde kalitede bence en önemli şey taban, sizin alt yapınız olmalı.”(Ö5)

“Yine aynı cevabı vermiş olacağım ama kesinlikle ulaşılabilirlik. Yani bu şekilde bir eğitim yapılacaksa önce herkesin aynı şartlara sahip olması gerekiyor. Aynı şartlar sağlandıktan sonra eğitime devam edilmeli diye düşünüyorum. Bilgisayar ulaşabilecekleri izleyebilecekleri ve bir de internet. Yani hediye edilen internet EBA üzerinden edildi ama o da yeterli değildi. Ebada sürekli kopmalar

meydana geldi. Zoma yönlendirdiği için hediye edilen internet paketi yeterli gelmedi.’’(Ö6)

İki okul yöneticisi ve bir öğretmen uzaktan eğitim sürecinde teknolojik alet eksikliğinin eğitim yönetim kalitesinde ve öğrencilere kolay aktarım yapabilme konusunda bazı sorunlar yaşamalarına neden olduğunu dile getirmiştir. Bir okul yöneticisi konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“...uzaktan eğitim sürecinin kalitesini etkileyen olay şuydu internet ve teknolojik altyapının yetersizliği, kaliteyi de etkiliyordu maalesef onunla ilgili düzenlemeler yapılabilirdi yalnız uzaktan eğitimin de artık eğitimimizin bir parçası olduğunu düşünüyorum.’’(Y4)

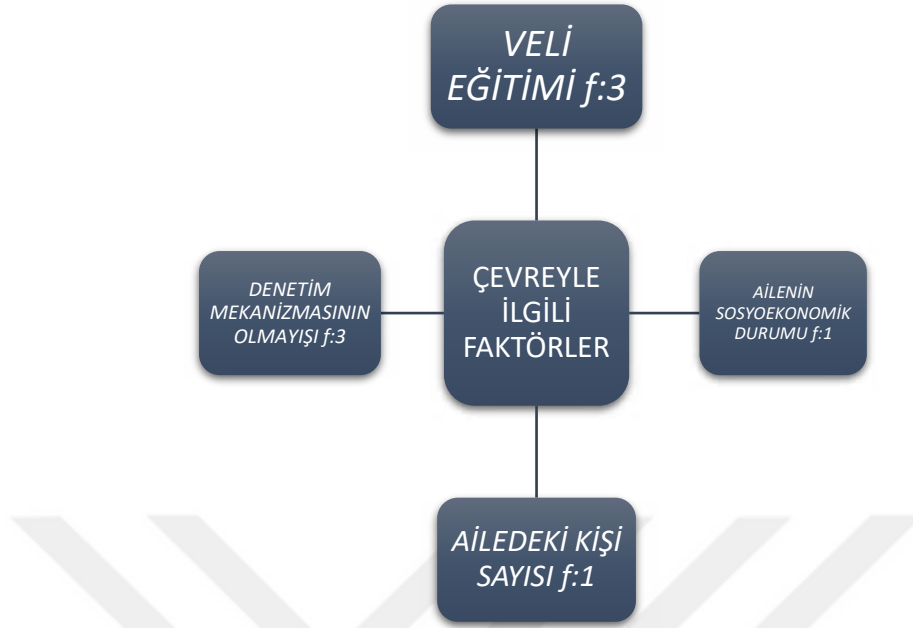
Bir öğretmen uzaktan eğitim sürecinde eğitim verilebilecek platformlar konusunda eksiklikler yaşadığını ve eksikliklerin eğitim kalitesinin yönetiminde sorunlar yaşadığını dile getirmiştir. Bir öğretmen konuyla ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Bu süreçte tabi ki bizim inisiyatifimiz çok olmadı yani bakanlığın koyduğu genelgelerle kurallara ve idarenin de bunları uygulamasıyla biz derslerimizi devam ettirdik ve bunu devam ettirirken de bize sunulan platformlarda bunu yapmaya çalıştık Biraz önce de anlattım bu platformların yetersizliğini. Yani yönetim anlamında aslında gerek bakanlık gerek il, ilçe ve okul düzeyinde düşündüğümüzde herkes üzerine düşeni yapmaya çalıştı ama yine de dediğim gibi yönetim anlamında yani uzaktan eğitimin yönetimi anlamında birçok aksaklıkla karşılaştık. Bu süreçte en büyük özveriye gösteren kitlenin öğretmenler olduğu unutulmamalı.’’(Ö7)

4.8.4. Çevreyle İlgili Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörlerden çevreyle ilgili faktörler alt temasına ilişkin bulgular şekil 4.24’te sunulmuştur.

Şekil 4.24: Çevreyle İlgili Faktörler Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Üç öğretmen uzaktan eğitim sürecinde velilerin bilgi yetersizliği ve eğitimsizliği olması nedeniyle öğrencilerin derse katılım sürecinde sıkıntı yaşadıklarını ve bunun öğretim yönetimi kalitesini ciddi anlamda etkilediğini dile getirmiştir. Bir öğretmenin bu konuyla ilgili düşünceleri şu şekildedir:

“Velilerin eğitim alması lazım küçük yaş grubunda. Yani öğretmenlerin ayrıca eğitim alması lazım. Tamam genç öğretmenlere bu konuda daha şanslılar ama biliyorsunuz yani belli yaştaki öğretmenler bu konuda çok zorlandılar. Yani “Ben yapamıyorum, zoomdan paylaşamıyorum, dersi nasıl başlatacağım?” Bence en önemli dikkat edilmesi gereken şey internet işte cep telefonu. Bunlar sağlandıktan sonra öğrencilere zaten vereceksiniz o eğitimi. Velilerin de bu işin içerisine katılıp onların da bilgilendirilmesi lazım. O zaman kalitenin artacağını düşünüyorum yani.” (Ö5)

Bir öğretmen uzaktan eğitim sürecinde ailenin sosyo-ekonomik durumunun derslere katılıma, derslerin verimine ve eğitim kalite yönetimine doğrudan etki ettiğini vurgulamıştır. Bu öğretmen konuyla ilgili düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Uzaktan eğitimde kalite iş gelip gidip yani imkanlara, ekonomiye de dayanıyor diyelim. Yani bazen ben bile aletim yeteri kadar çalışmayıp eksik kaldığım dönemler oluyor veya işte elektrik kesildi mesaj atıyorum; “ya bizde elektrik kesildi, internetim gitti. Bu dersi işte şu zaman yapacağım” diyorum bu sefer çocukların yarısı kopuyor, katılım azalıyor. “Yoğunluktan dolayı EBaya girişler de sıkıntılar var” diyor sistem tarafından. Kalitede burada zorlanmalar oluyor.”(Ö8)

Bir öğretmen de uzaktan eğitim sürecinde bazı ailelerdeki birey sayısının çok fazla olduğunu ve bu sebepten dolayı öğrencilerin derslere katılımında, derslerin veriminde ve eğitim yönetiminin kalitesinde belirgin düzeyde düşüşlere sebep olduğunu vurgulamıştır.

İki okul yöneticisi ve bir öğretmen uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen temel unsurlardan birinin de denetim mekanizmalarının yetersizliği olduğunu vurgulamıştır. Denetim mekanizmalarının yetersizliğinin ders verimini de oldukça etkilediğini dile getirmiştir. Bir okul yöneticisi konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Uzaktan eğitim sisteminde eğitim yönetiminin kalitesinde bence en önemli faktörün denetim mekanizmasında ortaya çıktığını düşünüyorum. Yani bu hem idarenin öğretmeni denetlemesi, öğretmenin öğrenciyi denetlemesi noktasında denetim mekanizmasında yeterli değil. Şöyle yeterli değil: Yaptığımız uzaktan eğitim sınavlarında olsun güvenirlik noktasında sıkıntı yaşamaktayız öğrenci denetlenmesinde. Çünkü bireysel görüşmeler şeklinde sınavlar yapıldığında o görüşmenin hangi şartlarda olduğunu bilmediğimizden dolayı sınavının geçerliliği noktasında olumsuzluklar ortaya çıkarmakta. İdarenin ise öğretmeni denetlemesi noktasında ise bir sınıf ortamı, bir eğitim ortamı oluşmadığından dolayı sayısal veriler üzerinden denetleme yapıyoruz ya da ders yapılıp yapılmadığı şeklinde bir denetleme durumu ortaya çıkıyor. Bu da denetim noktasında tam bir verinin geçerli bir verinin ortaya çıkmasına engel oluyor. Bence en önemli faktör denetim mekanizması.”(Y2)

Uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimini etkili ve verimli bir şekilde yönetebilmek için birçok faktörün doğrudan etkili olduğu anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda yapılan analizler sonucu elde edilen bulgulara ilişkin tartışma, sonuç ve sonuçlara ilişkin öneriler yer almaktadır.

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticisi ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecini daha etkin ve kaliteli hale getirmek için özverili bir şekilde çalıştıkları görülmüştür. Uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin yeni sürece uyum sağlamaları ilk zamanlarda zor olsa da ilerleyen süreçlerde uzaktan eğitim sisteminde materyal kullanımının öğrenilmesi ve teknolojiye uyum sağlanmasıyla birlikte sürecin daha başarılı bir şekilde yönetildiği görülmektedir.

Araştırmanın bulgularından elde edilen verilere göre okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin uzaktan eğitime hazırlıksız olmaları, öğretmenlere uzaktan eğitimle ilgili yeterince hizmet içi eğitim verilememesi, teknolojik altyapının yetersiz olması, öğretmenlerin ve öğrencilerin teknolojik aletlere ulaşmada sıkıntılar yaşaması, velilerin uzaktan eğitim hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmaması, öğrencilerin belirli bir sınıf ortamına sahip olamaması ve derslere katılım motivasyonunun azalması, öğretmenlerin öğrencilerle birebir iletişim halinde olamaması gibi nedenler uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetiminin kalitesini olumsuz yönde etkilemiştir. Bunun yanı sıra uzaktan eğitim sürecinde Eba ve Eba Tv, zoom, whatsapp gibi farklı eğitim platformlarının kullanılması, derslerin farklı yöntem ve teknik kullanılarak işlenmesi öğrencilerin derse ilgisini arttırmış ve uzaktan eğitim sürecini daha verimli hale getirmiştir.

Salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinin aktif olarak kullanılması aynı zamanda bulaş riskini belirgin bir düzeyde azaltmış olup toplum sağlığını korumada aktif bir rol oynamıştır. Pandemi sürecinin sonlarına doğru yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitimin birlikte kullanılması da mücbir sebeplerden dolayı yüz yüze eğitimin kısıtlandığı zamanlarda hibrit eğitimin alternatif bir seçenek olarak kullanılabileceğini göstermiştir. Bu çalışmada uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticileri ve öğretmenlerin yaşadıkları deneyimler ve eğitim yönetiminin kalitesini arttırmak için gösterdikleri çabalar ortaya konmuştur. Okul

yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin uzaktan eğitim hakkında daha fazla bilinçlendirilmesi, daha gelişmiş bir teknolojik altyapı sağlanması ve uzaktan eğitimde kullanılabilecek materyallerin zenginleştirilmesi uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetiminin daha verimli hale gelmesine katkı sağlayacaktır.

Tartışma

Bu bölümde her bir alt problem durumuna ilişkin ortaya çıkan sonuçlar alanyazında yer bulmuş çalışmalarda ortaya çıkan fikirler ışığında belli karşılaştırmalar ve çıkarımlar yaparak tartışılmıştır.

Uzaktan Eğitimin Öğrenim Süreçlerine Etkisi Temasına İlişkin Sonuçların Değerlendirilmesi

Uzaktan eğitim sürecinde *derse katılım azlığı* alt temasına ilişkin bulgularda, birçok öğrencinin internete ulaşmada ve teknolojik alete sahip olma konusunda sorunlar yaşadığı görülmüştür. Bazı ailelerde ise birden fazla öğrenci bulunması sebebiyle teknolojik aleti paylaşma konusunda sıkıntılar olduğu belirtilmiştir. Ailelerin uzaktan eğitim sürecinde yeteri kadar bilinçli olmamasından kaynaklı öğrenciler içinde derse katılım ve devam konusunda sorumsuzluklar görülmüştür. Sügümlü (2021) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin internete ve teknolojik alete ulaşmada yaşadıkları sıkıntılardan dolayı derslere katılımın yeterli düzeyde olmadığını ifade edilmiştir.

Uzaktan eğitimde *öğrencilerin ilgisizliği* alt temasına ilişkin bulgularda, özellikle ilkökul seviyesindeki öğrenciler için ders sürelerinin uzun olması derslere olan ilgiyi ve dikkati azaltmıştır. Ayrıca öğrencilerin yaşlarının da küçük olması nedeniyle ekran başında geçirilen sürelerin artması ekran bağımlılığını da olumsuz yönde etkilemiştir. Ortaöğretim seviyesindeki bazı öğrencilerin aile ortamında oluşan disiplinsizlikler öğrencilerin uzaktan eğitime katılımını olumsuz yönde etkilemiştir. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinde her öğrencinin aynı şartlar altında eğitim göremediği, bazı öğrencilerin derslere katılımının ve ilgisinin devamı için aile ortamının elverişsiz olduğu belirtilmiştir. Araştırmamızın sonucunda öğretmenlerin ders sürelerinin uzun olmasından kaynaklı öğrencilerin motivasyonunun azaldığını düşünmesine karşın Arslan, Arı & Kanat, (2021)

tarafından yapılan çalışmada velilerin uzaktan eğitim sürecinde ders saatlerini kısa bulduğu ve uzatılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitim sürecinde *teknolojik imkânlardan daha verimli yararlanma* alt temasına ilişkin bulgulara, teknolojik altyapı sayesinde hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin verileri paylaşımında kolaylıklar sağlandığı ifade edilmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde derslerin zamandan ve mekândan bağımsız olması ders işleyiş sürecini hızlandırmıştır. Aynı zamanda uzaktan eğitim sürecinde eba, zoom, youtube gibi çeşitli interaktif uygulamaların kullanılması kalıcı öğrenmelerin oluşması açısından önem arz etmektedir. Özüçelik (2019) yaptığı çalışmada uzaktan eğitimin örgün eğitime göre öğrencilerin zamana ve mekâna bağlı kalmadan ders işleyebilme imkânı tanınması açısından öğrencilerin uzaktan eğitime yönelimlerinin arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Uzaktan Eğitimde Ders Değerlendirme Süreci Temasına İlişkin Sonuçların Değerlendirilmesi

Uzaktan eğitimde ders değerlendirme sürecinde *normalden farklı yöntemlerle değerlendirme* alt temasına ilişkin bulgulara, öğrencilerin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde kullanılan yöntem ve teknikler yüz yüze eğitime göre farklılık göstermektedir. Whatsapp uygulaması üzerinden gönderilen ödevler, eba uygulamasından gönderilen kazanım testleri, interaktif eğitici oyunlar ve anketler ders değerlendirme sürecinde önemli bir yer edinmiştir. Bu uygulamaların kullanılması yüz yüze eğitimdeki kalıplaşmış ders değerlendirme yöntemlerine farklı bir boyut kazandırmıştır. Kırmızıgül (2020) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin ders değerlendirme sürecinde ve ödevlendirmede EBA'yı aktif olarak kullandığı çalışmamızı destekler niteliktedir. EBA kullanılmasının olumlu sonuçlar yarattığı sınıf öğretmenleriyle yapılan başka bir araştırma sonucuyla da tutarlık göstermektedir (Çiftçi, Taşkaya ve Alemdar, 2012).

Uzaktan eğitimde ders değerlendirme sürecinde *objektif olamama* alt temasına ilişkin bulgulara, uzaktan eğitimde devam zorunluluğunun olmaması öğrencilerin derslere katılımının az olmasına yol açmıştır. Öğrencilerin derslere sürekli devam etmemesi değerlendirme sürecini olumsuz yönde etkilemiştir. Derslerin işleniş esnasında öğrencilerin sorulara cevap vermemesi, derse kayıtsız kalması, verdiği cevapları başka kaynaklardan alması (kopya çekilmesi) ders

değerlendirme süreçlerinin güvenilirliği konusunda sıkıntılara yol açmıştır. Erfidan (2019)'ın yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre öğretim elemanları uzaktan eğitim sürecinde değerlendirmenin sınırlı olduğunu ve belirli değerlendirmeler haricinde öğrenme çıktılarını ölçmenin zor olduğunu belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitimde ders değerlendirme sürecinde *yüz yüze değerlendirme olmamasının dezavantajları* alt temasına ilişkin bulgularda, uzaktan eğitimde yüz yüze eğitimdeki gibi yazılı kağıtlarının olmayışı yapılan değerlendirme sınavlarının belirli bir yerde muhafaza edilememesine yol açmıştır. Ayrıca derse katılamayan öğrencilerin neden katılamadığının bilinmemesi nedeniyle değerlendirme sürecinde tahmine dayalı veya tüm sınıf düzeyinde ortalama bir notlandırma yapıldığı ifade edilmiştir. Ders değerlendirme süreçlerinde bazı öğrencilerin cevaplarının birebir aynı olması öğrenciler arasında kopya çekme ihtimalinin de olduğunu göstermiştir. Özdağ (2021) yaptığı çalışmada yüz yüze yapılan ders değerlendirme süreçlerinin uzaktan eğitimdeki çevrimiçi değerlendirme süreçlerinden daha verimli olduğu bulgusu araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlilikleri Temasına İlişkin Sonuçların Değerlendirilmesi

Uzaktan eğitimde öğretmen yeterlilikleri temasının *eğitim* alt temasına ilişkin bulgularda, bazı öğretmenlerin telefon, tablet ve bilgisayar kullanımı konusunda yeteri kadar bilgiye sahip olmaması uzaktan eğitim sürecinin başlangıcında derslerin verimli bir şekilde işlenmesini zorlaştırmıştır. Öğretmenlerin birçoğu Millî Eğitim Bakanlığı'nın uzaktan eğitim süreci hakkında eğitim verme konusunda geç kaldığını ve bundan dolayı öğretmenlerin sürece geç uyum sağlayabildiğini belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde aktif olarak kullanılan zoom uygulamasının kullanım dilinin Türkçe olmaması hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin derslere girişini ve dersleri takip etmelerini zora sokmuştur. Başaran vd. (2021) yaptıkları çalışmanın bulguları arasında uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin teknolojik aletleri kullanmada zorlandıkları ve uzaktan eğitimde kullanılan bazı programların kullanım dilinin İngilizce olmasından kaynaklı sorunlar yaşadıkları yer almaktadır.

Uzaktan eğitimde öğretmen yeterlilikleri temasının *tecrübe* alt temasına ilişkin bulgularda, yaşça büyük öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde teknolojik

aletleri kullanma konusunda zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra kendini sürekli geliştiren, teknolojiyi yakından takip eden kıdemli öğretmenlerin ise teknolojik aletleri kullanmada sorun yaşamadıklarını ve bu sürece çabuk uyum sağladıkları görülmüştür. Akyavuz & Çakın (2020) tarafından yapılan çalışma sonuçlarına göre; öğretmen tecrübesizliği, teknik yetersizlik, bilgi eksikliği, planlama yetersizliği gibi benzer bulgular araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir.

Uzaktan eğitimde öğretmen yeterlilikleri temasının *sistem* alt temasına ilişkin bulgularda, uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin hizmet içi eğitiminin yeterli seviyede olmadığı, verilen eğitimlerin sürecin içeriğini tam olarak yansıtmadığı ifade etmişlerdir. Özellikle ortaöğretim düzeyinde eba platformundaki içeriklerin yetersiz olması ve bazı meslek derslerinin konularının ebada hiç yer almaması öğretmenleri ve öğrencileri olumsuz yönde etkilemiştir. Bazı kırsal kesimlerde görev yapan öğretmenler bulundukları bölgelerdeki teknolojik altyapının yetersizliği veya hiç olmaması nedeniyle uzaktan eğitim sürecindeki derslere katılım gösterememişlerdir. Bazı öğretmenler ders işlemek için şehir merkezlerine seyahat etmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin derslere katılım motivasyonunu oldukça düşürmüştür. Doğan & Koçak (2020) uzaktan eğitim sürecinde kullanılan EBA platformu hakkında öğretmenlerin görüşlerini inceledikleri çalışmada, öğretmenlerin uzaktan eğitimde EBA platformunun altyapı yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin yeterli düzeyde hizmet içi eğitim almadığı ve bazı öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine uyum sağlama konusunda sıkıntılar yaşadıkları, teknolojik becerilerini arttırmak için eğitim verilmesi gerektiği belirtilmiştir (Yıldırım, 2020).

Uzaktan Eğitimin Olumlu Yönleri Temasına İlişkin Sonuçların Değerlendirilmesi

Uzaktan eğitimin olumlu yönleri temasının *teknoloji* alt temasına ilişkin bulgularda, bazı öğretmenler uzaktan eğitimin en olumlu yönlerinden birinin teknolojik imkanları oldukça verimli bir şekilde kullanabilme imkânı sağlaması olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle de kendini teknoloji konusunda geliştirmiş ve teknolojiyi takip eden öğretmenler uzaktan eğitim sürecindeki uyum aşamasını çok rahat bir şekilde geçirmişlerdir. Bu imkanları kullanabilmek için Millî Eğitim

Bakanlığı'nın gerekli şartları sağlamak amacıyla ellerinden geleni yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bakanlık bu konuda birçok bölgede uzaktan eğitim için gereken altyapıyı ve teknolojik alet teminini sağlamaya çalışmıştır. Uzaktan eğitimin bir diğer olumlu yönü ise teknoloji sayesinde birçok bilgiye rahat bir şekilde ulaşabilme imkânı sağlamasıdır. Barış & Çankaya, (2016) tarafından yapılan çalışmada uzaktan eğitimde teknolojinin kullanımıyla birlikte derslerin daha verimli bir şekilde işlenebileceğini ve yüz yüze eğitime göre içerik yönünden çok daha fazla gelişmiş olduğunu vurgulamışlardır.

Uzaktan eğitimin olumlu yönleri temasının *diğer* alt temasına ilişkin bulgulara, uzaktan eğitimin pandemi sürecinde hastalığın yayılmasını engellemek ve bu süreci olabildiğince hızlı atlatmak adına çok önemli olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda uzaktan eğitim yüz yüze eğitimin alternatifi olarak kullanılabilecek bir düzeye getirilebilecek bir sistemdir. Uzaktan eğitimde teknolojinin de derslerde aktif kullanımıyla beraber derslerin zengin bir içeriğe sahip olması sağlanmıştır. Bazı öğretmenler de uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimdeki yoklama ve sınıf hakimiyetini sağlamak gibi derslerin zamanından çalan faaliyetlerin en aza indirgendiğini ve bu sayede dersler için zamanı daha verimli kullanabildiklerini vurgulamışlardır. Özgöl, Sarıkaya ve Öztürk (2017) yaptıkları çalışmada uzaktan eğitimin avantajlarının fazla olduğunu, dersleri tekrar edebilme fırsatının olduğunu ve uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime bir alternatif sağladığını ifade etmişlerdir.

Uzaktan Eğitimin Olumsuz Yönleri Temasına İlişkin Sonuçların Değerlendirilmesi

Uzaktan eğitimin olumsuz yönleri temasının *altyapı* alt temasına ilişkin bulgulara, uzaktan eğitimde başta gelen sorunlardan birinin internet ve teknolojik alet eksikliği olduğu görülmüştür. Birçok öğrencinin evinde internet altyapısının olmaması derslere katılımı büyük oranda azaltmıştır. Bazı öğrenciler ise internet altyapısına sahip olmasına rağmen telefon, tablet, bilgisayar gibi teknolojik aletlere ulaşamadığı için derslere katılım gösterememiştir. Uzaktan eğitim sırasında yaşanan elektrik kesintileri ve teknolojik arızalar derslerin verimini oldukça düşürmüştür. Sezgin & Fırat (2020), Başaran, Doğan, Karaoğlu & Şahin (2020), Can (2020), Demir, Doğan & Yavaş (2021) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında da teknik altyapının yetersizliği, internete erişim sıkıntısı, her evde internet ve teknolojik alet olmamasından kaynaklı fırsat eşitsizliği, derse aktif katılamama gibi alt yapı konusunda benzer olumsuzlukların olduğu belirtilmiştir.

Uzaktan eğitimin olumsuz yönleri temasının *iletişim* alt temasına ilişkin bulgulara, uzaktan eğitimde beden dilinin yeteri kadar kullanılamamasından dolayı iletişimde birçok sıkıntı yaşanmıştır. Yüz yüze eğitimde kullanılan jest ve mimiklerin, göz teması kurmanın, öğrenciyle karşılıklı konuşabilmenin sağladığı faydalar uzaktan eğitimde en az düzeyde kalmıştır. Bu durum öğretmen-öğrenci ilişkisini ve özellikle öğretmenlerin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemiştir. Kargın, T. ve Karataş, A. (2021a) tarafından yapılan araştırmada uzaktan eğitimde özellikle küçük yaşlardaki öğrencilerle beden diliyle iletişim kuramadıklarından dolayı öğretme güçlüğü yaşadıklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimde dersler her ne kadar kameralı işlense de yüz yüze eğitimde olan beden dilinin yeterince kullanılmadığını ve derslerin işlenmesinde sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Uzaktan eğitimin olumsuz yönleri temasının *aile* alt temasına ilişkin bulgulara, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derslere katıldıkları aile ortamı hakkında öğretmenlerin yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Bazı ailelerdeki öğrenci sayısının fazla olması ve teknolojik aletlerin yeterli olmaması öğrencilerin aynı anda derslere katılımını imkânsız kılmıştır. Bununla birlikte ailesinde hasta bireyleri olan öğrencilerin uzaktan eğitimdeki derslere katılmaları konusunda sıkıntılar yaşanmıştır. Gündoğdu (2021) tarafından yapılan çalışmada da öğrencinin uzaktan eğitime uyum sağlayabilmesi için ailenin gerekli desteği vermesi gerektiğini ifade etmiştir. Bazı ailelerdeki teknolojik alet sayısının yeterli düzeyde olmasının ve ailedeki sosyal ortamın derslere katılıma uygun olmasının şart olduğunu vurgulamıştır.

Uzaktan Eğitimi Daha Verimli Kılmak İçin Öneriler Temasına İlişkin Sonuçların Değerlendirilmesi

Uzaktan eğitimi daha verimli kılmak için öneriler temasının *öğrenci motivasyonu* alt temasına ilişkin bulgulara, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derse katılımını arttırmak için çeşitli yollar denenmiştir. Bazı öğretmenler öğrencilerin derse devamını sağlamak amacıyla dersleri daha eğlenceli hale getirerek oyunlar oynatmışlardır. Bazı öğretmenler de derslere sürekli katılım gösteren öğrencilere yüksek not vereceğini söyleyerek katılımı arttırmaya çalışmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin psikolojilerinin bozulduğu zamanlar olmuştur. Öğretmenler bu durumu önlemek amacıyla öğrencilerle tek tek

iletişime geçip psikolojik destek sağlamışlardır. Bozkurt (2020) yaptığı çalışmanın sonuçlarında ilkökul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitimde sorumluluk alabilmeleri için derslere iyi motive edilmeleri gerektiğini ifade etmektedir.

Uzaktan eğitimi daha verimli kılmak için öneriler temasının *uzaktan eğitim hakkında bilinçlendirme* alt temasına ilişkin bulgularda, uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin bilinçlendirilmesi konusuna değinilmiştir. Bu süreçte tek yükümlünün öğretmenler olmadığı öğrencilerin ve velilerin de uzaktan eğitim hakkında bilgi sahibi olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda velilerin de öğrencileri uzaktan eğitimde derse katılım konusunda denetlemeleri ve onları yönlendirmeleri gerekmektedir. Aynı şekilde öğrencilerin derslere devam etme konusunda sorumluluk sahibi olması teşvik edilmelidir. Kızıldaş & Özdemir (2021) yaptıkları çalışmada uzaktan eğitim sürecinde veli ile iş birliği içine girilmeden uzaktan eğitimde başarıya ulaşmanın oldukça zor bir durum olduğunu ve velilerin öğrencileriyle birlikte süreci yönetmeleri gerektiğini belirtmesi araştırmamızın sonucuyla örtüşmektedir.

Uzaktan eğitimi daha verimli kılmak için öneriler temasının *diğer* alt temasına ilişkin bulgularda, uzaktan eğitim sürecinde belirli bir standardın sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Öğrencilerin eşit şartlarda derslere katılabilme olanağının sağlanması, her öğrenciye uzaktan eğitim için gerekli ekipmanların ve altyapının temin edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte uzaktan eğitimde geçerli ve güvenilir bir ölçme değerlendirme sisteminin temellerinin oluşturulması ve bu sistemin tüm kademelerde uygulanabilir bir hale getirilmesi uzaktan eğitimin kalitesini etkileyen önemli faktörlerden birisidir. Alanyazın incelendiğinde uzaktan eğitim ders materyallerinin içerik ve kalite açısından yeterli hale getirilmesi ve konunun uzmanları olan bir komisyon tarafından denetime tabii tutulması gerekmektedir (Gürer, Tekinarslan & Yavuzalp, 2016).

Uzaktan Eğitimde MEB'in Uygulamaları Hakkındaki Görüşler Temasına İlişkin Sonuçların Değerlendirilmesi

Uzaktan eğitimde Millî Eğitim Bakanlığı'nın uygulamaları hakkında görüşler temasının *prosedür* alt temasına ilişkin bulgularda, uzaktan eğitim sürecinde bakanlık tarafından alınan kararların sürekli değişikliğe uğraması okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerde kafa karışıklığına sebebiyet vermiştir.

Ayrıca alınan kararların resmî kurumlara iletilmeden medya aracılığıyla kamuoyuna duyurulması okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Çünkü daha okul yöneticisinin ve öğretmenin resmi olarak bilgi sahibi olmaması sebebiyle veliye ve öğrenciye açıklama yapmakta sorunlar yaşanmışlardır. Özdoğru (2021) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında da uzaktan eğitim sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı'nca alınan kararların sürekli değişikliğe uğradığı, kararların açık bir şekilde ifade edilmediği ve uygulayıcılara geç gönderildiği gibi benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Uzaktan eğitimde Millî Eğitim Bakanlığı'nın uygulamaları hakkında görüşler temasının *altyapı* alt temasına ilişkin bulgulara, bakanlığın daha önceden kurmuş olduğu eba platformu uzaktan eğitim sürecinde daha işlevsel hale getirilmiştir. Bu sayede uzaktan eğitimin başladığı ilk günlerde her ne kadar bazı aksaklıklar yaşanmış olsa da genel olarak bakıldığında bakanlığın bu altyapısının oldukça donanımlı olduğu görülmüştür. Eba uygulamasında aynı anda yüz binlerce öğrencinin çevrimiçi olarak derslere katılabilesinin sağlanması bunun en güçlü örnekleri arasındandır. Her ne kadar eba uygulaması uzaktan eğitim sürecinde başarılı bir performans sergilemiş olsa da özellikle kırsal bölgelerde yaşayan öğrenciler için donanım ve altyapı eksikliği bu başarıya gölge düşürmüştür. Kuyubaşoğlu ve Kılıç (2019) yaptıkları araştırmalarında; Türkiye'de uzaktan eğitimde kullanılan platformlardan başta gelen EBA platformu sayesinde öğrencilerin kolay bir şekilde bilgiye ulaşabildiklerini, EBA uygulamasının öğrenmeyi kolaylaştırdığını, öğretmenler için işlevsel bir platform olduğunu ifade etmişlerdir. EBA kullanılımasının hem öğrenciler hem de öğretmenler için olumlu sonuçlar sağladığı yapılan diğer araştırmalarla da örtüşmektedir (Çiftçi, Taşkaya & Alemdar, 2012).

Uzaktan eğitimde Millî Eğitim Bakanlığı'nın uygulamaları hakkında görüşler temasının *eğitim* alt temasına ilişkin bulgulara, uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin sürece uyum sağlamaları için hızlı bir şekilde çevrimiçi hizmet içi seminerler düzenlemesi, esnek ders saatlerini uygulamaya koyması bakanlığın gerçekleştirdiği önemli çalışmalardandır. Bunun yanı sıra bakanlığın uzaktan eğitim sürecinde öğrenim gören öğrencilerin aileleri hakkında yeterli bilgiye sahip olamaması bu süreçte bazı aksaklıkların yaşanmasına neden olmuştur. Arık (2020) yaptığı çalışmada EBA ve kullanımı ile ilgili tüm bilgilerin EBA'nın web sitesinde

yer aldığını ve bu sayede isteyen öğretmenlerin kendini rahatça geliştirebileceğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra Karatepe, Küçükgençay ve Peker, (2020) öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimin yeterli düzeyde olmadığını, öğretmenlerin ders içeriği planlama ve hazırlama konusunda sıkıntılar yaşadığını araştırmalarında vurgulamışlardır. Kargın ve Karataş (2021b) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin uzaktan eğitim platformlarını kullanabilme konusunda hizmet içi eğitim almadıklarını ve daha sonraki süreçte kendi kendilerine öğrenmek zorunda kaldıklarını ifade etmiştir.

Uzaktan Eğitimde Eğitim Yönetiminin Kalitesini Etkileyen Faktörler Temasına İlişkin Sonuçların Değerlendirilmesi

Uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörler temasının *öğrenciye ilişkin faktörler* alt temasına ilişkin bulgularda, öğrencilerin derse katılım noktasında kayıtsız kalmaları, çevrimiçi derslerde ders dışındaki uygulamalarla vakit geçirmeleri, öğrencinin pandemi sürecinin getirdiği psikolojik sorunlarla başa çıkamaması, öğrencilerin hem arkadaşlarıyla hem de öğretmeniyle yüz yüze iletişiminin olamaması ve motivasyon düşüklüğü uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen önemli faktörlerin başında gelmektedir. Demir ve Kale (2020) yaptıkları çalışmada uzaktan eğitimde öğrenciye ulaşmanın kolay olmadığını, öğrencilerin sürekli bilgisayar, telefon gibi aletlerle uğraştığı için teknoloji bağımlılığı oluştuğunu ve öğrencilerin motivasyonunun düştüğünü ifade etmesi araştırmamızın bulgularıyla örtüşmektedir.

Uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörler temasının *öğretmene yönelik faktörler* alt temasına ilişkin bulgularda, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimdeki jest mimik, öğrenci teması, öğrenci öğretmen iletişiminden yoksun olması öğretmen motivasyonunu oldukça düşürmüştür. Özellikle sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinde öğrencilerine yeterince rehberlik yapamaması, öğrencilerin sorunlarıyla özverili bir şekilde ilgilenememesi öğretmenlik mesleğinin kutsallığına gölge düşürdüğü ve eğitim yönetiminin kalitesini olumsuz etkilediği fikrini akıllara getirmiştir. Bazı öğretmenlerin teknolojik alet eksikliklerinden kaynaklanan öğrenme güçlüklerini gidermek için kendi imkanlarıyla farklı çevrimiçi sınıflar ve öğrenme ortamları oluşturdukları elde edilen bulgulardan anlaşılmaktadır. Bu oluşturulan çevrimiçi sınıflar ve öğrenme ortamları eğitim yönetiminin kalitesini olumlu yönde etkilemiştir. Gürer,

Tekinarslan ve Yavuzalp, (2016) tarafından yapılan çalışmada yüz yüze eğitimde öğrencilerle göz temasının olması, öğrencilerle bire bir diyalog kurulabilmesi, öğrencilerin sınıf içindeki bireysel durumlarının rahatça gözlemlenebilmesi imkânı mevcut iken uzaktan eğitimde öğrenci ile göz teması kurulamadığı ve rahatça iletişime girilemediği için öğretmenlerin ve öğrencilerin pasif kaldıklarını belirtmesi araştırmamızı destekler niteliktedir.

Uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörler temasının *altyapıya ilişkin faktörler* alt temasına ilişkin bulgulara, uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimin kalitesini etkileyen faktörlerden en önemlilerinden birinin teknolojik altyapı olduğu vurgulanmıştır. Uzaktan eğitime katılan birçok öğrencinin teknolojik altyapı ve donanımdan yoksun olması, eğitim platformlarına sağlıklı bir şekilde erişememesi uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini olumsuz yönde etkilemiştir. Demir, Doğan ve Yavaş (2021) tarafından yapılan çalışmada uzaktan eğitimin kalitesini etkileyen internete erişim sorunları, teknik altyapının yeterli olmaması, teknolojik alet eksikliği, fırsat eşitsizliği, derse katılımın azlığı gibi benzer bulgulara ulaşılması araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir.

Uzaktan eğitimde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörler temasının *çevreyle ilgili faktörler* alt temasına ilişkin bulgulara, ailenin sosyoekonomik durumu, aile bireylerinin sağlık durumu, velilerin uzaktan eğitim konusu hakkında bilinçlendirilmesi ve bununla birlikte velilerin uzaktan eğitimin denetimi noktasında bizzat görev üstlenmesi bu süreçte eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörler içerisinde yer almıştır. Kavuk ve Demirtaş, (2021) yaptıkları çalışmada velilerin çocuklarına kopya vermek gibi bilinçsiz davranışlarda bulunmalarının öğretmenler için sorun oluşturduğunu belirtmişlerdir.

Öneriler

Aşağıda politika yapıcılar ve uygulayıcılara, araştırmacılara ve çalışmanın kuramsal boyutuna ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Politika Yapıcılara ve Uygulayıcılara Öneriler

Uzaktan eğitim sürecinde ve tekrardan oluşabilecek bir uzaktan eğitim durumunda Millî Eğitim Bakanlığı, okul yöneticileri ve öğretmenler krize karşı ön

hazırlık yapmada, olası tüm senaryoları düşünmede ve ona göre plan hazırlamada, o süreci en az hasarla geçirebilecek şekilde yönetmede ve daha sonrasında neler yapılabileceğini düşünmede başrol oynamaktadırlar. Bu nedenle yaşanan bu uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetiminin tüm detaylarıyla tekrardan gözden geçirilip yaşanan olumsuzlukların tekrardan yaşanmaması, gerekli altyapı ve teknolojik alet eksikliklerinin giderilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalar yapılırken süreci bizzat yaşayan okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerden oluşan bir komisyon kurularak komisyonun görüşlerinin de göz önünde bulundurulması önerilir.

Eba ve diğer uzaktan eğitim uygulamalarının kullanımının yaygınlaştırılması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Öğretmen ve öğrencilerin yanı sıra velilerin de bu uygulamaları kullanabilmesi için eğitimlerin planlanması ve velilerin de uzaktan eğitim sürecine dahil edilmesi gerekmektedir.

Kırsal bölgelerde eğitim gören öğrencilerin uzaktan eğitimden aktif bir şekilde faydalanabilmesi için o bölgelerdeki yerel yönetimlerden destek alınarak gezici eba sınıfları oluşturulması önerilir. Bunun neticesinde eğitimde yaşanan sosyal adaletsizliğin bir nebze de olsa önüne geçilebilir.

Araştırmacılara Öneriler

Hatay il sınırları içinde yapılan bu araştırma farklı illerde ve Türkiye genelinde yapılarak daha genellenebilir sonuçlara ulaşmaya çalışılabilir. Bu araştırma İskenderun ilçesine bağlı ilkököl, ortaokul ve lise düzeyinde eğitim veren devlet okullarında yapılmıştır. Araştırma özellikle uzaktan eğitim sürecinde çok fazla sıkıntılar yaşayan sadece küçük yaş gruplarının dahil olduğu temel eğitim kurumları olan anaokulu ve ilkökullarda yapılabilir.

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimi hakkındaki görüşlerini incelediğimiz bu araştırmaya veli ve öğrenciler de dahil edilebilir. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan bu araştırma karma veya nicel yöntemlerle farklı bir açıdan ele alınabilir.

Politika yapıcılara ve araştırmacılara önerileri maddeler halinde şu şekilde sıralayabiliriz:

- İnternet altyapısı geliştirilerek özellikle taşradaki öğrencilere internet hizmeti ulaştırılabilir.
- Her kademedeki öğrencilere bilgisayar-internet imkânı sağlanarak öğrencilerin derse katılımları artırılabilir.
- Ölçme – değerlendirme faaliyetlerinden gerçekçi sonuçlar elde edilebilmek için eğitim sürecinin değerlendirilmesi yapılabilir.
- Farklı kademelerdeki (ilkokul, ortaokul, lise) öğrencilerin derse katılım, dikkat ve algı düzeyleri de dikkate alınarak kademeler arasındaki farkı en aza indirecek tedbirler alınabilir.
- Uzaktan eğitimde kullanılan sistemlerin (eba, zoom, google meets vs.) kullanımına yönelik hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenebilir.
- EBA'daki materyaller etkileşimli materyallerle ve uygulamalı derslere yönelik hazırlanacak videolarla desteklenerek uzaktan eğitimin etkililiği artırılabilir.
- Güvenli ve hızlı bir uzaktan eğitim süreci sağlamak için yerli ve milli bir canlı ders yazılımı geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adem, M. (1981). *Eğitim Planlaması, Kavramlar, Yöntemler, Teknikler*. Ankara: A. Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Araştırmaları Merkezi.
- Akat, M., & Karataş, K. (2020). Covid-19 Pandemisinin Toplum Psikolojisine Etkileri ve Eğitime Yansımaları. *Turkish Studies*, 15(4), 1-13.
- Akdağ, M. (2001). *Halkla İlişkiler ve Kriz Yönetimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akkan, B. (2020). *Kovid-19'un Çocuklar Üzerinde Etkisi ve Çocuk Odaklı Sosyal Politikalar, Tesev Değerlendirme Notları*. Aralık 12 2020 tarihinde <https://www.tesev.org.tr> adresinden alındı.
- Aktaş, Ö., Büyüктаş, B., Gülle, M., & Yıldız, M. (2020). Covid-19 Virüsünden Kaynaklanan İzolasyon Günlerinde Spor Bilimleri Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Karşı Tutumları. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-9.
- Aktürk, E. (2018). *İşçi Sınıfı Topluluklarında Toplumsal Hareketlilik ve Mesleki Özlemler: Karaman Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akyavuz, E. K., & Çakın M. (2020). Covid-19 Salgının Eğitime Etkisi Konusunda Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Turkish Studies Dergisi*, 15(4), 723-737.
- Akyüz, E. (1981). *Eğitim Hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Alağaçalı, S. (2006), “*Kriz ve Afet Yönetimi Türkiye Örneği*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Ali, İ. A., & Abdalla, M. S. (2017). Educational Management, Educational Administration and Educational Leadership: Definitions and General Concepts. *SAS Journal of Medicine*, 326-329.
- Ally, M. (2004). Foundations of Educational Theory For Online Learning. *Theory and Practice of Online Learning*, 2, 15-44.
- Alkan, C. (2011). *Açıköğretim: Uzaktan eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Alkan, C. (1981). *Açıköğretim: Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

- Aras, N. (2013). *Okul Müdürlerinin Sahip Olduğu Okul Liderliği Standartlarına İlişkin Öğretmen Algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arık, B. M. (2020, Mart 24). *Türkiye’de Koronavirüsün Eğitime Etkileri-II, Uzaktan Eğitim Nasıl Olacak ve Bu Süreçte Neler Dikkate Alınmalı?* <https://www.egitimreformugirisimi.org/turkiyede-koronavirusun-egitime-etkileri->
- Arslan, K., Arı, A., G., & Kanat, M.H. (2021). Covid-19 Sürecinde Verilen Uzaktan Eğitim Hakkında Veli Görüşleri. *Ulak Bilge Dergisi*, 57(9), 192-206.
- Atak, M. & Atik, İ. (2007). Örgütlerde Sürekli Eğitimin Önemi ve Öğrenen Örgüt Oluşturma Sürecine Etkisi. *Journal of Aeronautics and Space Technologies*, 3(1), 63-70.
- Aydın G. Ç. (2020). Covid-19 Sürecinde Öğretmen. *Tedmem*. <https://tedmem.org/covid-19/covid-19-salginisurecinde-ogretmenler>.
- Aydın, M. (2014). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aypay, A. (2015). *Eğitim Politikası*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Aztekin, B. (2020). *Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ‘na yönelik farkındalık düzeyleri ve tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bal, H. & Boz, M. S., (2017). *EBA’nın Kullanılabilirlik Düzeyinin Ölçülmesi*. https://yegitek.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/06103543_SERPY_LhYLYA_HOCA.pdf adresinden erişilmiştir.
- Baltimore, S. R. (1988). *The Characteristics and Theoretical Orientations of The Knowledge Base of Educational Administration in Journal Articles, 1965-1987: A Content Analysis. (Unpublished master’s thesis)*. University of Cincinnati, USA.
- Barış, M., Çankaya, P. (2016). Akademik Personelin Uzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşleri, *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 99-413.
- Başaran, İ. E. (2006). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Ekinoks.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. *AJER - Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397
- Başaran vd. (2021), Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlerin Teknoloji Kullanım Durumlarının İncelenmesi, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 17(37), 4621-4645
- Beycioğlu, K., Kesik, F., & Kondakçı, Y. (2014). *Eğitim Yönetiminde Güncel Tartışmalar*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Bilgiç, H.G. & Tüzün, H. (2015). Yükseköğretim Kurumları Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Programlarında Yaşanan Sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 26-50.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Süreci ve Pandemi Sonrası Dünyada Eğitime Yönelik Değerlendirmeler: Yeni Normal ve Yeni Eğitim Paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Bozkurt, M., Önder, E. & Topçuoğlu Ünal, F. (2021). Türkiye’de Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılmış Çalışmaların Alanlara Göre Dağılımı. *Çukurova Araştırmaları*, 7(2), 194-206.
- Bursalıoğlu, Z. (1977). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (1999). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bursalıoğlu, Z. (2010). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bursalıoğlu, Z. (2012). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bursalıoğlu, Z. (2014). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama*. (On İkinci Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bush, T. (1999). Crisis or Crossroads? The Discipline of Educational Management in The Late 1990. *Educational Management & Administration*, 27(3), 239-252.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (21. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Can, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları. *AUAd*, 6(2), 11-53.
- Can, H. (1998). *Organizasyon ve Yönetim*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Casey, B. D. M. (2008). The Historical Development of Distance Education Through Technology. *Tech Trends*, 52(2), 45–51.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (M. Bütün & S. B. Demir Çev.) Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Culbertson, J. A. (1988). Antecedents of The Theory Movement. *Educational Administration Quarterly*, 17(1), 25-47.

- Çakın, M., & Külekçi Akyavuz, E. (2020). The Covid-19 process and its reflection on education: An analysis on teachers' opinions. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186.
- Çakırtaş, K. (2021). *Covid-19 Krizinde Kaos Kuramının Eğitim Yönetimi Uygulaması: Van Yüüncü Yıl Üniversitesi ve Bingöl Üniversitesi karşılaştırmalı örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bingöl: Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çayak, S. (2021). Covid-19'un Eğitim Sürecine Etkileri: Karantina Günlerinde Veli Olmak. *International Journal of Eurasia Social Sciencs*, 12(44), 204-229.
- Çelik, V. (2013). *Eğitimsel Liderlik*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çelik, H., Baykal N. B., & Kılıç, H. N. (2020). Nitel Veri Analizleri ve Temel İlkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi* 8(1), 379-406.
- Çelik, Z., & Şahin, S. A. (2020). *Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Eğitimsel Eşitsizliklerin Yeniden Üretimi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları.
- Çelikten, M. (2006). Okul Kültürünün Şekillendirilmesinde Müdürün Roller. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 31(140), 56-61.
- Çiftçi, S., Taşkaya, S. M., & Alemdar, M. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Fatih Projesine İlişkin Görüşleri. *11. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (USOS)*. Rize.
- Dembowski, F. L. (2008). Educational administration: The roles of leadership and management. National Council of Professors of Educational Administration. 1-170.
- Demir, E.; Doğan, M. & Yavaş, M. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde İlkokullarda Eğitim Öğretim Gören Dezavantajlı Öğrencilerin Eğitime Erişim Ve Akademik Başarı Durumları: Karaman İlinde Sınıf Öğretmenlerine Yönelik Bir Araştırma, *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 7(47), 1575-1592.
- Demir, S. & Kale M. (2020). Öğretmen Görüşlerine Göre, Covid-19 Küresel Salgını Döneminde Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitim Sürecinin Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 15(8), 3445-3470.
- Demiray, U. & Adıyaman, Z. (2002). *Kuruluşunun 10. Yılında Açıköğretim Lisesi İle İlgili Çalışmalar Kaynakçası*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Duman, Ç. (2021). Pandemi Sürecinde Okul Yönetimine İlişkin İdareci Görüşleri. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 181-194
- Enfiyeci, T., & Filiz, Büyükalan S. (2019). Uzaktan Eğitim Yüksek Lisans Öğrencilerinin Topluluk Hissinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *TÜBAV Bilim Dergisi*.

- Ensari, H., & Gündüz, Y. (2006). *İlköğretim Okullarında Yönetim ve Kalite*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ensari, H., DüNDAR, S., Asan, T. & Parlar, H. (2009). *Ne ve Niçin Tartışmaları I: Eğitim Yönetimi Denetimi Teftişi ve Planlaması Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans ve Doktora Program İçeriklerine İlişkin Yurt İçi Taramayla Öneri Havuzu Oluşturma Çalışması*. Denizli Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 14-15 Mayıs 2009'da sunuldu, *IV. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiriler Kitabı*, Ankara: Anı Yayıncılık, 170-183.
- Erdoğan, İ. (2006). *Eğitim ve Okul Yönetimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Erfidan, A. (2019). *Derslerin Uzaktan Eğitim Yoluyla Verilmesiyle İlgili Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşleri: Balıkesir Üniversitesi örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ergen, H. (2013). Türkiye’de Eğitimde Planlama Yaklaşımları ve Kullanılan Eğitim Göstergeleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 151-167
- Evers, C. W., & Lakowski, G. (1996). Science in Educational Administration: A Postpositivist Conception. *Educational Administration Quarterly*, 32 (3), 379-402.
- Gelişli, Y. (2015). Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yetiştirme Uygulamaları: Tarihçe ve Gelişim. *Journal of Research in Education and Teaching*, 4 (3), 313-320.
- Genç, S.Z., Engin, G. ve Yardım, T. (2020). Pandemi (Covid-19) Sürecindeki Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Lisansüstü Öğrenci Görüşleri, 134-158.
- Göksoy, S. (2018). Eğitimde Etkililiğin Artırılabilmesi İçin Sistem Modelinin Okul ve Öğrenme Ortamına Uyarlanabilirliği. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 3(3), 1-15.
- Greenfield, T. B. (1974). Theory in The Study of Organizations and Administrative Structures: A New Perspective. *In Paper Presented at The Annual Meeting of the International Intervisitation Programme on Educational Administration*.
- Greenfield, T. B. (1986). The Decline and Fall of Science in Educational Administration. *Interchange*, 17(2), 57-80.
- Güler, Ç. (2020). Uzaktan Eğitimde Öğrenmeyi Yaklaştırmak. F. Tunhan, & H. İ. Özok (Der), *Pandemi ve Eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gündoğdu S. (2021), Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Uyguladıkları Aile Katılım Çalışmalarının İncelenmesi, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(35), 1851-1874.

- Gündüz, F. (2020). Türkiye'nin Koronavirüs (Kovid-19) Salgını İle Sınava: Güvenli Gelecek İnşası Çalışmaları ve Kamuoyu Algısı. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 447-467.
- Güney, S. (2012). *Liderlik*. Ankara: Nobel Akademik Yayınlar.
- Gürer, M., D., Tekinarsan, E. & Yavuzalp, N. (2016). Çevrimiçi Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 7(1), 47-78.
- Güven, S. (2020). Yeni Koronavirüs Hastalığının Toplumsal Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme. *TRT Akademi Dergisi Kovid-19 Yayıncılığı*, 6(10), 90-97.
- Horzum, B. (2003). *Öğretim Elemanlarının İnternet Destekli Eğitime Yönelik Düşünceleri (Sakarya Üniversitesi Örneği)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi: Sakarya
- Hoy W. K. & Miskel C. G. (2015). *Eğitim Yönetimi Teori, Araştırma ve Uygulama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- İlgar, L. (2005). *Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- İlgar, L. (2000). *Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- İşman, A. (2008). *Uzaktan Eğitim*. Pegem Akademi.
- Jasper, M. A. (1994). Issues in Phenomenology For Researchers of Nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 19, 309- 314.
- Karacaoğlu, M. Ö., Karakuş, N., Esendemir, N., & Ucuzsatar, N. (2021). Uzaktan Eğitim Üzerine Bir Araştırma: Türkçe Öğretmenleriyle Mülakatlar. *International Journal of Language Academy*, 36, 124-144.
- Karatepe, F., Küçükgencay, N., & Peker, B. (2020). Öğretmen Adayları Senkron Uzaktan Eğitime Nasıl Bakıyor? Bir Anket Çalışması, *Uluslararası Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(53), 1262-1274.
- Kargın, T. & Karataş, A. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Gözünden Küresel Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitim Aracılığıyla İlk Okuma Yazma Öğretimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1264-1284.
- Kavuk, E. & Demirtaş, H. (2021). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Yaşadığı Zorluklar. *E-International Journal of Pedandragogy (e-ijpa)*, 1(1), 55-73.
- Kaya, Y. K. (1984). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Kaya, Y. K. (1996). *Eğitim yönetimi: Kuram ve Türkiye'deki Uygulama (6.Baskı)*. Ankara: Bilim Yayınları.

- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Kaymaz, A. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde Değişen İş Yükü ve Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)*, 1(1).
- Kıngır, S., & Şahin M. (2005). Örgütsel Davranış Boyutlarından Seçmeler. M. Tikici (Der.), *Yönetici ve Liderlik*, 378-400. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kırık, A. M. (2015). Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye’deki Durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, (21), 73–94.
- Kızılcılık, S. (2013). *Frankfurt Okulu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kızıldaş Y. & Özdemir E. (2021), Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecine Yönelik Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(80), 1897-1914.
- Koçoğlu, E. Kalın, Ö.U., Tekdal, D., & Yiğen V. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Türkiye’deki Eğitime Bakış. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(65), 2956-2966.
- Kuyubaşoğlu, M., & Kılıç, F. (2019). Ortaokul Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Eğitimde Bilişim Ağı (EBA) Kullanım Düzeylerinin İncelenmesi. *İleri Eğitim Çalışmaları Dergisi (Journal of Advanced Education Studies)*, 1(1), 32-52.
- Külekçi, E. & Çakın, M. (2020). Covid-19 Salgınının Eğitime Etkisi Konusunda Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 723-727.
- MEB, (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri*. Millî Eğitim Bakanlığı. <http://oygm.meb.gov.tr/meb>. adresinden alındı
- Mercan, A. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim ile İlgili Görüşleri ve Hazırbulunuşlukları: Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Örneği* (Master's thesis), Afyon.
- Merriam, S.B. (2018). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev. Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Metin, M., Gürbey, S. & Çevik, A. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitime Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 66-89.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). Bazı Eğitim Faaliyetlerinin Durdurulması. *Resmi Yazı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü.
- Moore, M.G. & Kearsley, G. (2005). *Distance Education A Systems View*. Thomson Wadsworth.
- Mshvidobadze, T., & Gogoladze, T. (2012). About web-based distance learning. *International Journal of Distributed and Parallel Systems (IJDPS)*, 3(3), 133-143.

- Murphy, J., Vriesenga, M., & Storey, V. (2007). Educational Administration Quarterly, 1979-2003: An Analysis of Types of Work, Methods of Investigation, and Influences. *Educational Administration Quarterly*, 43(5), 612-628.
- Neuman, W.L. (2014). *Social Research Methods: Qualitative And Quantitative Approaches*. Essex: Pearson Education Limited.
- Northouse, P. G. (2014). *Liderlik Kuram ve Uygulamalar* (Çev. C. Şimşek). İstanbul: Sürat Üniversite Yayınları.
- Ocak, Y. (2006). *Ortaöğretim Okullarında Kriz Yönetimi: Edirne Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Okçu, D. (2007). Eğitim Hakkı ve Tarihsel Gelişimi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 45-59.
- Olgun, H. B. (2019). *Türkiye’de Çağdaş Görsel Sanat Piyasasının Dinamikleri Üzerine Nitel Bir Çalışma*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Oplatka, I., & Arar, K. (2016). The Field of Educational Administration as an Arena of Knowledge Production: Some Implications for Turkish Field Members. *Research in Educational Administration and Leadership* 1(2), 161-186.
- Örücü, D. & Şimşek, H. (2011). Akademisyenlerin Gözünden Türkiye’de Eğitim Yönetiminin Akademik Durumu: Nitel Bir Analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(2), 167-197.
- Övür, M. (2019). *Öğretmen Adaylarının Eğitim Hukuku ile İlgili Eğitim İhtiyaçları (bir eylem araştırması)* (Yayınlanmış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özalkan, G. Ş. (2021). Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme: Pandemi Sürecinde Sosyal Bilimleri Yeniden Düşünmek. *International Social Sciences Studies Journal*, 4(Özel Sayı), 18-26.
- Özarslan, Y. & Ozan, Ö. (2014). Yükseköğretimde Uzaktan Eğitim Programı Açma Sorunsalı. XIX. Türkiye’de İnternet Konferansı, 27-29 Kasım 2014, Yaşar Üniversitesi, İzmir. <http://inet-tr.org.tr/inetconf19/bildiri/84.pdf>
- Özcan, N. (2018). Sağlık Kurumlarında Risk Yönetimi. *Journal Of Health Services And Education*, 2(1), 15-24.
- Özdağ M. (2021). *Meslek Liselerinin Covid-19 Sürecindeki Rolünün Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özer, M. (2020). Türkiye’de COVID-19 Salgını Sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Atılan Politika Adımları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1124-1129.
- Özer, M., Gençoğlu, C., & Suna E. (2020). Türkiye’de Eğitimde Eşitsizliği Azaltmak İçin Uygulanan Politikalar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 294-312.
- Özer, M., & Suna, E. (2020). *Covid-19 Salgını ve Eğitim*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.
- Özdemir, S., & Sezgin, F. (2015). Etkili Okullar ve Öğretim Liderliği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 266-282.
- Özdemir, M. (2017). Eğitim Yönetiminde Epistemik Bunalımın Arkeolojisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 23(2), 281-304.
- Özdemir, M. (2018a). Eğitim Yönetimi: Alanın Temelleri ve Çağdaş Yönelimler. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özdemir, M. (2018b). Eğitim Yönetiminde Olgu-Değer Sorunsalına İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi. *Amme İdaresi Dergisi*, 51(3), 155-172.
- Özdemir, M. (2019). Eğitim Yönetiminin Tarihsel Temelleri Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde Yeni Değerler, Eğitimde Dönüşüm*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özgöl, M., Sarıkaya, İ. & Öztürk, M. (2017). Örgün Eğitimde Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğrenci ve Öğretim Elemanı Değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2), 294-304.
- Özlem, D. (2007). *Türkiye’de Pozitivizm ve Siyaset İçinde Modernleşme ve Batıcılık*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özkalp, E., & Kirel, Ç. (2004). *Örgütsel Davranış*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Öztürk, P. (2015). *Yetişkin Eğitiminde Kullanılan Bir Çevrimiçi Öğrenme Ortamının, Çevrimiçi Öz Yeterlik Algısı ve Akademik Başarıya Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürker, Z. (2020). Covid-19 Sürecinde Uzaktan Eğitimin Eğitim Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 6(36), 1783-1791.
- Özüçelik, E. (2019). *Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Kullanımı; Uludağ Üniversitesi Örneği*. Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- Özdoğru, M. (2021). Öğretmenler Arasındaki İş Birliği: Mevcut Durum, Engeller ve Çözüm Önerileri. *Eğitim Ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori Ve Uygulama* 12 (23), 125-147
- Papa, R. (2009). *The Discipline Of Education Administration*. Crediting The Past.
- Paquette, J., Beauregard, D., & Gunter, C. (2017). Positivism as Cultural Policy: Art and Social Change in The Works of Comte and Saint-Simon. *Modern & Contemporary France*, 25(1), 15-30.
- Powar, K. B. (2005). *Management of Institutions. Planning & Management in Distance Education*, Panda, 60-68, VA: London and Sterling.
- Rüzgar, N. S. (2004). Distance Education in Turkey. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 5(2), 22-32.
- Sarı, T. & Nayır, F. (2020). Pandemi Dönemi Eğitim: Sorunlar ve Fırsatlar. *Turkish Studies Dergisi*, 15(4), 959-975.
- Sarı, E.. & Sarı, B. (2020). Kriz Zamanında Eğitim Yönetimi: Covid-19 Örneği. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 49-63.
- Sarıce, S. (2006). *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Okul Yönetiminde Karşılaştıkları Sorunlar: Esenler İlçesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarıoğlu U. S., & Uğur, U. (2014). Yöneticilik ve Liderlik Ayrımında Kişisel Farklılıkların Rolü. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 122-136.
- Samancı, N. K. (2020). *Pandemi Döneminde Öğretmen Olmak*. Ankara: Kalkınma Atölyesi Yayınları.
- Sezgin, S. & Fırat, M. (2020). Covid-19 Pandemisinde Uzaktan Eğitime Geçiş ve Dijital Uçurum Tehlikesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6 (4), 37-54 .
- Sönmez, E. D., & Cemaloğlu, N. (2020). Okullaşma Sürecinde Uzaktan Evde Eğitime Geçiş. *İnsan ve İnsan Dergisi*, 8(27), 63-82.
- Sügümlü, Ü. (2021). A Case Study on Teaching Turkish Through Distance Education. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 8(1), 174-190.
- Şekerci, M. & Aypay, A. (2009). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Yönetim Becerileri ile Grup Etkililiği Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(57), 133-160.
- Şişman, M. & Turan, S. (2002). Dünyada Eğitim ve Yöneticilerinin Yetiştirilmesine İlişkin Başlıca Yönelimler ve Türkiye İçin Çıkarılabilecek Bazı Sonuçlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 13-26.

- Şişman, M. (2004). *Öğretim Liderliği*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şişman, M. (2015). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şişman M., & Turan, S. (2005). *Eğitim ve Okul Yönetimi*. Y. Özden (Ed.).Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Taş, H. (2021). COVID-19 Pandemi Sürecinde Uygulamaya Konan Uzaktan Eğitimin Paydaş Görüşleri Bağlamında Değerlendirilmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 12(23), 23-49.
- Taymaz, H. (2013). *Eğitim Sisteminde Teftiş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tekin, H. H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(13), 101-116.
- Telli, Y.S. & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Thompson, D. P. McNamara, J. F. ve Hoyle, J. R. (1997). Job satisfaction in educational organizations: A synthesis of research findings. *Educational Administration Quarterly*, 33, 7-37.
- Thrupp, M., & Willmott, R. (2003). *Educational Management in Managerialist Times*. McGraw-Hill Education (UK). Open University Press.
- Titchen, A. & Hobson, D. (2005). *Phenomenology in Research Methods in The Social Sciences*.
- Tokuç, B., & Varol, G. (2020). Covid-19 Pandemisi ve Türkiye’de Tıp Eğitimi. *Namık Kemal Tıp Dergisi*, 8(3), 595-599.
- Tuncer, M. & Taşpınar, M. (2008). Sanal Ortamda Eğitim ve Öğretimin Geleceği ve Olası Sorunlar. *Sosyal Bilimler Dergisi*, X(1), 125-143.
- Turan, A., & Çelikyay, H. H. (2020). Türkiye’de Kovid-19 İle Mücadele: Politikalar ve Aktörler. *Uluslararası Yönetim Dergisi*, 3(1), 1-25.
- Türk Dil Kurumu (TDK) (2022). *Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü*. 26 Şubat 2022 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- Türker, A. & DüNDAR, E. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Üzerinden Yürütülen Uzaktan Eğitimlerle İlgili Lise Öğretmenlerinin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 1,(323-342)
- Uğur, S. S., & Uğur, U. (2014). Yöneticilik ve Liderlik Ayırımında Kişisel Farklılıkların Rolü. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 122-136.

- Ulaş, U. (2020). Covid-19 Sonrası Küresel Sistem: Eski Sorunlar, Yeni Trendler
Koronavirüs Sonrası Küresel Trendler. Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri
Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (Der.), *Koronavirüs Sonrası
Küresel Trendler* içinde (s. 10-17). Ankara: MATSA Basımevi.
- Unesco, (2020). COVID-19 Educational Disruption and Response,
<https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>, web adresinden 26 şubat
2022 tarihinde edinilmiştir.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- nal, F. (2020). *Salgın Döneminde Kurumsal Yönetim*. İstanbul: Türkiye Kurumsal
Yönetim Yayını.
- nal, M., & Bulunuz, N. (2020); Covid-19 Salgını Dönemi Uzaktan Eğitim
Çalışmaları ve Sonraki Süreçle İlgili Fen Bilimleri ğretmenlerinin Görüş
ve nerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 343-369.
- stner M. & Cömert M. (2008). Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve
Ekonomisi Anabilim Dalı Lisansüstü Dersleri ve Tezlerine İlişkin Bir
İnceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14(3), 497-515.
- Walker, G., & Pattison, E. (1965). Using Bronfenbrenner's Ecological Framework
to Design Support Systems for Education and Special Education: Learning
About Thought Systems. In *Special and Gifted Education: Concepts,
Methodologies, Tools, and Applications*, IGI Global, 11-31.
- Yalçınkaya, M. (2002). Açık Sistem Teorisi ve Okula Uygulanması. Gazi
niversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(2), 103-116.
- Yalın, H. İ. (2001). *ğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel.
- Yıldırım, K. (2020). İstisnai Bir Uzaktan Eğitim ğretim Deneyiminin ğrettikleri.
Alanyazın Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi, 1(1), 7-15.
- Yıldız, N. (2008). Neoliberal Küreselleşme ve Eğitim. *Dicle Üniversitesi Ziya
Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 13-32.
- Yılmaz, E., Güner, B., Mutlu, H., Doğanay, G., & Yılmaz, D. (2020); *Veli Algısına
Göre Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinin Niteliği*, Konya: Palet
Yayınları.
- Yılmaz, K. (2015). *Eğitimin Temel Kavramları*. İçinde H. B. Memduhoğlu ve K.
Yılmaz (Edt.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yolcu, H. (2015). Harmanlanmış (Karma) ğrenme ve Uygulama Esasları. *The
Journal Of Academic Social Science Studies*, y(33), 255-260.
- Yurdakul, B. (2015). *ğretim Strateji, Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Pegem
Akademi

Yücesan, B., & Özkan, Ö. (2020). Covid-19 Sürecinin Sağlık Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi. *Eurasian Journal Of Health Sciences*, 3(Covid-19), 134-139.

EKLER

Ek 1: Valilik Araştırma Onay Form

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-32889839-605.01-44483641
Konu : Bekir VURAL'ın
Araştırma İzni

27.02.2022

VALİLİK MAKAMINA

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Bekir VURAL'ın "Okul Yöneticileri İle Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Eğitim Yönetimi Hakkındaki Görüşleri" başlıklı tez çalışmasını yapmayı talep etmektedir.

Söz konusu çalışmanın "Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 ve 2020/2 nolu Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine" uygun olduğundan, ilgilinin araştırmanın Müdürlüğümüzün izni ile denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, **elde edilen verilerin kamuoyu ile paylaşılmadan önce Müdürlüğümüzün ilgili birimlerine iletilmesi ve yayın yapmasında sakınca yoktur yazısını alması**, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının kullanılması koşuluyla; İlimize bağlı resmi okulların yönetici ve öğretmenlerine yönelik uygulama çalışması yapmasını, olurlarınıza arz ederim.

Fahrettin ÖVER
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR

Mesut ÇERKO
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür V.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Organ Paşa Mah. Şehit İsmail Yıldıran Sokak Hatay İl Millî Eğitim
Müdürlüğü Sitesi No: 2/1 31010 Antakya/Hatay
Telefon No : 0 (326) 227 68 68
E-Posta: stratejiciliste@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hatay.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ehys>
Belgi için: Özlem ÇOLAK Memur (1133)
Unvan : Memur
Faks:3262276969

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrakorga.meb.gov.tr> adresinden 08cc-749d-3c33-806b-31e9 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: Sosyal Araştırmalar Etik Kurul Karar Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 08.02.2022-130971

Kurum Kayıt Tarihi ve
Sayısı: 04.01.2022/119758

Protokol No: 03

28.01.2022

T.C

ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ İNSAN ARAşTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

ÇALIşMANIN TÜRÜ:	Ses ve görüntü kayıtları / Mülakat-Görüşme
BAşLIK:	Okul Yöneticileri ile Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Eğitim Yönetimi Hakkındaki Görüşleri
SORUMLU ARAşTIRMACI:	Doç. Dr. Hasan Yücel ERTEM
KARAR:	UYGUN

ETİK KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Ertuğrul YILDIRIM
Başkan

Prof. Dr. Ahmet Ferda ÇAKMAK
Üye

Prof. Dr. Ahmet Erkan KOCA
Üye

Doç. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ
Üye

Doç. Dr. şaban ÇELİKOĞLU
Üye

29.05.2014 tarih ve 2014/08-13 sayılı Senato Kararı ile kabul edilmiştir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması: <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5319&eD=BSA5YR27FU&eS=130971> adresinden yapılabilir.

Ek 3: Katılımcı Görüşme Formu

Araştırma Sorusu:

Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimi hakkındaki görüşleri nelerdir?

Okul:

Tarih ve saat (başlangıç ve bitiş):

Görüşmecisi:

GİRİŞ

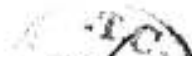
Merhaba, benim adım Bekir VURAL. Bülent Ecevit Üniversitesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimine ilişkin görüşleri hakkında araştırma yapıyorum. 2019 ve 2020 yıllarında uzaktan eğitim yoluyla yürütmüş olduğunuz eğitim-öğretim sürecinden yola çıkarak sizinle konuşmak istiyorum. Bu görüşme ile birlikte okul yönetici ve öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimine ilişkin görüşleri hakkında fikir sahibi olabilmeyi amaçlamaktayım. Covid-19 nedeniyle uzaktan eğitim sürecinde görev yapmış okul yöneticileri ve öğretmenleri ile görüşme yapıyorum. Bu araştırma ile ortaya çıkacak olan sonuçların, bundan sonra gerçekleşmesi muhtemel uzaktan eğitim süreçlerindeki eğitim yönetiminin etkililiğini ve niteliklerini arttırmasına katkıda bulunacağını ümit ediyorum. Bu nedenle sizin uzaktan eğitim sürecindeki eğitim yönetimine ilişkin görüş ve deneyimlerinizi öğrenmek istiyorum.

- Bana görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca, araştırma sonuçlarını yazarken görüştiğim bireylerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım.
- Başlamadan önce bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?
- Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?
- Bu görüşmenin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.
- Görüşmenin herhangi bir anında rahatsız olduğunuz bir konu olursa görüşmeyi bitirebileceğinizi belirtmek isterim.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Kendinizi bize tanıtır mısınız?
2. Uzaktan eğitimle yürütülen derslerin verilme durumları ve öğrenme süreçlerine etkisi hakkında okul yöneticisi/öğretmen olarak görüşleriniz nelerdir?
3. Uzaktan eğitimde ders değerlendirme süreçlerine dair okul yöneticisi/öğretmen olarak görüşleriniz nelerdir?

4. Uzaktan eğitimle dersleri yürütmede öğretmenlerin yeterlilikleri (hizmetiçi eğitim ihtiyaçları) hakkında neler düşünüyorsunuz?
5. Yüz yüze eğitim ile karşılaştırdığınızda uzaktan eğitimin olumlu-olumsuz yönleri nelerdir?
6. Uzaktan eğitim sürecinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesine yönelik okul yöneticisi/öğretmen olarak önerileriniz nelerdir?
7. Uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticilerinin yönetim ve denetim görevlerinde yaşadığı değişiklikler sizce nelerdir? Bu değişikliklere ilişkin görüş ve önerileriniz nelerdir?
8. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerinizin/öğrencilerinizin motivasyonunu sağlamada ne gibi yöntemler kullandınız?
9. Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan medya/ders materyalleri (Eba, zoom, youtube, web tabanlı öğrenme siteleri vb.) hakkında neler düşünüyorsunuz?
10. Milli Eğitim Bakanlığı'nın uzaktan eğitim uygulamaları hakkında neler düşünüyorsunuz?
11. Uzaktan eğitim sisteminde eğitim yönetiminin kalitesini etkileyen faktörler sizce nelerdir?

Ek 4: Katılımcı İzin Formu

Tarih:.....

ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırmaya ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin alınaktır.

Bu kapsamda "Okul Yöneticileri ile Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Eğitim Yönetimi Hakkındaki Görüşleri" başlıklı araştırma Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Yüksek Lisans öğrencisi Bekir VURAL tarafından gönüllü katılımcılarla yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmama hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan çıkabilirsiniz. Bu formu onaylamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimi hakkındaki görüşlerini incelemek ve uzaktan eğitim sisteminin iyileştirilmesi için önerilerde bulunmaktır.

Araştırmanın Nedeni: Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde eğitim yönetimi hakkındaki görüşlerini incelemek.

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Çalışmaya Katılım Onayı:

Katılmam beklenen çalışmanın amacına, nedenini, katılmam gereken süreyi ve yeri ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar sözlü olarak araştırmacı tarafından yapıldı. Bu çalışma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (İslak imzası ile)

Adı-Soyadı:

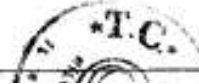
İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Bekir VURAL

e-posta:

İmzası:

ÖZ GEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Bekir VURAL

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Aldığı Sertifikalar : Yönetimsel Beceriler Semineri, Proje Danışmanlığı Semineri, Uzman Öğretmenlik Eğitim Programı Semineri, ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistemi, Denizde Emniyet Uygulamaları Öğretmen Hareketlilik Programı, Yenilenen Öğretim Programlarının Tanıtımı (Zorunlu Dersler) Semineri

Uzmanlık Alanı :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Sınıf Öğretmenliği	Celal Bayar Üniversitesi	2008
Lisans	Türk Dili ve Edebiyatı	Anadolu Üniversitesi	2018
Lisans	İnşaat Mühendisliği	İskenderun Teknik Üniversitesi	2022

Görevler :

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen	Şanlıurfa\Halfeti Gürkuyu İlköğretim Okulu	2008
Okul Müdürü	Şanlıurfa\Halfeti Gürkuyu İlköğretim Okulu	2010
Müdür Yardımcısı	Hatay\İskenderun Azgınlık Organize Sanayi İlkokulu	2016
Öğretmen	Hatay\İskenderun Sefa Atakaş Denizcilik Lisesi	2020
Müdür Yardımcısı	Hatay\İskenderun Sefa Atakaş Denizcilik Lisesi	2022

Eserler :

B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:

B1. 14. Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu EYFOR-14 “Okul Yöneticileri İle Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Eğitim Yönetimi Hakkındaki Görüşleri”